

VLAIO

**Tussentijdse evaluatie van het EFRO 2014-2020
programma voor Vlaanderen**

Eindrapport
26 maart 2025

Inhoudstafel

1	Hoofdstuk 1: Inleiding	3
1.1	Korte voorstelling van het EFRO 21-27 programma	3
1.2	Onderzoeksvragen binnen deze evaluatie	5
2	Hoofdstuk 2: Aanpak en gehanteerde onderzoeksmethoden.....	6
2.1	Insteek van de tussentijdse evaluatie.....	6
2.2	Plan van aanpak voor de opdracht	6
2.3	Gehanteerde onderzoeksmethoden	7
3	Hoofdstuk 3: Kwalitatieve analyse – Bijdrage van EFRO 21-27 aan een aantal beleidskaders ...	8
3.1	Bijdrage van EFRO aan het Nationaal Energie- en Klimaat Plan (NEKP)	9
3.2	Bijdrage van EFRO aan de Landen Specifieke Aanbevelingen (LSA)	15
3.3	Bijdrage van EFRO aan de Europese Pijler voor Sociale Rechten (EPSR)	21
3.4	Bijdrage van EFRO aan het Regeerakkoord binnen Vlaanderen.....	24
3.5	Bijdrage van EFRO aan de startnota's van de GTI's	29
3.6	Aanbevelingen uit de evaluatie van de vorige programma periode	34
3.7	Opportuniteit om via EFRO-programma Vlaanderen bij te dragen aan STEP	41
4	Hoofdstuk 4: Kwantitatieve analyse: Voortgang van het programma en indicatoren.....	43
4.1	Stand van zaken met betrekking tot het programmabudget	44
4.2	Financiële voortgang van het programma.....	48
4.3	Kerncijfers afgelopen projectoproepen.....	51
4.4	Analyse van de indicatoren voor projecten in uitvoering	54
4.5	Vragen om bijkomende budgetverschuivingen.....	66
5	Hoofdstuk 5: Aanbevelingen	72
6	Hoofdstuk 6: Bijlagen	79
6.1	Bijlage 6.1. Geïnterviewde partijen	79
6.2	Bijlage 6.2. Gedetailleerde analyses	81

1 Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Korte voorstelling van het EFRO 21-27 programma

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) is een Europees Structuur en Investeringsfonds dat zicht richt op het versterken van **regionale beleid**, en op **het verkleinen van het verschil in ontwikkelingsniveaus van de regio's** binnen de lidstaten.

Naargelang de behoefte en ontwikkelingsgraad wordt er per regio een bepaald bedrag toegekend voor het regionale EFRO-programma, en dit telkens voor een periode van 7 jaar (i.e. per begrotings- of programmaperiode). Het **eerste operationeel programma** voor Vlaanderen is van start gegaan in **2007**. Vandaag, ongeveer 15 jaar later, loopt het **EFRO 2021-2027** programma (derde programmaperiode voor Vlaanderen) op volle toeren, en werden **al tal van oproepen gelanceerd** om projecten te identificeren en op te starten binnen drie strategische lijnen (cf. infra). Voor de programmaperiode 21-27, i.e. de periode waarop deze tussentijdse evaluatie betrekking heeft, bedragen de beschikbare middelen die via Vlaanderen binnen EFRO worden uitgekeerd richting projecten ongeveer **266 miljoen euro**.

Voor Vlaanderen fungeert de afdeling Europese Programma's van het **Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO)** als Management Autoriteit of beheersautoriteit van het EFRO-fonds.

Vlaanderen heeft ervoor gekozen het EFRO 21-27 programma¹ te structureren rond twee inhoudelijke **beleidsdoelstellingen (BD's)** die Europa naar voren schuift:

- (1) **Slim Vlaanderen** (uitgangspunt: 60% van de middelen, ca. €160 miljoen euro)
- (2) **Duurzaam Vlaanderen** (uitgangspunt: 60% van de middelen, ca. €106 miljoen)

Binnen deze twee inhoudelijke lijnen worden een aantal **specifieke doelstellingen (SD's)** gekozen, in lijn met een aantal beleidsaccenten die binnen Vlaanderen worden gelegd (cf. infra):

Slim Vlaanderen

60 % van de middelen

Vlaanderen heeft de afgelopen jaren aanzienlijk geïnvesteerd in **onderzoek en ontwikkeling (O&O)** en daarmee haar positie in de **subtop van innovatieve regio's** versterkt (*Regional Innovation Scoreboard 2024*). Toch blijft het **valoriseren** van zowel bestaande als nog te ontwikkelen **kennis** een belangrijk aandachtspunt, ook binnen de nieuwe beleidsnota EWII 2024-2029. Ook groeit het belang van verdere **digitalisering**, wat leidt tot een toenemende vraag naar nieuwe **competenties en vaardigheden**.

Deze evoluties vertalen zich in volgende **specifieke doelstellingen** voor het EFRO-programma 2021-2027, die gericht zijn op:

SD1: Versterken van Innovatiecapaciteit

SD2: Digitalisering

SD3: Ontwikkelen van vaardigheden

Duurzaam Vlaanderen

40 % van de middelen

Het Vlaams regeerakkoord 2019-2024 onderstreept het belang van de **transitie naar een circulaire economie** om de Vlaamse economie **toekomstbestendig** te maken.

In lijn met deze ambitie richt het EFRO programma zich de komende jaren op verschillende prioriteiten: **energie-efficiënte** renovatie van private en sociale woningen en openbare gebouwen, het stimuleren van **hernieuwbare energie** voor verwarming en koeling, **klimaatadaptatie**, **duurzame multimodale mobiliteit** en de bevordering van de circulaire economie. Dit vertaalt zich in de volgende **specifieke doelstellingen**:

SD1: Energie-efficiëntie

SD2: Hernieuwbare energie

SD3: Klimaatadaptatie

SD4: Duurzame Mobiliteit

¹ Link naar het [Operationeel programma 2021-2027 voor Vlaanderen](#)

De **beschikbare EFRO-middelen** worden via VLAIO toegekend aan talrijke projecten binnen de twee inhoudelijke prioriteiten via diverse, doorheen de tijd gespreide, **projectoproepen**. Het maximale steunpercentage bedraagt **40% van de totale projectkost** (m.u.v. projecten binnen de transitieregio GTI Limburg).

Daarnaast bevat het programma richtlijnen voor de uitvoering van projecten onder de overkoepelende aanpak '**Vlaanderen investeert**'. Hierbij wordt de focus gelegd op grotere **investeringsprojecten**. Waar mogelijk en relevant worden deze projecten aangevuld met werkingsprojecten, die ook als afzonderlijk projecttype behouden blijven.

Tot maakt Vlaanderen, net zoals in het vorige EFRO-programma, opnieuw gebruik van specifieke budgetten voor **Geïntegreerde Territoriale Investerings (GTI's)**. Voor de programmaperiode 2021-2027 zijn vier GTI's gedefinieerd, waarvan de grootste, **GTI Limburg** erkend wordt als **transitieregio**. Deze erkenning is gebaseerd op een aantal kernindicatoren bepaald door Europa zoals BBP per capita. Voor GTI Limburg worden binnen deze programmaperiode ongeveer **€110 miljoen middelen gereserveerd**. Daarnaast is er ongeveer **€156 miljoen** voorzien voor de overige GTI's en het Vlaams brede luik van het programma (doorheen dit rapport aangeduid met de term 'meer ontwikkelde regio')². **De bijkomende GTI's zijn** GTI West-Vlaanderen, GTI Kempen en GTI Duurzame Stedelijke Ontwikkeling (Antwerpen en Gent). Voor deze drie GTI's wordt gezamenlijk **€55 miljoen euro vrijgemaakt**. Voor het Vlaamsbrede programma is ongeveer **€101 miljoen beschikbaar** (excl. technische bijstand).

² De termen '**meer ontwikkelde regio**' en '**transitieregio**' zijn afgestemd op de terminologie van Europa, en worden in de verdere delen van dit rapport herhaaldelijk gebruikt.

1.2 Onderzoeksvragen binnen deze evaluatie

Deze **tussentijdse evaluatie** heeft als doel een overzicht te geven van de voortgang van het EFRO-programma 21-27 voor Vlaanderen en de mate waarin de **vooropgestelde doelstellingen** (zowel kwalitatief als op vlak van programma indicatoren) worden behaald. Bovendien wordt er via deze evaluatie nagegaan of er een noodzaak is om het programma aan te passen of bij te sturen (bv. op vlak van indicatoren of budgetten).

Er werden **zeven algemene evaluatievragen** naar voren geschoven, in lijn met de **verordening**³ zoals **opgesteld door Europa**. Meer bepaald zal worden bekeken in welke mate het EFRO-programma bijdraagt aan:

- De meest recente uitdagingen (2024) die in de **landenspecifieke aanbevelingen (LSA)**⁴ voor België worden opgesomd;
- De voortgang en uitvoering van het geïntegreerde **nationale energie- en klimaatplan (N(V)EKP)**⁵;
- De voortgang en uitvoering van de **beginselen van de Europese pijler van sociale rechten (EPSR)**⁷;
- De **sociaaleconomische situatie van de betrokken lidstaat of regio**, met bijzondere nadruk op **territoriale behoeften**, waarbij met elke belangrijke negatieve financiële, economische of sociale ontwikkeling rekening wordt gehouden.
 - Hiervoor wordt dieper ingegaan op de bijdrage van EFRO aan het **Vlaams Regeerakkoord** en de **relevante beleidsnota's**;
 - Hiervoor wordt dieper ingegaan op de **bijdrage van EFRO aan de territoriale strategieën van de GTI's** die Vlaanderen via EFRO ondersteunt.
- De **aanbevelingen** zoals opgenomen in de **eindevaluatie** van de **vorige programmaperiode**⁸;
- De voortgang bij het **bereiken** van de **streefwaarden** en **tussendoelen** op niveau van de **indicatoren**, rekening houdend met **moeilijkheden** die bij de uitvoering van het programma zijn ondervonden;

Deze vragen werden verder opgesplitst in **specifieke evaluatievragen** (cf. infra) en liggen aan de basis van dit rapport. In het volgende rapport wordt kort stil gestaan bij de **gehanteerde onderzoeksmethoden en aanpak van de opdracht**. Hoofdstukken 3 en 4 bevatten respectievelijk de resultaten van de kwalitatieve en kwantitatieve analyses binnen die rapport. In hoofdstuk 3 wordt stilgestaan bij de bijdrage van EFRO 21-27 aan een aantal relevante beleidskaders, terwijl hoofdstuk 4 inzoomt op de voortgang van het programma en programma-indicatoren. Hoofdstuk 5 bevat een aantal **werkaanbevelingen** met oog op eventuele bijsturingen aan het programma.

³ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/work/MTR_webinar_for_MS_Presentation.pdf

⁴ LSA: [Europees Semester 2024: Raad akkoord over landenspecifieke aanbevelingen - Consilium](#)

⁵ NEKP: [be-nekp-ontwerp-geactualiseerd.pdf](#)

⁶ VEKP: [Microsoft Word - VR 2023 1205 DOC. Visienota Actualisering VEKP - 2 Bijlage TER](#)

⁷ EPSR: [EUR-Lex - 52021DC0102 - EN - EUR-Lex](#)

⁸ Eindevaluatie vorige programmaperiode: [Impactevaluatie zoomt in op resultaten EFRO-programma 2014-2020 | VLAIO](#)

2 Hoofdstuk 2: Aanpak en gehanteerde onderzoeksmethoden

2.1 Insteek van de tussentijdse evaluatie

Deze evaluatie heeft zoals in het vorige hoofdstuk geschetst zowel een kwalitatieve als kwantitatieve insteek. Het doel is om via de **onderzoeksactiviteiten** (cf. infra) inzicht te krijgen in bijdrage van het EFRO-programma aan een aantal relevante beleidskaders en om de voortgang van het programma in kaart te brengen ter onderbouwing van eventuele **budgetverschuivingen** of **inhoudelijke bijsturingen**. Er wordt gefocust op:

- Een **kwalitatieve analyse** van de bijdrage van EFRO aan een aantal Europese doelstellingen, **vervat in N(V)EKP, LSA en EPSR**;
- Een kwalitatieve analyse van de bijdrage van EFRO aan nationale en regionale beleidskaders en doelstellingen rond regionale ontwikkeling, **vervat in N(V)EKP, het Vlaams Regeerakkoord en de beleidsnota's**, de **startnota's van de GTI's** en de aanbevelingen uit de **eindevaluatie** van de vorige programmaperiode;
- Een **kwantitatieve analyse** van de **voortgang van het programma**, op basis van analyse van de voortgang van de **oproepen**, de **budgetten** en de **output- en resultaatindicatoren** zoals vastgelegd bij het opstellen van het OP.

Deze evaluatie dient dus gelezen te worden als een evaluatie op programmaniveau die de punten hierboven afdekt. Er wordt **geen evaluatie gemaakt op projectniveau, noch een lange termijn impactmeting**, gelet op de beperkte looptijd van het huidige. Wel wordt er exemplarisch naar een aantal voorbeeldprojecten verwezen doorheen het rapport om een aantal zaken te illustreren.

2.2 Plan van aanpak voor de opdracht

Het **plan van aanpak** dat voor dit onderzoek werd gevolgd, wordt in onderstaande figuur op hoog niveau weergegeven. Per **onderzoeksfase** werden verschillende **activiteiten** uitgevoerd, zoals weergegeven in de figuur hieronder:

2.3 Gehanteerde onderzoeksmethoden

Op vlak van **onderzoeksmethoden** werden een mix van **deskresearch** (zowel op kwalitatieve als kwantitatieve data) en **interviews** toegepast om de nodige data te verzamelen en analyseren. Er werd bovendien één **focusgroep** gehouden met de provinciale en stedelijke contactpunten.

Het **kwalitatief luik** van de **deskresearch** had voornamelijk betrekking op de analyse van tal van beleidsdocumenten, zowel op Europees niveau (EPSR, diverse verordeningen rond EFRO, ESIF, STEP, ...), nationaal niveau (NEKP, LSA), regionaal niveau (Operationeel Programma, Regeerakkoord en beleidsnota's) en op niveau van de GTI's (startnota's, bijkomende informatie die in kader van de interviews werd verzameld). Doorheen hoofdstukken 3 en 4 worden de geraadpleegde externe bronnen die onderdeel uitmaakten van de **kwalitatieve deskresearch** in voetnoot opgenomen.

Een tweede luik van de deskresearch betrof een **kwantitatief luik**. Er werden analyses uitgevoerd om inzicht te verwerven in de **voortgang** van het **programma**, de **indicatoren**, de **oproepen** en de **budgetten**. De brondata die als basis voor de analyses moest dienen, werd door de beheersautoriteit aangeleverd. De resultaten van de analyses door KPMG werden met de beheersautoriteit besproken en gevalideerd.

Voor de interviews werden volgende gesprekken ingepland om de nodige input i.v.m. de voortgang van het programma te verzamelen, en om tussentijdse resultaten uit de deskresearch af te toetsen en te verrijken waar nodig en relevant:

- Interviews met de **beleidsdomeinbeheerders** binnen de beheersautoriteit
- Interview met de **financieel directeur** van de beheersautoriteit
- Interview met de **voorzitter** van het **monitoringcomité**
- Interviews met de **verantwoordelijken** vanuit de **GTI's**
- Groepsinterview met de **lokale en stedelijke contactpunten**

De interviews gebeurden aan de hand van een semigestructureerde vragenlijst. De deelnemers ontvingen op voorhand de belangrijkste thema's en vragen die aan bod zouden komen tijdens het interview. Een overzicht van de geïnterviewde partijen is terug te vinden in bijlage 6.2.

3 Hoofdstuk 3: Kwalitatieve analyse – Bijdrage van EFRO 21-27 aan een aantal beleidskaders

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op het **kwalitatieve luik** van de evaluatie, i.e. de **programmabijdrage** aan diverse regionale, nationale en Europese doelstellingen en kaders.

Om een antwoord te bieden op de bijdrage van het EFRO-programma 21-27 aan een bredere context van Nationale en Europese doelstellingen, werden diverse beleidsdocumenten, alsook de startnota's van de GTI's en voorgaande aanbevelingen geanalyseerd.

Concreet gaan we dieper in op de bijdrage van het EFRO-programma 21-27 aan volgende documenten en kaders:

- **Het Nationaal Energie-en Klimaatplan (NEKP) en het daarbij horend Vlaams Energie-en Klimaatplan (VEKP):** deze plannen vormen het strategisch kader waarmee België, en Vlaanderen respectievelijk, de Europese klimaat-en energiedoelstellingen tegen 2030 willen realiseren.
- **De Landen Specifieke Aanbevelingen (LSA's):** met deze richtlijnen geeft de Europese Commissie elk jaar aan ieder van de EU-lidstaten advies met betrekking tot hun economisch, sociaal, werkgelegenheids-, structureel- en begrotingsbeleid. Voor 2024 werden er voor België vier belangrijke aanbevelingen geformuleerd;
- **De Europese Pijler voor Sociale Rechten:** Deze bevat twintig grondbeginselen en rechten die gericht zijn op rechtvaardige arbeidsmarkten en robuuste sociale beschermingsstelsels. Het actieplan, gelanceerd in 2021, bevat drie kerndoelstellingen die tegen 2030 moeten worden bereikt;
- **Het Vlaams Regeerakkoord en bijhorende beleidsnota's** waarin het beleid voor de komende regeerperiode wordt uiteengezet.

Naast het analyseren van de bijdrage van EFRO aan bovengenoemde beleidsdocumenten, geeft dit hoofdstuk inzicht in een aantal bijkomende elementen, nl:

- **De mate waarin EFRO een bijdrage levert aan de territoriale strategische kaders van de GTI's**
- **De mate waarin de aanbevelingen uit de evaluatie van de vorige programmaperiode** werden meegenomen in de nieuwe programmaperiode.

Tot slot wordt ook even stilgestaan bij het **Strategic Technologies for Europe Platform** dat Europa in 2024 oprichtte. Via dit initiatief wil Europa meer de nadruk leggen op strategische projecten binnen bepaalde sectoren. Er wordt op hoog niveau bekeken in welke mate er vanuit EFRO een bijdrage kan geleverd worden aan STEP.

3.1 Bijdrage van EFRO aan het Nationaal Energie- en Klimaat Plan (NEKP)

3.1.1 Korte introductie NEKP en link met het Operationeel Programma EFRO 21-27

Het **Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP)** vormt het strategisch kader waarmee België de Europese klimaat- en energiedoelstellingen wil realiseren. Dit plan bevat **doelstellingen en maatregelen** tot 2030, opgedeeld in vijf **dimensies**: (1) *decarbonisatie*, (2) *energie-efficiëntie*, (3) *energiezekerheid*, (4) de *interne energiemarkt* en (5) *onderzoek, innovatie en concurrentievermogen*. Via deze plannen wordt concreet invulling gegeven aan de doelstellingen uit **het Klimaatakkoord van Parijs, de Europese klimaatwet en het Fit-for-55-pakket**.

In dit deel wordt een overzicht gegeven van de dimensies waarbinnen het **EFRO-programma 21-27** **bijdraagt aan de doelstellingen zoals geformuleerd in het NEKP**. De beoordeling is voornamelijk gebaseerd op het **geactualiseerde NEKP (2023)**. Daarnaast worden de belangrijkste **inzichten, streefwaarden en KPI's** uit het **Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) 2023** meegenomen.

De **legende** dient als volgt geïnterpreteerd te worden:

	Het EFRO 21-27-programma draagt rechtstreeks bij aan minimaal één subdoelstelling binnen de betreffende dimensie van het NEKP. ✓ <i>(Bijvoorbeeld: binnen de dimensie 'Decarbonisatie' richt de subdoelstelling voor transport zich op het verminderen van gemotoriseerde voertuigen. Het EFRO-programma ondersteunt dit rechtstreeks door te investeren in fietsinfrastructuur)</i>
	Het EFRO 21-27 programma draagt onrechtstreeks bij aan minimaal één doelstelling van de dimensie. ✓ <i>(Het EFRO 21-27 programma draagt niet rechtstreeks bij aan een subdoelstelling, maar er zijn projecten binnen het programma goedgekeurd die bijdragen aan de algemene doelstelling van de dimensie)</i>

Uit de analyse komt naar voren dat het EFRO-programma 21-27 een **directe en substantiële bijdrage levert aan vier dimensies van het NEKP**. Hieronder volgt een tabel met een overzicht van de specifieke subdoelstellingen waaraan het programma bijdraagt. Een concrete beschrijving van de bijdrage van het EFRO-programma per doelstelling wordt opgenomen in sectie 3.1.2.

Teksten gemarkeerd met dit icoon zijn afkomstig uit Europese documenten of gebaseerd op officiële Europese bronnen die de doelstellingen toelichten. De bewoording is omgezet vanuit het Engels naar het Nederlands.

	DIMENSIE	TOELICHTING BIJ DIMENSIES UIT HET NEKP	Bijdrage vanuit EFRO aan NEKP
1	DIMENSIE 1: DECARBONISATIE	 De dimensie decarbonisatie, is enerzijds gericht op het eliminieren van de uitstoot van koolstofdioxide (CO₂) , en anderzijds op het overschakelen naar hernieuwbare energie .	
1.1	<i>BKG emissies en verwijderingen</i>	 Met het oog op een klimaatneutrale Europese Unie tegen 2050 , wordt een vermindering van de netto-uitstoot van broeikasgassen met 55% ten opzichte van 1990 vooropgesteld. Om deze vermindering te behalen, werd de Belgische tussentijdse 2030-	

		doelstelling, voor ESR-emissies, vastgelegd op een reductie van 47% tegen 2030 (ten opzichte van 2005).	
1.2	<i>Hernieuwbare energie</i>	 Op Europees niveau is de doelstelling vastgelegd om tegen 2030, 45% van het energieverbruik uit hernieuwbare bronnen te halen, waarvan 42,5% door de lidstaten zal worden gerealiseerd. Om dit te bereiken, blijven extra inspanningen nodig. Het toekomstige energiesysteem zal voornamelijk gebaseerd zijn op hernieuwbare elektriciteit, maar ook op klimaatneutrale hernieuwbare moleculen en duurzame warmte- en koelingsoplossingen.	
2	DIMENSIE 2: ENERGIE-EFFICIENTIE	 De indicatieve energie-efficiëntiebijdrage, zoals bepaald in het fit-for-55 pakket, bedraagt een streefcijfer van 11,7% in 2030 ten opzichte van het referentiescenario in 2020. De beleidslijnen met betrekking tot energie-efficiëntie zijn dan ook gericht op het verminderen van het energieverbruik in alle sectoren, met als doel een duurzame en energie-efficiënte economie te realiseren.	
3	DIMENSIE 3: ENERGIEZEKERHEID	 Via een gericht beleid, dat energie-efficiëntie bevordert en zorgt voor meer lokaal geproduceerde hernieuwbare energie, dragen de gewestelijke doelstellingen bij aan een hogere energiezekerheid. Het federaal energiebeleid is erop gericht een ononderbroken levering van primaire energiebronnen te waarborgen.	
4	DIMENSIE 4: INTERNE ENERGIEMARKT	 De dimensie interne energiemarkt richt zich op een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening binnen België en in de bredere Europese markt. Het plan benadrukt de verdere integratie van hernieuwbare energie in het energienetwerk, ondersteund door slimme netwerken en energieopslag om flexibiliteit te garanderen. Grensoverschrijdende samenwerking en interconnecties worden versterkt om de energiezekerheid te vergroten en de markt efficiënt te laten functioneren. Ook wordt er ingezet op transparantie en bescherming van consumenten, onder meer door slimme meters en betere toegang tot energiedata.	
5	DIMENSIE 5: ONDERZOEK, INNOVATIE, EN CONCURRENTIEVERM OGEN	 Met het oog op technologische vooruitgang en economische veerkracht om de energietransitie en klimaatdoelen te ondersteunen, zet het NEKP en VEKP in op onderzoek en ontwikkeling van koolstofarme technologieën, zoals hernieuwbare energie, waterstof, energieopslag, en CO₂-opvang en -opslag (CCS). Innovatie wordt gestimuleerd door publieke en private investeringen, samenwerkingen tussen kennisinstellingen en industrie, en het benutten van Europese fondsen. Daarnaast wordt concurrentievermogen bevorderd door bedrijven te ondersteunen bij de overstap naar duurzame productieprocessen en groene technologieën.	

In de volgende sectie (3.1.2.) wordt de bijdrage van het EFRO-programma meer concreet omschreven. In bijlage 6.2 wordt een meer gedetailleerde analyse opgenomen, die per dimensie en per doelstelling van het NEKP kwalitatief in welke mate en hoe het operationeel programma hiertoe bijdraagt. Daarnaast wordt voor elke doelstelling een **concreet projectvoorbeeld** gepresenteerd en wordt de **voortgang (indien relevant en beschikbaar) op Vlaams⁹ niveau binnen elke dimensie besproken**.

⁹ [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](#)

3.1.2 Samenvattend overzicht van de bijdrage van EFRO aan het NEKP

In deze sectie wordt **per dimensie weergegeven aan welke subdoelstellingen** binnen deze dimensie het EFRO 21-27 programma bijdraagt. Voor elke subdoelstelling volgt een beknopte toelichting over de doelstelling en de specifieke bijdrage van het EFRO-programma. Een meer gedetailleerde analyse terug te vinden in bijlage 6.2.

3.1.2.1 Dimensie 1.1: Decarbonisatie – BKG emissies & -verwijderingen

DOELSTELLING	TOELICHTING BIJ DOELSTELLINGEN UIT HET NEKP	BIJDRAGE VAN HET EFRO OP 21-27 TOT HET NEKP
TRANSPORT	 Om de klimaatimpact van transport te reduceren wordt er ingezet op (1) een afname van de voertuigkilometers door een afvlakking van de groei van het gemotoriseerde vrachtverkeer en een daling van het gemotoriseerde personenverkeer, (2) vergroening, (3) een ruimtelijke ordening die klimaatvriendelijke mobiliteit en duurzame bereikbaarheid ondersteunt.	✓ De EFRO-bijdrage ligt voornamelijk in de versterking van fietsmobiliteit door investeringen in fietssnelwegen en de aanpak van knelpunten met EFRO-middelen. ✓ Het EFRO-programma ondersteunt daarnaast duurzame vervoersalternatieven en multimodale integratie. ✓ Daarnaast zet het EFRO-programma in op investeringen in multimodale infrastructuur binnen Vlaanderen en grensregio's.
GEBOUWEN	 Met het oog op een koolstofneutraal gebouwenpark tegen 2050, met een CO₂-reductie van 40% tegen 2030 ten opzichte van 2015, zal het Belgische gebouwenpark aanzienlijk gerenoveerd moeten worden. Daarom worden doelstellingen geformuleerd voor zowel residentiële gebouwen, niet-residentiële gebouwen en gebouwen binnen de publieke sector.	✓ Het EFRO-programma draagt bij door te focussen op de realisatie van een energie- en CO₂-neutrale bebouwde omgeving. Dit door de implementatie van energienormen voor (ver)nieuwbouw, het uitvoeren van energetische renovaties van publieke gebouwen, en het verhogen van de renovatiegraad van zowel residentiële als commerciële gebouwen via demonstratieprojecten
KLIMAAT-ADAPTATIE	 Het nationaal (en Vlaams) Klimaatadaptatieplan heeft als doel België (en Vlaanderen) voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering, zowel op korte (2030) als lange termijn (2050). Het plan sluit aan bij de Europese strategie voor klimaatadaptatie, die streeft naar een klimaatbestendige samenleving tegen 2050. Het plan bevat zes strategielijnen, waaronder het bouwen van groenblauwe infrastructuur, verbeteren van waterbeheer, het herstel van natuur en bos; en het ontwikkelen van een klimaatadaptief gezondheidsbeleid. België werkt ook samen met Europese initiatieven zoals Climate-ADAPT.	✓ Het EFRO-programma draagt bij aan het NEKP door te focussen op klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie. Dit door het ondersteunen van projecten gericht op het verminderen van overstromings-, droogte- en watertekortrisico's. ✓ Het EFRO-programma ondersteunt acties voor klimaatbestendig waterbeheer. Dit door innovatieve oplossingen voor waterbesparing en -hergebruik, het versterken van de infiltratiecapaciteit, en pilootprojecten voor circulair watergebruik. ✓ Het EFRO-programma ondersteunt klimaatadaptieve groene en blauwe infrastructuur. Dit door het bevorderen van groen-blauwe netwerken, onthardingsprojecten en nature-based solutions.

Bovenstaand worden de dimensies weergegeven waaraan het EFRO-programma bijdraagt binnen de categorie ‘BKG-emissies en -verwijderingen’. Naast deze dimensies zijn er ook andere relevante doelstellingen, zoals het terugdringen van BKG-emissies in **(i) de afvalsector, (ii) de landbouwsector, (iii) luchtvaart, energie en andere ETS-sectoren, en (iv) LULUCF**. Het Operationeel Programma is niet structureel gericht op het ondersteunen van deze sectoren, aangezien er geen expliciete doelstellingen voor zijn opgenomen. Toch willen we benadrukken dat er binnen bepaalde specifieke doelstellingen, projecten kunnen worden gefinancierd die hieraan bijdragen. Zo werd binnen beleidsdoelstelling 1 (‘Slim Vlaanderen’) binnen GTI West-Vlaanderen een oproep gelanceerd rond circulaire economie, waaruit projecten zoals ‘DisT2Tex’ voortkwamen, wat bijdraagt aan afvalreductie. Aangezien **deze bijdrage plaatsvindt op individueel projectniveau**, wordt deze niet verder besproken in deze analyse.

3.1.2.2 Dimensie 1.2: Decarbonisatie – Hernieuwbare energie

DOELSTELLING	TOELICHTING	BIJDRAGE VAN HET EFRO OP 21-27 TOT HET NEKP
VERHOGEN VAN HET AANDEEL HERNIEUWBARE ENERGIE IN DE ENERGIEMIX	 De doelstellingen voor hernieuwbare energie in het NEKP en VEKP richten zich op het verhogen van het aandeel hernieuwbare energie in de energiemix. In het NEKP stelt men voorop om tegen 2030 minimaal 40% van de elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, zoals wind, zon en biomassa, te halen. Het VEKP legt de nadruk op het versnellen van de uitrol van windparken, zowel op land als op zee, en het stimuleren van zonnepaneleninstallaties bij particulieren en bedrijven. Beide plannen beogen innovatie en investeringen in groene technologieën, zoals warmtenetten en waterstof.	✓ Het EFRO-programma draagt bij aan hernieuwbare energie door innovatieve energieoplossingen te ondersteunen en technologieën te stimuleren die de energietransitie versnellen. ✓ Het EFRO-programma ondersteunt risicovolle technologieën en doorbreekt financiële en praktische barrières voor hernieuwbare energie. ✓ Het EFRO-programma stimuleert grootschalige projecten zoals testcases en pilootprojecten voor hernieuwbare energie, inclusief energieopslag en waterstof. ✓ Het EFRO-programma versnelt de implementatie van hernieuwbare energie door het aanleggen van warmtenetten en het bevorderen van circulaire projecten voor windmolens en zonnepanelen.

3.1.2.3 Dimensie 2: Energie-efficiëntie

DOELSTELLING	TOELICHTING	BIJDRAGE VAN HET EFRO OP 21-27 TOT HET NEKP
STRUCTUREEL VERLAGEN VAN ENERGIEGEBRUIK IN ALLE SECTOREN	 De indicatieve energie-efficiëntiebijdrage, zoals bepaald in het fit-for-55 pakket, bedraagt een streefcijfer van 11,7% in 2030 ten opzichte van het referentiescenario in 2020. De beleidslijnen met betrekking tot energie-efficiëntie zijn dan ook gericht op het verminderen van het energieverbruik in alle sectoren, met als doel een duurzame en energie-efficiënte economie te realiseren.	✓ Het EFRO-programma draagt bij door te focussen op de realisatie van een energie- en CO₂-neutrale bebouwde omgeving. Dit door de implementatie van energienormen voor (ver)nieuwbouw, het uitvoeren van energetische renovaties van publieke gebouwen, en het verhogen van de renovatiegraad van zowel residentiële als commerciële gebouwen via demonstratieprojecten

3.1.2.4 Dimensie 3: Energiezekerheid

DOELSTELLING	TOELICHTING	BIJDRAGE VAN HET EFRO OP 21-27 TOT HET NEKP
ONONDERBROKEN LEVERING VAN PRIMAIRE BRONNEN	 Wat betreft energiezekerheid, streeft men binnen het NEKP naar een ononderbroken levering van primaire bronnen. Er wordt dan ook gefocust op een gediversifieerde bevoorrading qua energiebronnen, oorsprong en route. ✓ Het NEKP richt zich op energiezekerheid door de diversificatie van energiebronnen, vermindering van fossiele brandstoffen, vergroting van hernieuwbare energie en versterking van de energie-infrastructuur. ✓ Het NEKP investeert in netwerken en opslagtechnologieën om de flexibiliteit van het energiesysteem te vergroten en het crisisbeleid te verfijnen voor het beheersen van risico's in de energievoorziening.	✓ De bijdragen van het EFRO-programma aan energiezekerheid werden reeds besproken onder de beleidsdoelstellingen van energie-efficiëntie (SD1) en hernieuwbare energie (SD2).

3.1.2.5 Dimensie 4: Interne energiemarkt

Het EFRO-programma draagt in mindere mate bij aan vier subdoelstellingen rond de interne energiemarkt, namelijk (i) interconnectiviteit van elektriciteit, (ii) energie transmissie infrastructuur (iii) marktintegratie en (iv) energiearmoede. Echter het is wel belangrijk te vermelden dat er enkele projecten binnen het EFRO-programma zijn goedgekeurd die bijdragen aan de algemene doelstelling van dimensie, zoals: het **bevorderen van de integratie van hernieuwbare energie, ondersteund door slimme netwerken en energieopslag voor meer flexibiliteit**.

Een voorbeeld van zo een project is bijvoorbeeld *OWB1*, waarbij er elektrische flexibiliteit via thermische buffering wordt geïntegreerd op de site van Biostoom in de Oostendse achterhaven. Elektrische flexibiliteit is vandaag, op een beperkt pilootproject met batterijen na, niet structureel geïntegreerd in de bedrijfsvoering. Batterij-opslag werkt, maar is veel duurder en vereist meer materialen en een grotere oppervlakte-footprint dan thermische buffering. **Door projecten zoals OWB1 wordt er dus ingezet op energieopslag voor meer flexibiliteit.**

3.1.2.6 Dimensie 5: Onderzoek, innovatie en concurrentievermogen

DOELSTELLING	TOELICHTING	BIJDRAGE VAN HET EFRO OP 21-27 TOT HET NEKP
TECHNOLOGISCHE VOORUITGANG EN ECONOMISCHE VEERKRACHT	 Het NEKP/VEKP zet in op onderzoek en ontwikkeling van koolstofarme technologieën zoals hernieuwbare energie, waterstof, energieopslag en CO₂-opvang (CCS) ter ondersteuning van de energietransitie. Innovatie wordt gestimuleerd via publieke en private investeringen, samenwerking tussen kennisinstellingen en industrie en Europese fondsen. Daarnaast wordt het concurrentievermogen versterkt door bedrijven te ondersteunen bij de overstap naar duurzame productie en groene technologieën.	✓ Het EFRO-programma richt zich op de energietransitie door te investeren in onderzoek en innovatie, met focus op circulaire en biogebaseerde bio-economie, en samenwerking met kenniscentra en de maakindustrie. ✓ Het EFRO-programma ondersteunt Slimme Vlaamse-specialisatie en economische valorisatie van onderzoek, met innovaties gericht op energie-efficiëntie, mobiliteit, klimaatverandering en circulaire economie. ✓ EFRO ondersteunt projecten voor energiezuinige huisvesting en creëert innovatie-ecosystemen, waaronder living labs en proeftuinen voor nieuwe toepassingen. ✓ Deze initiatieven versterken de concurrentiepositie van Vlaanderen en versnellen de energietransitie, in lijn met de NEKP-doelstellingen.

3.2 Bijdrage van EFRO aan de Landen Specifieke Aanbevelingen (LSA)

3.2.1 Korte introductie LSA en link met het Operationeel Programma EFRO 21-27

De **landenspecifieke aanbevelingen (LSA)** zijn richtlijnen die de Europese Commissie elk jaar geeft aan de lidstaten van de EU met betrekking tot hun **economisch, sociaal, werkgelegenheids-, structureel- en begrotingsbeleid**. Deze aanbevelingen worden opgesteld binnen het kader van het Europees Semester, dat dient voor de coördinatie van economisch beleid, werkgelegenheid en begrotingsbeleid van de lidstaten. De LSA's komen voort uit **verschillende bronnen**, zoals de **jaarlijkse stabiliteits- en convergentieprogramma's**, de **Nationale Hervormingsprogramma's**, en de **landrapporten van de Europese Commissie**¹⁰.

Voor 2024 heeft de Europese Commissie voor België **vier belangrijke aanbevelingen geformuleerd**. Europa vraagt België in te zetten op: (1) *budgettaire en structurele hervormingen ter waarborging van duurzame overheidsfinanciën*, (2) *de versnelling van hervormingen en de uitvoering van EU-programma's*, (3) *het aanpakken van vaardighedenstekorten en het verbeteren van het onderwijs*, en (4) *het verbeteren van het ondernemingsklimaat en de bedrijfsdynamiek*. In de volgende secties worden deze aanbevelingen nader toegelicht, evenals de bijdrage van het Operationeel Programma aan het realiseren hiervan. De analyses bieden een overzicht van de relevante elementen binnen de LSA's waar EFRO op inhaakt, en verduidelijken aan **welke aspecten het EFRO-programma specifiek bijdraagt** m.o.o. de uitvoering van de voorgestelde aanbevelingen.

¹⁰ Het Europees Semester is een onderdeel van het kader voor economische governance van de EU. Via het Europees Semester stemmen de lidstaten hun begrotings- en hun economisch beleid af op de regels die op EU-niveau zijn overeengekomen.

3.2.2 Samenvattend overzicht van de bijdrage van EFRO aan de LSA

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de LSA's waaraan het **Operationeel Programma 2021-2027 bijdraagt**, met een indicatie van **de mate van bijdrage**.

De **legende** dient als volgt geïnterpreteerd te worden:

	Het EFRO 21-27-programma ondersteunt initiatieven die rechtstreeks bijdragen aan de aanbeveling. ✓ <i>Bijvoorbeeld: de LSA beveelt aan om vaardigheden te versterken ter verbetering van het onderwijs- en arbeidsmarktsysteem. In lijn hiermee investeert EFRO in projecten die gericht zijn op het versterken van (digitale) vaardigheden).</i>
	Het EFRO 21-27-programma ondersteunt initiatieven die onrechtstreeks bijdragen aan de aanbeveling. ✓ <i>Bijvoorbeeld: De LSA adviseert om de regeldruk en complexiteit te verminderen. Hoewel EFRO hier geen rechtstreekse projecten voor voorziet, bieden bepaalde oproepen wel ruimte voor lokale besturen om in te zetten op e-government.</i>
	Het EFRO 21-27 programma zet niet in op initiatieven die bijdragen aan de aanbeveling.

Onderwerp LSA	Toelichting LSA	Bijdrage van het EFRO OP 21-27 tot de LSA
Budgettaire en structurele hervormingen voor duurzame overheidsfinanciën	 De Europese Commissie adviseert om overheidsfinanciën op de middellange termijn te verduurzamen door structurele hervormingen door te voeren, die zowel de uitgavenbeheersing als belastinghervormingen omvatten (zoals bijvoorbeeld netto-uitgaven beperken, de kostenefficiëntie van de langdurige zorg verbeteren, belastinghervormingen...)	
Versnellingen van hervormingen en uitvoering van EU-programma's (i.e. REPowerEU, cohesiebeleid)	 De Europese Commissie adviseert om de uitvoering van herstel- en veerkrachtplannen te versnellen , inclusief specifieke onderdelen zoals REPowerEU ; en om cohesiebeidsprogramma's effectiever en sneller uit te voeren , met focus op de overeengekomen prioriteiten.	
Aanpak van vaardighedenstekorten en verbetering van onderwijs	 De Europese Commissie adviseert om tekortkomingen aan arbeidskrachten en discrepanties tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden aan te pakken en het onderwijs- en arbeidsmarktsysteem te versterken , met een focus op inclusie en gelijke kansen.	
Verbetering van ondernemingsklimaat en bedrijfsdynamiek	 De Europese Commissie adviseert om: (i) De druk en complexiteit van de regelgeving te verminderen en (ii) beperkingen in de dienstensector te versoepelen om het ondernemingsklimaat en de bedrijfsdynamiek te verbeteren.	

3.2.3 Bijkomende toelichting

In deze sectie wordt de bijdrage van het EFRO 21-27 programma aan de aanbevelingen, zoals beschreven in de voorgaande sectie, **bijkomend toegelicht**.

Voor elke aanbeveling wordt de theoretische bijdrage van het OP 21-27 besproken. Daarnaast wordt er teruggekeken op de reeds afgelegde periode, waarbij er – indien relevant en beschikbaar – voor elke doelstelling een **voorbeeldproject** wordt gepresenteerd ter illustratie van de bijdrage van het EFRO 21-27 programma.

3.2.3.1 Versnellingen van hervormingen en uitvoering van EU-programma's

Aanbeveling 2		
AANBEVELING	TOELICHTING	Bijdrage van het EFRO OP 21-27 tot de LSA
Versnellingen van hervormingen en uitvoering van EU-programma's (i.e. RepowerEU, cohesiebeleid)	 De Europese Commissie adviseert om de uitvoering van herstel- en veerkrachtplannen te versnellen , inclusief specifieke onderdelen zoals REPowerEU , en om cohesiebeidsprogramma's effectiever en sneller uit te voeren , met focus op de overeengekomen prioriteiten.	
TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING		
<u>Bijdrage van het OP 21-27</u> Het EFRO-programma draagt direct bij aan de aanbeveling van de Europese Commissie om cohesiebeidsprogramma's te versnellen. Dit wordt onder meer weerspiegeld in de proactieve aanpak bij de opstart van het operationeel programma EFRO Vlaanderen. De beheersautoriteit stelt maatregelen in het werk om te zorgen dat de uitvoering van het programma vlot verloopt en er snelheid gemaakt wordt. Enkele concrete voorbeelden hiervan zijn: • Snelle lancering van oproepen: De eerste oproepen binnen het nieuwe programma werden al in september 2022 gelanceerd, terwijl de goedkeuring van het Operationeel Programma door de Europese Commissie pas in december 2022 volgde. Dit illustreert de sterke inzet op een vlotte start (weliswaar werden er geen projecten goedgekeurd tot officiële goedkeuring van het OP door Europa). • Hoge mate van vastgelegde middelen: Tot op heden is een aanzienlijk deel van de EFRO-middelen reeds vastgelegd in projecten: ○ Binnen BD1 is 73% van de middelen toegekend aan goedgekeurde projecten, 14% zit in de selectieprocedure na afsluiting van oproepen en 7% is bestemd voor toekomstige oproepen (februari 2025 en september 2025). In totaal is daarmee reeds 94% van de middelen vastgelegd. ○ Binnen BD2 is 55% van de middelen toegekend aan goedgekeurde projecten, 14% zit in de selectieprocedure en 21% is bestemd voor toekomstige oproepen. Dit brengt het totaal vastgelegde bedrag op 90%. • Versnelde uitvoering door overbenutting van het oproepbudget: Om de implementatie van het cohesiebeleid te versnellen en tegemoet te komen aan de hoge vraag, werd bij sommige oproepen binnen bepaalde specifieke		

doelstellingen een hoger bedrag toegekend dan het oorspronkelijke oproepbudget. Zo was er binnen BD1 SD1 in de transitieregio een overvraag van **93%**, waarbij een **overbenutting van 42% van het totale oproepbudget** werd toegestaan om hieraan tegemoet te komen (cf. 4.1.3).

Ondanks deze snelle opstart blijft de effectieve uitbetaling van middelen achter. Tot op heden is slechts **8,2 miljoen euro uitbetaald (5%)**, voornamelijk binnen BD1. Mogelijke oorzaken van deze trage uitbetaling die worden aangehaald zijn:

- **Prioritering van andere financieringsbronnen:** Promotoren zijn vaak simultaan bij meerdere projecten betrokken, gefinancierd vanuit verschillende programma's. Daarbij wordt vaak voorrang gegeven aan projecten binnen programma's met striktere deadlines, zoals RRF (2026) en React-EU (2023).
- **Focus op investeringsprojecten:** In deze programmaperiode ligt de nadruk op **investeringsprojecten**, die doorgaans een langere doorlooptijd hebben dan exploitatieprojecten, waardoor uitgaven later in de projectcyclus plaatsvinden.
- **Vergunningstrajecten en aanbestedingsprocedures:** Bepaalde grote investeringsprojecten binnen EFRO 21-27 ondervinden beperkte **vertragingen door o.a. complexe vergunningsprocedures**.
- ...

De beheersautoriteit heeft reeds acties ondernomen om de declaratie van projectkosten en bijhorende betalingen te versnellen. Een meer gedetailleerde analyse van de uitbetalingen en ondernomen acties worden besproken in hoofdstuk 4.2.

3.2.3.2 Aanpak van vaardighedenstekorten en verbetering van onderwijs

Aanbeveling 3		
AANBEVELING	TOELICHTING	Bijdrage van het EFRO OP 21-27 tot de LSA
Aanpak van vaardighedenstekorten en verbetering van onderwijs	 De Europese Commissie adviseert om tekortkomingen aan arbeidskrachten en discrepanties tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden aan te pakken en het onderwijs- en arbeidsmarktsysteem te versterken , met een focus op inclusie en gelijke kansen.	 BD1 SD4
TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING		
<u>Bijdrage van het OP 21-27</u> ✓ EFRO ondersteunt de derde aanbeveling door prioriteit te geven aan digitale vaardigheden en het bijleren van vaardigheden om de arbeidsmarktkrapte effectief aan te pakken (BD1 – SD4). ✓ Het EFRO-programma richt zich op het versterken van vaardigheden voor de industriële transformatie, met bijzondere aandacht voor digitale en groene vaardigheden in sectoren zoals slimme maakindustrie, de energiesector en de circulaire economie. ✓ Dit ondersteunt de Vlaamse slimme specialisatiestrategie en bevordert zowel de competitiviteit van KMO's als het ondernemerschap.		

- ✓ Het EFRO-programma omvat acties met onder andere demonstratie- en belevingsruimtes, mobiele demonstratoren voor micro-ondernemingen, en het ontwikkelen van opleidingsinfrastructuur voor (hoog)technologische profielen.
- ✓ Door in te zetten op upskilling en reskilling in digitale en groene vaardigheden, draagt EFRO rechtstreeks bij aan de uitdagingen van de LSA. Het programma richt zich op het aanpakken van arbeidskrapte, met name in technische beroepen die essentieel zijn voor de groene transitie; en verhoogt de participatie in volwassenenonderwijs, ook bij lager opgeleiden.

Relevante indicatoren die hiertoe (in)direct aan bijdragen

- ✓ KMO's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap (#aantal ondernemingen)
- ✓ Aantal m² nieuwe of gerenoveerde opleidingsinfrastructuur

Terugblik op de afgelopen periode

In de periode 2023-2024 werden binnen het programma voor BD1 – SD4 8 projectoproepen gelanceerd.

- **21 projecten** werden ingediend (goedkeuringspercentage 81%)
- **€ 23.618.743** aan **EFRO-steun** werd goedgekeurd met een **totale projectkost van € 67.582.120**

Recent werd er een projectoproep rond vaardigheden voor **€ 9.600.000** afgesloten. Deze bevindt zich momenteel in de selectieronde

Voorbeeldproject – Innovatieve leerhubs: Mastercampus Roeselare

Met het project Mastercampus Roeselare (MCR) creëert VDAB innovatieve leerhubs die inzetten op het ontwikkelen van technologische en groene vaardigheden, essentieel voor de transitie naar een duurzame en klimaatvriendelijke economie. Deze state-of-the-art opleidingsinfrastructuur focust op ontdekken, beleven en leren; en biedt opleidingen die aansluiten bij prioriteiten zoals slimme maakindustrie, energie, en geavanceerde materialen. De leerhubs brengen bedrijven, onderwijsinstellingen en overheden samen om tech-talenten op te leiden en stimuleren interregionale en internationale samenwerking dankzij hun strategische ligging. Hierdoor draagt MCR niet alleen bij aan het aanpakken van vaardighedentekorten, maar ook aan de groene transitie.

3.2.3.3 Verbetering van ondernemingsklimaat en bedrijfsdynamiek

Aanbeveling 4		
AANBEVELING	TOELICHTING	Bijdrage van het EFRO OP 21-27 tot de LSA
Verbetering van ondernemingsklimaat en bedrijfsdynamiek	 De Europese Commissie adviseert om: (i) De druk en complexiteit van de regelgeving te verminderen en (ii) bependingen in de dienstensector te versoepelen om het ondernemingsklimaat en de bedrijfsdynamiek te verbeteren.	 BD1 SD2

TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING

Bijdrage van het OP 21-27

- ✓ Het huidige EFRO-programma bevat **geen specifieke initiatieven die direct gericht zijn op LSA 4**. Binnen Beleidsdoelstelling 1, Specifieke Doelstelling 2, die zich richt op het benutten van digitalisering voor verschillende actoren is er echter wel **ruimte voorzien in de beschrijving van de projectoproepen voor projecten die mogelijk bijdragen aan het verlichten van administratieve lasten voor o.a. ondernemers via digitalisering**.
- ✓ Binnen deze doelstelling zijn reeds vijf oproepen gedaan. Eén daarvan, *‘Digitalisering voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden’*, biedt ruimte voor een breed scala type projecten. Hoewel de nadruk in deze oproep doorgaans ligt op projecten m.b.t. het verzamelen van data, het testen van nieuwe technologieën en het ontwikkelen van Open Data- en Innovatieplatformen, kunnen er ook **projecten worden ondersteund die specifiek bijdragen aan het verlichten van administratieve lasten voor bedrijven**, bijvoorbeeld via e-government (zie voorbeeld hieronder).
 - ✓ In februari 2023 werden twee oproepen met betrekking tot smart cities gelanceerd.
 - ✓ Op dit moment loopt er een Vlaamsbrede oproep (€ 5.000.000), specifiek gericht naar digitalisering bij lokale besturen.
- ✓ Het OP 21-27 biedt dus wel degelijk **mogelijkheden om de administratieve lasten voor ondernemers te verminderen door middel van digitalisering**, met specifieke ruimte voor overheden die bijdragen aan **e-government** en het vereenvoudigen van bedrijfsprocessen. Het is echter belangrijk te benadrukken dat de oproep voor digitale transformatie een breed scala aan projecten omvat voor diverse doelgroepen. Dit maakt het moeilijk om precies vast te stellen in hoeverre de focus specifiek ligt op het verminderen van administratieve lasten voor bedrijven, waardoor een directe bijdrage aan de aanbeveling van de EU moeilijk te koppelen is.

Voorbeeldproject – NextGen Lokale Besturen: Een Digitale Transformatie voor een Efficiëntere Regio

Dit project richt zich op de digitalisering van de gemeentelijke dienstverlening in 17 Westhoek-gemeenten, met als doel producten en diensten 24/7 digitaal toegankelijk te maken voor burgers, ondernemers en verenigingen. Door gebruik te maken van bestaande bouwstenen van Digitaal Vlaanderen, zoals Mijn Burgerprofiel en het e-loket voor ondernemers, kunnen aanvragen voor vergunningen, subsidies en andere diensten snel en eenvoudig ingediend worden. Het project omvat de ontwikkeling van een regionale IT-infrastructuur, waarbij systemen gedeeld worden tussen gemeenten om de digitale dienstverlening te versterken. Daarnaast wordt er een opleidingstraject voor ambtenaren opgezet, zodat zij burgers en ondernemers effectief kunnen ondersteunen bij digitale aanvragen.

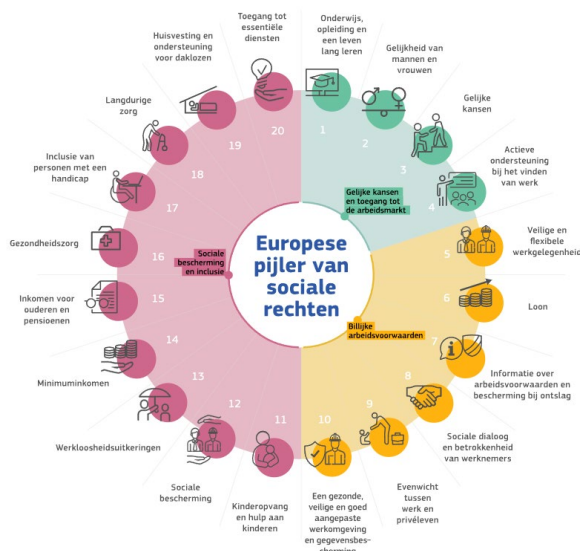
Het project draagt bij aan de vierde **LSA** door de administratieve lasten voor ondernemers te verlichten. Door e-government oplossingen en digitale loketten wordt de regeldruk verminderd en kunnen ondernemers hun aanvragen sneller en flexibeler indienen. Het vergemakkelijkt ook de toegang tot overheidsdiensten voor kleinere gemeenten, waardoor het ondernemingsklimaat in de regio wordt versterkt.

3.3 Bijdrage van EFRO aan de Europese Pijler voor Sociale Rechten (EPSR)

3.3.1 Korte introductie EPSR en link met het Operationeel Programma EFRO 21-27

 De Europese pijler voor sociale rechten omvat **twintig grondbeginselen** (zoals aangegeven in de figuur rechts) en rechten die gericht zijn op **rechtvaardige arbeidsmarkten en robuuste sociale beschermingsstelsels**. Deze pijler dient als baken voor een sterk sociaal Europa dat fair, inclusief en toekomstgericht is.

Om deze beginselen om te zetten in concrete resultaten, werd het **actieplan voor de Europese pijler voor sociale rechten gelanceerd** in 2021. Dit actieplan legt de focus op drie kerndoelstellingen die tegen 2030 moeten worden bereikt: (1) *meer werkgelegenheid*, (2) *betere vaardigheden en levenslang leren*, en (3) *versterkte sociale bescherming*. Deze prioriteiten zijn gekozen vanwege hun directe impact op het concurrentievermogen van Europa en het welzijn van zijn burgers. In 2025 is er een tussentijdse evaluatie van dit actieplan gepland. De keuze voor deze kerndoelen is ingegeven door een aantal **dringende uitdagingen binnen Europa**. De **werkloosheidscijfers blijven hoog**, met name onder jongeren en kwetsbare groepen zoals laaggeschoolden en migranten. Tegelijkertijd is een groot deel van de **beroepsbevolking onvoldoende voorbereid op de eisen van de groene en digitale transitie**. Minder dan 40% van de volwassenen neemt jaarlijks deel aan opleiding, terwijl een **tekort aan vaardigheden de arbeidsmarkt blijft verzwakken**. Bovendien worden miljoenen mensen nog steeds bedreigd door **armoede en sociale uitsluiting**, wat vraagt om robuustere sociale beschermingsmaatregelen.

Deze drie prioriteiten vormen de sleutel tot een veerkrachtig Europa:

1. **‘Meer en betere banen’**
2. **‘Vaardigheden en gelijkheid’**
3. **‘Het terugdringen van armoede en ongelijkheid’**

De onderstaande tabel geeft een **overzicht van de Europese prioriteiten voor 2030**, hoe deze door België zijn vertaald naar **nationale doelstellingen** en in hoeverre het **Operationeel Programma (OP) bijdraagt aan de realisatie van de doelstellingen** van de Europese pijler voor sociale rechten.

De **legende** dient als volgt geïnterpreteerd te worden:

	Het EFRO 21-27 programma draagt <u>rechtstreeks</u> bij aan minstens één subdoelstelling van de prioriteit van de Europese pijler voor sociale rechten.
	Het EFRO 21-27-programma draagt onrechtstreeks bij aan minstens één subdoelstelling van de prioriteiten binnen de Europese Pijler van Sociale Rechten. ✓ Bijvoorbeeld: De EPSR streeft naar een hogere tewerkstellingsgraad. Hoewel het EFRO-programma hier niet rechtstreeks op inzet, kan de focus op innovatie en vaardigheden indirect bijdragen aan meer werkgelegenheid.

	Europese prioriteiten tegen 2030– Europese pijler voor sociale rechten	Nationale targets (2030) - België	Bijdrage van het OP EFRO 21-27 tot de EPSR
1	Ten minste 78 % van de bevolking van 20 tot en met 64 jaar moet tegen 2030 een baan hebben	80%	
2	Ten minste 60 % van alle volwassenen zou jaarlijks aan een opleiding moeten deelnemen	60,9%	
3	Het aantal mensen dat met armoede of sociale uitsluiting wordt bedreigd, moet tegen 2030 met ten minste 15 miljoen worden verminderd	- 279.000	

3.3.2 Samenvattend overzicht van de bijdrage van EFRO aan de EPSR

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de **doelstellingen** binnen elke prioriteit waaraan het **Operationeel Programma 2021-2027 bijdraagt**, met een indicatie van **de mate van bijdrage**. Bijkomende onderbouw en duiding is te vinden in bijlage 6.2.2.

Doelstelling	Toelichting	Mate dat het OP hiertoe bijdraagt
1. Meer & betere banen		
Kansen op werk creëren in de reële economie	 Het creëren van werkgelegenheid is een prioriteit voor de EU, gezien de essentiële rol van banen in inkomen en sociale inclusie. Na een groei van 14,5 miljoen banen tussen 2014 en 2019, heeft de coronacrisis de werkgelegenheid bedreigd.	 ✓ Het EFRO-programma bevat geen expliciete jobcreatiedoelstellingen, maar draagt indirect bij aan meer en betere banen. ✓ Investerings in innovatie, digitalisering en vaardigheden versterken de economie en arbeidsmarkt. ✓ Kenniscentra, digitale toepassingen en moderne onderwijsinfrastructuur creëren nieuwe kansen. ✓ Dit bevordert economische groei en een inclusieve, technologisch vooruitstrevende arbeidsmarkt.
2. Vaardigheden en gelijkheid		
Investeren in vaardigheden en onderwijs om nieuwe kansen voor iedereen te ontsluiten	 Een goed opgeleide beroepsbevolking is de basis van een bloeiende groene en digitale economie, gedreven door innovatie. Onderwijs- en opleidingssystemen bevorderen levenslang leren, werkgelegenheid en maatschappelijke deelname. Investeren in leren is essentieel,	 ✓ Het EFRO-programma versterkt vaardigheden voor industriële transformatie binnen BD1 SD4. ✓ Focus op opleidingen en volwassenonderwijs in lijn met Vlaamse slimme specialisatie.

	aangezien onderwijsachterstanden de productiviteit en economische groei op lange termijn kunnen belemmeren.	✓ Acties omvatten demonstratieruimtes, mobiele demonstratoren en opleidingsinfrastructuur. ✓ Draagt bij aan EPSR-uitdagingen zoals de groene en digitale transitie en vaardigheidsdoelstellingen.
3. Terugdringen van armoede & ongelijkheid		
Gezondheid bevorderen en zorg waarborgen	Gezondheidszorg- en langdurige zorgsystemen stonden tijdens de pandemie onder grote druk, bovenop bestaande uitdagingen zoals wachtlijden, personeelstekorten en gezondheidsongelijkheden. Hervormingen en investeringen zijn nodig om deze systemen veerkrachtiger te maken, de eerstelijnszorg en geestelijke gezondheid te versterken, en de toegang tot zorg voor iedereen te verbeteren. 	 ✓ Het EFRO-programma ondersteunt gezondheid indirect via de Vlaamse Slimme Specialisatie-strategie, waarin gezondheid een prioritair domein is. ✓ Binnen BD1 SD1 stimuleert het EFRO-programma onderzoek en technologische ontwikkeling in de gezondheidszorg, met focus op gespecialiseerde zorg en digitale toepassingen. ✓ Digitalisering speelt een sleutelrol bij het testen, ontwikkelen en implementeren van innovatieve zorgoplossingen. ✓ Door deze inzet draagt EFRO bij aan een betere toegankelijkheid, efficiëntie en toekomstbestendigheid van de gezondheidszorg.

3.4 Bijdrage van EFRO aan het Regeerakkoord binnen Vlaanderen

3.4.1 Vlaams Regeerakkoord “Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen”

Het **Vlaamse Regeerakkoord** “Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen¹¹” dat in september 2024 werd opgemaakt, zet de krijtlijnen uit voor het beleid van de Vlaamse Regering voor de periode 2024-2029. Dit Regeerakkoord wordt **opgebouwd rond drie centrale assen**, namelijk ‘**Welvarend Vlaanderen**’, ‘**Warm Vlaanderen**’ en ‘**Samen voor Vlaanderen**’, waarbinnen de plannen van de nieuwe Vlaamse Regering binnen de verschillende beleidsdomeinen een plaats krijgen. Het **EFRO-programma 21-27** levert een **duidelijke bijdrage** bepaalde ambities, afspraken en plannen uit het Vlaams Regeerakkoord, die in dit deel zullen worden toegelicht en geduid.

In navolging van de regeringsverklaring stellen alle **leden binnen de Vlaamse Regering** één (of meerdere) **beleidsnota’s** op. Deze beleidsnota’s bouwen verder op het Regeerakkoord, en omschrijven **per beleidsdomein** de strategische plannen van de leden van de Vlaamse Regering om het regeerakkoord uit te voeren. Gelet op de thematieken die binnen het OP aan bod komen, wordt dieper ingegaan op de bijdrage van EFRO aan volgende beleidsnota’s:

- Beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie¹²
- Beleidsnota Digitalisering¹³
- Beleidsnota Energie en Klimaat¹⁴
- Beleidsnota Omgeving¹⁵
- Beleidsnota Mobiliteit¹⁶

In wat volgt, wordt de **bijdrage van het EFRO-programma** aan het Regeerakkoord en de hierboven opgesomde beleidsnota’s beschreven, een **gedetailleerde onderbouw** met meer duiding en voorbeelden is beschikbaar in **bijlage 6.2**. Belangrijk hierbij is dat EFRO binnen Vlaanderen volgens een ‘**integrale aanpak**’ wordt ingezet. EFRO-projecten dragen bij aan een breder beleidskader, en ondanks dat ze steeds aan een BD en SD worden toegewezen, gaan hun doelstellingen en effecten vaak breder dan die ene SD. Diverse van de opgenomen voorbeelden (zie bijlage 6.2) illustreren dit.

3.4.2 Analyse van de bijdrage van EFRO 21-27 aan het Regeerakkoord en de relevante beleidsnota’s van de Vlaamse Regering

3.4.2.1 Regeerakkoord

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling speelt een cruciale rol in de ondersteuning van de **sociaaleconomische ontwikkeling binnen Vlaanderen**. De keuze om de EFRO-middelen in te zetten i.k.v. twee strategische beleidsdoelstellingen ‘**Slim Vlaanderen**’ en ‘**Duurzaam Vlaanderen**’ sluit naadloos aan bij belangrijke accenten uit het Regeerakkoord.

¹¹ Vlaams Regeerakkoord 2024-2029: publicaties.vlaanderen.be/view-file/69476

¹² Beleidsnota 2024-2029. Economie, wetenschap, innovatie en industrie: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70863>

¹³ Beleidsnota 2024-2029. Digitalisering en interne dienstverlening Vlaamse overheid, facilities, vastgoed, documentbeheer: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70788>

¹⁴ Beleidsnota 2024-2029. Energie en klimaat: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70827>

¹⁵ Beleidsnota 2024-2029. Omgeving: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70859>

¹⁶ Beleidsnota 2024-2029. Mobiliteit en Openbare Werken: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70817>

Het Vlaams Regeerakkoord bevat enkele **kernthema's** die mee invulling krijgen door de inhoudelijke invulling van het EFRO-programma, waardoor de EFRO-middelen een belangrijke rol spelen in de realisatie van de bepaalde doelstellingen, acties of plannen van de Vlaamse Regering. We onderscheiden **6 kerndomeinen** in het Regeerakkoord waartoe EFRO een bijdrage levert, en die in de verschillende beleidsnota's meer gedetailleerd aan bod komen en worden uitgediept.

- Het **Vlaams Regeerakkoord** benadrukt het **belang van een evenwichtige regionale ontwikkeling** en de nood om ondersteuning te bieden aan regio's binnen Vlaanderen met specifieke uitdagingen (*Vlaams regeerakkoord*, p. 19-20). Het **EFRO-programma** vormt hier een **belangrijke hefboom**, en de mogelijkheden om binnen het operationeel programma **GTI's** te identificeren, laat toe om **bepaalde regio's met specifieke uitdagen** gericht en bijkomend te ondersteunen. Belangrijk is dat Vlaanderen er binnen het EFRO-programma 21-27 weliswaar voor kiest om bepaalde regio's **via een GTI meer diepgaand (financieel) te ondersteunen**, maar dat er ook binnen de geselecteerde GTI's vastgehouden wordt aan (en bijgedragen wordt tot) de centrale beleidsdoelstellingen rond Slim- en duurzaam Vlaanderen. GTI's krijgen dus bijkomende financiële ondersteuning vanuit Vlaanderen, alsook worden er binnen de GTI's **gelijkaardige inhoudelijke accenten** gelegd als binnen de rest van het EFRO-programma, hetgeen de **consistentie** ten goede komt. Bovendien spreekt het Regeerakkoord de **ambitie** uit om ook **verder in te zetten op deze territoriale benadering na 2027**, en naast de bestaande GTI's in **Limburg, West-Vlaanderen, Kempen** en **grootsteden Antwerpen en Gent**, ook een GTI op te richten voor de **Denderstreek**. Er wordt dieper ingegaan op de verschillende GTI's binnen het operationeel programma in deel 3.5 van dit rapport.
- Het **Vlaams Regeerakkoord** legt een **sterke nadruk op het belang van investeringen in strategische belangrijke sectoren voor Vlaanderen**. Om Vlaanderen aantrekkelijk te houden voor investeringen in strategische sectoren en in de hoogtechnologische industrie, haalt het Regeerakkoord aan dat er fors geïnvesteerd dient te worden in **infrastructuur voor opleiding, onderzoek**, zorg en duurzame energie (*Vlaams Regeerakkoord*, p. 15). Het EFRO-programma 21-27 ondersteunt deze ambitie binnen beide beleidsdoelstellingen. Binnen Beleidsdoelstelling 'Slim Vlaanderen' van het EFRO-programma wordt ingezet op het ontwikkelen en **versterken van onderzoeks- en innovatiecapaciteit**, met bijzondere aandacht voor horizontale ontwikkelingen die leiden tot nieuwe of sterkere KMO's, of die het economisch weefsel binnen Vlaanderen versterken. Binnen Beleidsdoelstelling 'Duurzaam Vlaanderen' is eveneens ruimte voor projecten die een bijdrage leveren aan duurzame energie, en O&I-projecten rond duurzame technologieën worden eveneens ondersteund met EFRO-middelen.
- Het **Vlaams Regeerakkoord** erkent het belang van een **digitalisering, digitale transformatie** en een **datagedreven overheid**, waarbij wordt gestreefd naar het verhogen van **digitale veiligheid** en op een inclusieve digitale dienstverlening (*Vlaams Regeerakkoord*, p. 99). Om een meer datagedreven beleid te ondersteunen, wordt ook ingezet op het opbouwen van AI-expertise en -kennis. De Vlaamse Regering heeft eveneens de ambitie om lokale besturen te ondersteunen om versneld te digitaliseren, en e-inclusie-initiatieven moeten ertoe leiden dat iedere Vlaming de nodige **digitale vaardigheden** kan ontwikkelen. De digitale transformatie van de overheid past overigens in de ruimere maatschappelijke digitaliseringsagenda die ook onze bedrijven, verenigingen en burgers meeneemt (*Vlaams Regeerakkoord*, p. 99-101). Het EFRO-programma 21-27 ondersteunt deze ambitie binnen Beleidsdoelstelling 'Slim Vlaanderen' door in te zetten op digitalisering, innovatieve technologieën of transformaties en digitale vaardigheden, bij zowel bestaande én nieuwe bedrijven. Daarnaast worden projecten

gesteund op vlak van dataveiligheid (op niveau van de **lokale besturen**), *e-government* en artificiële intelligentie.

- Het Vlaams Regeerakkoord legt nadruk op een sterk klimaatbeleid, met een focus op **hernieuwbare energie** en **energie-efficiëntie**. Dit om voluit het akkoord van Parijs te steunen en te zorgen voor een faire bijdrage aan de Europese en Belgische energie- en klimaatdoelstellingen met betrekking tot klimaatneutraliteit in 2050. Een belangrijke hoeksteen van dit beleid is de renovatie van het Vlaams gebouwenpark. Daarnaast benadrukt het Regeerakkoord het belang van een doorgedreven inzet op het ondersteunen van Vlaamse ondernemingen om de omslag naar een circulaire economie verder te maken en de materialenkringloop te sluiten. Overigens worden tegen 2030 de ambities inzake **hernieuwbare energieproductie** fors verhoogd (*Vlaams Regeerakkoord*, p. 47-56). Het EFRO-programma 21-27 zet binnen de Beleidsdoelstelling ‘Duurzaam Vlaanderen’ expliciet in op het bevorderen van energie-efficiëntie in diverse sectoren, alsook op een verhoging van het aandeel hernieuwbare energie in de energiemix. Ook binnen Beleidsdoelstelling ‘Slim Vlaanderen’ wordt ingezet op het stimuleren van de circulaire economie door onderzoek en innovatie hieromtrent te ondersteunen.
- Bovendien zet de Vlaamse Regering niet alleen in op de strijd tegen de klimaatverandering, maar ook tegen het voldoende anticiperen op de gevolgen ervan. Het **Vlaams Regeerakkoord** bevat dan ook een belangrijk luik rond **klimaatadaptatie**, dat wordt geconcretiseerd in het Vlaams Klimaatadaptatieplan¹⁷. Binnen het klimaatadaptatieplan gaat belangrijke aandacht uit naar maatregelen die onze infrastructuur, bebouwde omgeving, natuur en ons economische weefsel klaarmaken voor klimaatverandering (*Vlaams Regeerakkoord*, p. 46). Het EFRO-programma 21-27 draagt binnen Beleidsdoelstelling ‘Duurzaam Vlaanderen’ bij aan deze doelstelling door in te zetten op oplossingen die de weerbaarheid tegen waterschaarste en overstromingen verhogen als gevolg van de klimaatverandering.
- Het **Vlaams Regeerakkoord** heeft aandacht voor en duurzame en klimaatbestendige toekomst door investeringen in **duurzame mobiliteit**. Essentieel binnen dit beleid is het verder werken aan een *modal shift*. Hiervoor zijn bijkomende investeringen in duurzame transportmodi en faciliterende infrastructuur, zoals carpoolparkings, hoppinpunten¹⁸, deelmobiliteit en fietsinvesteringen cruciaal. Om een kwalitatieve en basisbereikbaarheid te garanderen, wordt daarnaast geïnvesteerd in openbaar vervoer en bevaarbare waterwegen (*Vlaams Regeerakkoord* p. 38 – 43). Het EFRO-programma 21-27 zet binnen Beleidsdoelstelling ‘Duurzaam Vlaanderen’ in op het bevorderen van multimodale stedelijke mobiliteit. Hierbij wordt binnen het EFRO-programma vooral gefocust op de uitbreiding van fietssnelwegen, slim datagedreven verkeersmanagement en innovatieve oplossingen multimodaliteit van personen- en goederenvervoer bevorderen. Ook op vlak van waterwegen wenst EFRO een hefboomeffect te creëren voor het stimuleren van alternatief goederentransport (met een aantal projecten gericht op het stimuleren van transport via waterwegen en spoor).

In de volgende sectie worden deze thema’s verder besproken, en wordt dieper ingegaan op hoe het EFRO-programma concreet bijdraagt aan specifieke beleidsnota’s van de Vlaamse Regering.

¹⁷ Vlaams Klimaatadaptatieplan: <https://www.vlaanderen.be/publicaties/vlaams-klimaatadaptatieplan-vlaanderen-wapenen-tegen-de-klimaatverandering>

¹⁸ Een Hoppinpunt is een punt waar verschillende vervoermiddelen samenkomen en op elkaar zijn afgestemd. Je start er je reis of stapt er vlot over van het ene op het andere vervoermiddel, zoals de trein, tram, bus en deelsystemen (fiets, auto of step).

3.4.2.2 Beleidsnota's

In navolging van het **Vlaams Regeerakkoord** werden **29 beleidsnota's** opgemaakt door de Vlaamse Regering. Uit een analyse van deze beleidsnota's in kader van dit onderzoek, blijkt dat het EFRO-programma 21-27 een substantiële bijdrage levert binnen 5 beleidsdomeinen. In onderstaande tabel worden de hoofdlijnen toegelicht, een **meer gedetailleerde analyse** is opgenomen in bijlage van dit rapport.

Beleidsnota	Belangrijkste accenten binnen de beleidsnota's van de Vlaamse Regering	Belangrijke bijdrage vanuit EFRO
Beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie	De beleidsnota EWI is opgebouwd rond vier strategische doelstellingen waaronder: (1) de productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken; (2) strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen; (3) een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren; en (4) extra investeren in O&O&I en tegelijkertijd inzetten op een sterkere economische valorisatie. Binnen het EFRO-programma 21-27 wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan alle vier deze doelstellingen. De beleidsnota EWII benoemt EFRO expliciet als belangrijke hefboom voor regionale ontwikkeling, en positioneert EFRO-steun als een katalysator voor het bereiken van een aantal strategische doelstellingen binnen het beleidsdomein: <i>'het lopende EFRO-programma via investeringen, projecten ondersteunt die bijdragen aan een slimmer en duurzamer Vlaanderen en een verhoogde economische valorisatie, en dit in samenwerking met de provincies en steden'</i> (Beleidsnota EWII, p.29).¹⁹ Er wordt net zoals in het Regeerakkoord de ambitie uitgesproken om ook voor de Denderstreek een aparte GTI op te richten vanaf de programmaperiode 2027-2033. Tenslotte legt de Beleidsnota EWII belangrijke accenten op vlak van strategische autonomie en wordt gedrukt op de strategisch belangrijke innovatieve sectoren waarop Vlaanderen zich slim wil specialiseren (cf. doelstelling 2). Investeren in innovatie en Europese autonomie op vlak van kritieke sectoren staan ook binnen Europa hoog op de agenda. Met de oprichting van het Strategic Technologies for Europe Platform (STEP)¹⁹, schuift Europa volgend objectief naar voren: "de ontwikkeling en productie van kritieke technologieën ondersteunen, waarbij de respectieve waardeketens worden beschermd en versterkt". Binnen STEP wordt een focus gelegd een aantal kernsectoren, zoals (i) Digital & DeepTech, (ii) Clean Tech en (iii) BioTech. Diverse projecten binnen de beleidsdoelstelling 'Slim Vlaanderen' (Innovatiecapaciteit) van het Vlaamse EFRO-programma 21-27 kunnen gelinkt worden aan dit eerste STEP-objectief. Hierop wordt in sectie 3.7 dieper ingegaan.	
Beleidsnota Digitalisering	De beleidsnota "digitalisering" zet in op een geïntegreerde digitale strategie voor Vlaanderen. Als onderdeel van deze strategie wordt belang gehecht aan verdere digitalisering binnen Vlaanderen, evenals aan het garanderen van een efficiënt, effectief en veilig databeheer en -gebruik. Ook het belang van digitale vaardigheden binnen diverse lagen en segmenten van de bevolking komt aan bod. Het EFRO-	

¹⁹ [About the Strategic Technologies for Europe Platform \(STEP\)](#) & [Strategic Technologies for Europe Platform - European Union \(STEP\)](#)

	programma 21-27 draagt hieraan bij door in te zetten op digitaliseringprojecten gericht op zowel bedrijven als de overheid, met specifieke aandacht voor cyberveiligheid binnen een aantal grote steden. Daarnaast bevat het EFRO-programma specifieke projectoproepen gericht op het ontwikkelen digitale vaardigheden. Bovendien legt de Beleidsnota Digitalisering belangrijke accenten op vlak van het verhogen van de digitale vaardigheden van onze werkkrachten binnen Vlaamse bedrijven. Binnen het Strategic Technologies for Europe Platform (STEP), schuift Europa een gelijkaardig objectief naar voren: “het aanpakken van tekorten op vlak van arbeidskrachten en skills”. Diverse projecten binnen BD1 SD4 (Digitale vaardigheden) van het Vlaamse EFRO programma 21-27 kunnen gelinkt worden aan dit tweede STEP-objectief. Hierop wordt in sectie 3.7 dieper ingegaan.	
Beleidsnota Energie en Klimaat	De beleidsnota energie en klimaat focust op diverse thema's, waaronder (1) een evolutie naar een energiezuinig en klimaatneutraal gebouwenpark; (2) de energie-efficiëntie van ondernemingen; en (3) een versnelde uitbouw van duurzame energieproductie. Het EFRO-programma 21-27 levert rechtstreeks een bijdrage aan deze elementen binnen de beleidsdoelstelling Duurzaam Vlaanderen. Binnen het lopende EFRO-programma zijn er specifieke SD's opgenomen rond hernieuwbare energieproductie en energie-efficiëntie; en via oproepen binnen BD Duurzaam Vlaanderen worden projecten gesteund die inzetten op innovatieve (technieken voor) hernieuwbare energieproductie, een hogere energie-efficiëntie bij ondernemingen (bv. door warmtenetten) en het energiezuiniger maken van bedrijventerreinen (vaak als onderdeel van grotere projecten gericht op klimaatadaptatie).	
Beleidsnota Omgeving	De beleidsnota Omgeving gaat in op diverse thema's, waaronder: (1) ruimte en milieu; (2) afval en materialen; (3) bodem en ondergrond; (4) natuur en biodiversiteit; (5) lucht; en (6) water. Binnen de thema's ruimte en milieu, en afval en materialen, levert het EFRO-programma 21-27 een bijdrage door projecten te steunen op vlak energie-efficiëntie en circulaire economie. Binnen het thema lucht levert het EFRO-programma onrechtstreeks een bijdrage doordat er eveneens ingezet wordt op een meer duurzame multimodale stedelijke mobiliteit (focus binnen het EFRO-programma op fietsinfrastructuur en duurzaam goederentransport).	
Beleidsnota Mobiliteit	De beleidsnota Mobiliteit ambieert een ambitieuze <i>modal shift</i>. Hoppinpunten²⁰, alsook personenvervoer via het spoor, deelsystemen en een sterk fietsbeleid met bijpassende infrastructuur, spelen hierin een belangrijke rol. Het EFRO-programma 21-27 draagt hieraan bij door binnen Beleidsdoelstelling 'Duurzaam Vlaanderen' duurzame multimodale stedelijke mobiliteit te bevorderen aan de hand van infrastructuurprojecten. Bijzondere aandacht gaat ook hier naar de verdere uitrol van fietssnelwegen en infrastructuurprojecten gericht op de omslag naar meer duurzame infrastructuur, zoals het spoor en binnenvaart.	

²⁰ Een Hoppinpunt is een punt waar verschillende vervoermiddelen samenkomen en op elkaar zijn afgestemd. Je start er je reis of stapt er vlot over van het ene op het andere vervoermiddel, zoals de trein, tram, bus en deelsystemen (fiets, auto of step).

3.5 Bijdrage van EFRO aan de startnota's van de GTI's

3.5.1 Korte introductie

Binnen het EFRO-programma 21-27 kiest Vlaanderen er opnieuw voor om gebruik te maken van het instrument 'Geïntegreerde Territoriale Investerings' ²¹. Dankzij een GTI kunnen lidstaten een **specifieke geïntegreerde strategie** ontwikkelen **voor een bepaald gebied**. Hierdoor kunnen verschillende Europese fondsen, programma's en prioritaire assen worden gebundeld om de uitdagingen in een specifiek gebied aan te gaan, en kan er vanuit EFRO een bijdrage worden geleverd aan diverse GTI's binnen de regio Vlaanderen.

Een GTI laat dus toe dat een specifieke geïntegreerde strategie wordt ontwikkeld, **die rekening houdt met de specifieke sociaal - economische en territoriale kenmerken van het gebied**. Het idee achter de GTI is dat hierdoor een regioversterkende aanpak wordt aangemoedigd, waarbij wordt **samengewerkt** tussen **verschillende overheidsniveaus** (regionaal, provinciaal, lokaal) en over administratieve grenzen heen; en waarbij middelen vanuit verschillende fondsen kunnen worden gepoold ter realisatie van de GTI-strategie.

Er worden binnen het EFRO-programma 21-27 vier GTI's onderschreven. De voornaamste motivatie achter het oprichten van iedere GTI, zoals in het EFRO-programma opgenomen, wordt hieronder toegevoegd:

- GTI Limburg: De GTI Limburg resulteert uit de erkenning van Limburg als **transitieregio**, het gevolg van mindere socio-economische situatie op basis van enkele kernindicatoren, met name BBP per capita maar ook (langdurige) werkloosheid en het verdwijnen van banen in de maakindustrie.
- GTI West-Vlaanderen: De GTI West-Vlaanderen werkt verder aan de **structurele versterking van de West-Vlaamse economie**, mede in het licht van het ondervangen van de gevolgen van de Brexit, waaronder een onderzoekcapaciteit afgestemd op KMO's, en het ontwikkelen van digitale en groene vaardigheden.
- GTI Kempen: De GTI Kempen maakt verder werk van de **industriële transformatie** om haar afhankelijkheid van een beperkt aantal grote bedrijven, bedrijfsinkrimpingen en -sluitingen het hoofd te bieden.
- GTI Duurzame stedelijke ontwikkeling Antwerpen en Gent: Omwille van de **schaalgrootte en dichtheid van de steden** Antwerpen en Gent ten opzichte van de andere Vlaamse centrumsteden, opteert Vlaanderen voor een specifieke benadering voor beide grootsteden ²².

De drie regio's West-Vlaanderen, Kempen en Grootsteden worden gecategoriseerd onder 'meer ontwikkeld', waardoor Limburg de enige GTI is die erkend wordt als transitieregio. De erkenning van de provincie Limburg als transitieregio heeft tot gevolg dat er een apart budget voor Limburg voorzien wordt binnen het programma.

Van elke GTI wordt verwacht dat zij in het kader van EFRO een **startnota** opstellen om toe te lichten hoe zij EFRO willen inzetten binnen een bredere territoriale strategie ²³. Territoriale strategieën worden

²¹ Europa bepaalt de richtlijnen voor GTI's in art. 29 van de CPR-Verordening.

²² De inzet van 10% van de middelen voor duurzame stedelijke ontwikkeling zal via deze GTI verlopen, waarbij de Europese verplichting van minstens 8% wordt nageleefd.

²³ Binnen deze startnota komen daarnaast ook een aantal governance-matige aspecten aan bod.

uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van de relevante territoriale autoriteiten. Bestaande strategieën mogen hierbij worden gebruikt, maar moeten worden afgestemd met de Beheersautoriteit om ervoor te zorgen dat het soort van acties past binnen het betrokken programma. In het volgende deel wordt bondig aangegeven hoe de verschillende GTI's via EFRO invulling geven aan bepaalde aspecten van hun territoriale strategie.

3.5.2 Bijdrage van EFRO aan de territoriale strategieën van de GTI's

Zoals hoger geschetst hebben de GTI's elk een territoriale strategie die breder gaat dan EFRO. Ook de middelen die ter beschikking zijn ter realisatie van deze strategie gaan breder dan EFRO, maar uit de interviews met de GTI's blijkt dat vanuit het standpunt van de GTI, EFRO telkens een belangrijke hefboom is die de realisatie van de territoriale strategie ondersteunt.

- Binnen **GTI Limburg** levert EFRO 21-27 een substantiële bijdrage aan het realiseren van bepaalde aspecten uit **SALKturbo**. Er zijn vanuit EFRO voor GTI Limburg €108,8 miljoen middelen beschikbaar²⁴.
- Binnen **GTI West-Vlaanderen** levert EFRO 21-27 een substantiële bijdrage aan het realiseren van bepaalde aspecten uit de **West-Deal 2.0**. Er zijn vanuit EFRO voor GTI West-Vlaanderen €25,7 miljoen middelen beschikbaar.
- Binnen GTI Kempen levert EFRO 21-27 een substantie bijdrage aan het realiseren van bepaalde aspecten uit Dynak, het **Kempenpact 2030** en nota **Kempen 2030**. Er zijn vanuit EFRO voor GTI Kempen €10,9 miljoen middelen beschikbaar.
- Binnen GTI Duurzame stedelijke ontwikkeling Antwerpen en Gent, worden de EFRO-middelen ingezet ter ondersteuning van stedelijke initiatieven die vertrekken vanuit het kader dat gevormd wordt door de **bestuursakkoorden** en het **meerjarenplan**, en die onder regie van de steden Antwerpen en Gent uitgevoerd worden. Er zijn vanuit EFRO voor GTI Duurzame stedelijke ontwikkeling €19,8 miljoen middelen beschikbaar.

Zowel SALKturbo, West-Deal 2.0, Dynak als de bestuursakkoorden en meerjarenplannen van Antwerpen en Gent hebben **sterke inhoudelijke raakvlakken** met de thematieken die ook binnen het EFRO OP en binnen de BD's 'Slim Vlaanderen' en 'Duurzaam Vlaanderen' centraal staan.

Bovendien is er binnen deze **territoriale strategieën** eveneens **nood aan het uitvoeren van investeringsprojecten**, waar d.m.v. EFRO invulling aan kan worden gegeven. Het gegeven dat alle GTI's tijdens de interviews aanhalen dat **EFRO** voor elke GTI een **belangrijke katalysator** is van de hogervermelde territoriale strategieën, hoeft dan ook niet te verbazen. De gekozen thematische focus binnen EFRO (Slim, Duurzaam) sluit perfect aan bij accenten die de GTI's leggen in hun eigen territoriale actieplannen (die vaak breder gaan dan het EFRO-programma). Een kleine kanttekening hierbij is dat de grootsteden via EFRO, in tegenstelling tot de vorige programmaperiode, niet langer projecten (kunnen) steunen rond het **verhogen van de leefbaarheid** zonder een expliciete link naar de gekozen beleidsdoelstellingen binnen het EFRO-programma.

In de tabel op de volgende pagina wordt meer informatie gegeven over de bijdrage van het EFRO-programma aan de territoriale strategieën van de GTI's:

²⁴ De erkenning van Limburg als transitieregio resulteert in een breder budget voor de GTI, evenals een verhoging van het maximale EFRO-steunpercentage van 40% naar 60%.

De **legende** dient als volgt geïnterpreteerd te worden:

	Het EFRO 21-27-programma draagt substantieel bij aan het realiseren van de territoriale strategie van de GTI
	Het EFRO 21-27-programma draagt niet substantieel bij aan het realiseren van de territoriale strategie van de GTI

GTI – Territoriale strategie	Beschrijving van de bijdrage van EFRO aan de territoriale strategie van de GTI ^{25, 26, 27, 28}	Beoordeling
Limburg – SALKturbo	EFRO vormt binnen transitieregio Limburg een belangrijke katalysator voor de uitvoering van bepaalde onderdelen van SALKturbo. SALKturbo is een actieplan met concrete prioriteiten voor de ontwikkeling van een competitief, duurzaam, digitaal en inclusief Limburg. Voor elk van deze prioriteiten worden concrete ambitielijnen naar voren geschoven. De ambitielijnen die SALKturbo binnen de prioriteiten ‘competitief Limburg’, ‘duurzaam Limburg’ en ‘digitaal Limburg’ naar voren schuift, vinden nauwe aansluiting bij de kerndoelstellingen van het operationeel programma EFRO 21-27, daar waar de ambitielijnen bij een ‘inclusief Limburg’ eerder invulling krijgen door cofinanciering vanuit andere ESIF zoals ESF. Een groot deel van de SALKturbo prioriteiten passen dus integraal in de brede ambities van zowel de Europese als de Vlaamse relanceplannen. Inhoudelijk zijn er dan ook meerdere aanknopingspunten met de investerings-prioriteiten en doelstellingen van het EFRO-programma 21-27 (bv. innovatiecapaciteit verhogen als motor voor een hogere toegevoegde waarde, slim en duurzaam benutten van ruimte, uitrollen van de mobiliteit van de toekomst, digitale geletterdheid, ...). Enkele toonaangevende projecten die door middel van EFRO kunnen worden gerealiseerd zijn het Poortgebouw Health Campus Limburg en Port of Limburg. Binnen de GTI kunnen belangrijke stappen voorwaarts worden gemaakt door de beschikbare EFRO-middelen in de GTI Limburg als een hefboom in te zetten om de ambities voor een slim en duurzaam Limburg te realiseren.	

²⁵ [Startnota GTI Limburg Transitieregio 2021-2027](#)

²⁶ [Startnota GTI West Vlaanderen 2021-2027](#)

²⁷ [Startnota GTI Kempen 2021-2027](#)

²⁸ [Startnota GTI Duurzame stedelijke ontwikkeling Antwerpen en Gent 2021-2027](#)

West-Vlaanderen – West Deal 2.0	EFRO vormt binnen GTI West-Vlaanderen een belangrijke katalysator voor West Deal 2.0 (het economisch masterplan voor West-Vlaanderen). West Deal 2.0 vormt het inhoudelijk en strategisch kader van de GTI. GTI West-Vlaanderen kiest ervoor om de EFRO-middelen gericht in te zetten voor een aantal pijlers van West Deal 2.0, namelijk (i) Slimme en duurzame Logistiek, (ii) Kenniseconomie, (iii) Digitalisering, (iv) Bedrijventerreinen van de toekomst en (v) Circulariteit. Deze prioriteiten stemmen in grote mate overeen met het Operationeel Programma EFRO Vlaanderen 21-27. Dankzij EFRO kan West-Vlaanderen inzetten op het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit in de regio, en wordt er onder meer ingezet op duurzaam goederentransport. Dit door het aanleggen van infrastructuur voor overslag voor wegtransport, transport per spoor en binnenvaart.	
Kempen – Dynak, Kempenpact 2030 en Kempen 2030	De focus op een Slim Europa (doorvertaling naar Slimme Kempen) zit volledig binnen het kader van Dynak, en er worden ook ambitielijnen rond deze beleidsdoelstelling omschreven in andere beleidsdocumenten zoals het Kempenpact 2030 en nota Kempen 2030. Deze visies voor de Kempen benadrukken het potentieel rond de kennisinstellingen in de regio (Thomas More, KUL, provinciale proefbedrijven, VITO, SCK, OMC, ...) en het belang om innovatieve bedrijven blijvend te stimuleren tot verdere innovatieve en economische groei. Binnen Dynak worden dan ook projecten goedgekeurd die volledig passen binnen de Europese beleidsdoelstellingen. De reeds lange visie op innovatie/innovatieve groei/ontwikkelen van kennispotentieel binnen de Kempen (Dynak dateert van 2015) dragen ertoe bij dat de GTI Kempen een belangrijke bijdrage kan leveren aan de Kempense en tevens de Europese doelstellingen rond Slim Europa. Het Kempenpact van 2030 zet ook volledig in op die ondernemende en innoverende samenleving, zo stelt het Kempenpact als doel om een Campus met incubatie/productieruimtes te realiseren en wil ze daarrond bouwen aan een ecosysteemwerking rond de Kempense speerpunten. Dynak focust voornamelijk op innovatie (beleidsdoelstelling ‘Slim Vlaanderen’ van EFRO) waarbij het Kempenpact 2030 en nota Kempen 2030 ook ambities en projecten ambieert binnen het thema van een Groener Europa (beleidsdoelstelling ‘Duurzaam Vlaanderen’ van EFRO). Met de doelstelling voor een vermindering van de uitstoot met 40% tegen 2030 zet de Kempen zich een ambitieuze doelstelling die enkel gerealiseerd kan worden met tal van projecten rond energie-efficiëntie en duurzame energieopwekking. EFRO fungeert ook hier als hefboom.	

Duurzame stedelijke ontwikkeling Antwerpen en Gent – Bestuursakkoorden en meerjarenplannen van de steden	Binnen Antwerpen zijn het bestuursakkoord en het meerjarenplan de twee strategische documenten die de basis vormen voor de GTI-strategie Antwerpen, en waaraan via EFRO een bijdrage wordt geleverd. Antwerpen kiest voor een verdere afbakening van de GTI-strategie op basis van een aantal principes waaraan projecten (via EFRO) in het kader van duurzame stedelijke ontwikkeling minimaal moeten beantwoorden. Volgende principes zijn leidend: • Medebepalend voor het stedelijke weefsel, leefbaarheid van de stad en belangrijke impact op de wijk, buurt; • Inpasbaar zijn in de uitgangspunten en doelstellingen van het bestuursakkoord en van het meerjarenplan; • Geïnitieerd door de stad Antwerpen zelf of minimaal met de stad in een belangrijke regierol; • Sterk bijdragen tot de versterking van het stedelijk beleid en/of dienstverlening; • Aansluiting vinden bij de thema's “digitalisering & vaardigheden”, “slim ruimtegebruik en sociale innovatie”, “klimaatadaptatie”, “energie-efficiëntie”, “hernieuwbare energie”, “mobiliteit” of “stedelijke circulariteit”. Ook binnen Gent wordt voor de invulling van de GTI-strategie vertrokken van tal van strategische documenten. Acties in het kader van de GTI-strategie Gent moeten beantwoorden aan volgende principes: • Rechtstreekse impact hebben op het leven van zoveel mogelijk Gentenaars; • Maximaal gericht zijn op de verbetering van de leefbaarheid in de Stad, specifiek in de 25 wijken; • Een brede doelgroep bereiken en (bij voorkeur) betrekken bij de verschillende fasen van de uitwerking van de actie ('voor en door Gentenaars'); • Brede en laagdrempelige toegankelijkheid; • Bij voorkeur functionele verwevenheid versterken in de Stad; • Sterk bijdragen tot de versterking van het stedelijk beleid en/of dienstverlening; • Aansluiting vinden bij de thema's “digitalisering & vaardigheden”, “slim ruimtegebruik en sociale innovatie”, “klimaatadaptatie”, “energie-efficiëntie”, “hernieuwbare energie”, “mobiliteit” of “stedelijke circulariteit”. Antwerpen en Gent ondersteunen met EFRO-middelen projecten die voldoen aan bovenstaande voorwaarden, en die dus een duale bijdrage leveren aan stedelijke ontwikkeling en de prioriteiten zoals vastgelegd binnen het EFRO OP voor Vlaanderen. De projecten binnen de GTI worden vanaf deze programmaperiode dus ook integraal gelinkt aan de twee inhoudelijke beleidsdoelstellingen van het Vlaamse EFRO-programma, terwijl er in parallel gestreefd wordt naar een maximale complementariteit met de stedelijke prioriteiten.	
---	---	---

3.6 Aanbevelingen uit de evaluatie van de vorige programma periode

3.6.1 Eindevaluatie EFRO 14-20

Aan het einde van de vorige programmaperiode werd een **externe evaluatie** uitgevoerd van het **operationeel programma 14-20**. De hoofdfocus van deze eindevaluatie was het uitvoeren van een **impactmeting** van het EFRO-programma 14-20 tot op **projectniveau**, met als doel de impact en effecten van EFRO-steun te meten en deze waar mogelijk te **kwantificeren**, om zo ook de **relevantie** en **meerwaarde** van het EFRO 14-20 programma te bepalen.

Ondanks dat **de scope van deze tussentijdse evaluatie**, waarbij er vooral gefocust wordt op het beoordelen van de relevante invulling en het inzichtelijk maken van de voortgang van het operationeel programma 21-27, verschillend is, blijft het relevant om de **aanbevelingen uit de vorige evaluatie** tegen het licht te houden. Als onderdeel van de eindevaluatie van het EFRO-programma 14-20 werden immers een aantal belangrijke **aanbevelingen** geformuleerd met **oog op de toekomst**. Dit deel van het rapport gaat dieper in op deze aanbevelingen en gaat na in welke mate de aanbevelingen uit de vorige evaluatie geïmplementeerd werden in het nieuwe OP 21-27²⁹.

3.6.2 Analyse van de aanbevelingen uit de eindevaluatie van het OP 14-20

Als onderdeel van de extern uitgevoerde eindevaluatie van het EFRO-programma 14-20, werden **acht aanbevelingen** geformuleerd. Onderstaande overzichtstabel geeft een overzicht van de gemaakte aanbevelingen in de context van de eindevaluatie, en een inschatting of deze aanbevelingen werden meegenomen in de nieuwe programmaperiode. Na de overzichtstabel wordt meer toelichting per aanbeveling opgenomen. De legende dient als volgt geïnterpreteerd te worden:

	<i>Deze aanbeveling wordt meegenomen in de nieuwe programmaperiode;</i>
	<i>Deze aanbeveling wordt partieel meegenomen in de nieuwe programmaperiode en staat op de radar van de beheersautoriteit, maar er zijn verdere optimalisaties mogelijk;</i>
	<i>Deze aanbeveling wordt voorlopig niet meegenomen in de nieuwe programmaperiode, maar staat wel op de radar van de beheersautoriteit.</i>

²⁹ Een kanttekening hierbij, is dat het OP 21-27 reeds in opmaak en vergevorderd was op het moment dat de eindevaluatie werd afgerond. .

	Aanbeveling	Toelichting bij de aanbeveling uit de eindevaluatie 2014-2020	Duiding bij de mate waarin in de nieuwe programmaperiode ingespeeld wordt op de aanbeveling
1	Verderzetten van de koppeling tussen het EFRO-programma van Vlaanderen en de beleidsagenda van de Vlaamse Regering	Er werd binnen Vlaanderen gekozen om de EFRO-14-20 middelen in te zetten ter ondersteuning van en in lijn met de beleidsdoelstellingen op niveau van Vlaanderen. EFRO 14-20 leverde hierdoor een cruciale bijdrage aan het realiseren van een aantal lange termijn <u>strategische</u> doelstellingen van de Vlaamse Regering zoals innovatie, kmo-concurrentievermogen en de koolstofarme transitie. EFRO versterkt slimme specialisaties en biedt ruimte voor risicospreiding via kleinere initiatieven. Er werd <u>aanbevolen deze sterke koppeling tussen EFRO en beleid te behouden.</u>	 ✓ Het EFRO-programma 21-27 haakt opnieuw sterk in op de beleidsprioriteiten van de regio Vlaanderen. De assen 'Slim Vlaanderen' en 'Duurzaam Vlaanderen' bevatten heel wat elementen die binnen de Vlaamse Regering hoog op de agenda staan. Daarnaast matchen de specifieke doelstellingen met belangrijke accenten die terug te vinden zijn in de relevante beleidsnota's (cf. deel 3.4). ✓ Er is een duidelijke match tussen de beleidsdomeinen en specifieke doelstellingen van het EFRO-programma 21-27, en het nieuwe Regeerakkoord en beleidsnota's, zoals blijkt uit de analyse in deel 3.4. EFRO wordt binnen Vlaanderen dan ook gezien als een belangrijk instrument en hefboom om belangrijke strategische projecten (mee) te helpen realiseren, die een bijdrage leveren aan het beleid. De beleidsdoelstelling 'Vlaanderen investeert' onderstreept dat EFRO-middelen ingezet worden om grote investeringsprojecten te financieren, en minder in te zetten op exploitatieprojecten.

2	Inzetten op verdere inhoudelijke specialisatie binnen EFRO met oog op het Operationeel Programma 21-27	Doorheen de programmaperiodes valt op dat EFRO binnen Vlaanderen <u>steeds sterker wordt georiënteerd richting een aantal kernthema's rond onderzoek, digitalisering, innovatie en duurzaamheid</u>. Desondanks was er binnen de periode 2014-2020 ook ruimte voor een aantal kleinere specifieke oproepen (bv. rond ondernemerschap bij jongeren in studentensteden of rond slimme data ter versterking van het detailhandelbeleid). Er werd <u>aanbevolen om verder te specialiseren</u>, en te zoeken welke EFRO-domeinen het <u>meest complementair</u> zijn aan andere bestaande instrumenten en financieringskanalen binnen het landschap.	 ✓ Voor het nieuwe EFRO-programma 21-27 werd de keuze gemaakt om de inhoudelijke focus verder te vernauwen. Een aantal kleinere oproepen die in het vorige operationeel programma aanwezig waren, bv. rond ondernemerschapstimulatie en bedrijfsmodellen, werden uit het EFRO-programma getild en op een andere manier gefinancierd. Op deze manier wordt EFRO nog sterker gespecialiseerd ingezet, en wordt er gewaakt over een maximale complementaire inzet van EFRO t.o.v. andere steunmaatregelen binnen Vlaanderen. ✓ Daarnaast werd doorheen de lopende programmaperiode ook reeds een deel van het huidige budget geheralloceerd, om zo nog meer uitgesproken bepaalde keuzes te maken. Zo werd er binnen de beleidsdoelstelling 'Slim Vlaanderen' sterker ingezet op innovatiecapaciteit, aangezien EFRO hiervoor een uniek financieringsmechanisme vormt, terwijl er voor de andere specifieke doelstellingen eveneens middelen gebruikt worden vanuit bv. de door Europa gesteunde oproepen Gemeenten zonder Gemeentehuis. Ook binnen een aantal andere specifieke doelstellingen worden duidelijke keuzes gemaakt. Zo focust de specifieke doelstelling rond energie-efficiëntie eenduidig op het energiezuiniger maken van openbare gebouwen, is er binnen de doelstelling rond klimaatadaptatie veel aandacht voor waterbeheersmaatregelen en ontharding, en wordt er binnen de doelstelling rond duurzame mobiliteit sterk gefocust op fietsinfrastructuur en mobipunten.
---	--	---	--

3	Nauwer aligneren van de stedelijke enveloppes op de algehele strategie achter het Vlaamse EFRO programma	Binnen EFRO 14-20 was er een aparte prioriteitsas voor het bevorderen van duurzame grootstedelijke ontwikkeling binnen de grootsteden Antwerpen en Gent. Met oog op de komende programmaperiode wordt aanbevolen om blijvend in te zetten op een operationeel programma met specifieke aandacht voor de grootsteden. Wel lijkt het aangewezen om te evalueren of het waardevol is om de doelstellingen op projectniveau sterker te aligneren op de globale doelstellingen van het OP, om zo ook binnen de grootsteden een consistente strategie na te streven.	 ✓ Voor het nieuwe EFRO-programma 21-27 werd de keuze gemaakt om geen aparte beleidsdoelstelling meer te voorzien voor de grootsteden, met aparte specifieke doelstellingen. In de plaats daarvan vertegenwoordigen de steden Gent en Antwerpen binnen het nieuwe OP de 'GTI-grootsteden', waardoor zij net als de andere GTI's projecten binnen dezelfde beleidsdoelstellingen en specifieke doelstellingen lanceren als het Vlaamsbrede programma. Projecten binnen de grootsteden hebben binnen het nieuwe EFRO-programma dus steeds een link met 'Slim Vlaanderen' of 'Duurzaam Vlaanderen', en met de bijhorende specifieke doelstellingen. ✓ Ondanks het nauwer aligneren van de projecten binnen de steden Gent en Antwerpen is er wel nog steeds een aparte stuurgroep voor de GTI's, die waakt over de bijdrage van EFRO-projecten aan de bredere strategische lijnen binnen de GTI, zo ook voor de GTI Duurzame stedelijke ontwikkeling Antwerpen en Gent. Op die manier wordt verzekerd dat projecten binnen de GTI zowel bijdragen aan de beleidsplannen van de steden, als aan het EFRO-programma.
4	Continueren van EFRO als financieringsinstrument voor projecten waarvoor geen financiering gevonden wordt binnen de marktwerking	Uit de evaluatie 14-20 blijkt dat EFRO-middelen marktfalen tegengaan, daar ze het toelaten om binnen Vlaanderen projecten of projectcomponenten te financieren die niet vanuit de 'normale' marktwerking gefinancierd zouden worden. EFRO wordt binnen Vlaanderen <u>deels</u> aangewend als een vorm van risicofinanciering, i.e. voor projecten zoals hoger omschreven, i.e. waar nog geen korte termijn-	 ✓ VLAIO kiest er nog steeds voor om binnen de nieuwe programmaperiode EFRO in te zetten als financieringsinstrument voor een aantal projecten die moeilijker gefinancierd kunnen worden vanuit de markt. ✓ Doorgaans worden binnen Vlaanderen dankzij EFRO, in lijn met de BD 'Vlaanderen Investeert' grotere projecten gefinancierd waar het typisch een uitdaging vormt om de financieringspuzzel te leggen. De bijdrage van EFRO om en deel van de middelen aan te brengen, zorgt er vaak voor dat dergelijke projecten wel gerealiseerd kunnen worden, hetgeen niet het geval zou zijn zonder EFRO-middelen (deze

		omzet tegenover staat, maar die op lange termijn mogelijks wel een veelvoud van hun initiële investering opleveren. Er wordt aanbevolen om een deel van de EFRO-middelen voor dit type projecten te blijven gebruiken , mits er blijvend over gewaakt wordt dat er projectpartners met de nodige competenties aan boord zijn om de slaagkansen van dergelijke projecten te maximaliseren.	vaststelling kwam ook naar voren uit de bevraging van promotoren tijdens de eindevaluatie van de vorige programmaperiode. ✓ Voorbeelden van projecten die wel kunnen worden gesteund via EFRO, maar moeilijker via andere financieringsmechanismen zijn bv. de projecten binnen BD1 SD1 (gericht op het realiseren van innovatiecapaciteit binnen Vlaanderen), evenals grote infrastructuurprojecten rond klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit.
5	Hetzelfde maximale steunpercentage blijven hanteren als mechaniek om bruggen te bouwen tussen promotoren	Met het oog op de komende programmaperiode wordt aanbevolen om het mechanisme van het maximale steunpercentage (doorgaans 40%) te behouden . Hogere steunpercentages vanuit EFRO lijken op basis van de bevindingen uit de evaluatie niet wenselijk m.o.o. het streven naar een diverse promotorengroep (doordat EFRO maximaal 40% financiert, is het vaak nodig om een grotere groep promotoren samen te brengen om de budgetbegroting sluitend te maken). Wel moet het mogelijk blijven om in bepaalde uitzonderlijke gevallen een hoger steunpercentage te hanteren.	 ✓ Het maximale steunpercentage is voor de nieuwe programmaperiode onveranderd gebleven. Voor projecten binnen het Vlaamsbrede programma (inclusief de GTI's grootsteden, Kempen en West-Vlaanderen) bedraagt het maximale steunpercentage maximaal 40%. Binnen de GTI Limburg, dewelke binnen het OP geclassificeerd wordt als transitieregio, bedraagt het maximale steunpercentage 60%. Dit zorgt ervoor dat er binnen elk project nood is aan cofinanciering, vaak voor het merendeel van de middelen. ✓ Hierdoor worden de hefboomeffecten (zowel inhoudelijk als financieel) die in de vorige evaluatie werden vastgesteld maximaal nagestreefd binnen de nieuwe programmaperiode. ✓ In bepaalde gevallen worden lagere steunpercentages gehanteerd, maar dit is vaak het gevolg van regels omtrent staatssteun.

6	Nadenken over manieren om kennisuitwisseling tussen promotoren van gelijkaardige projecten verder te stimuleren	Uit de evaluatie komt naar voren dat promotoren van gelijkaardige projecten vaak met gelijkaardige uitdagingen worstelen. Ondanks dat uit de evaluatie blijkt dat kennisuitwisseling al gebeurt binnen de periodieke begeleidingscomités, kan bekeken worden of het in bepaalde contexten/oproepen nuttig kan zijn om bijkomende aandacht te besteden aan kennisuitwisseling of kennisopbouw rond bepaalde thema's. Een aantal thema's die naar voren kwamen uit de evaluatie waren bv. organiseren van fietstellingen, lessen uit het opzetten van warmtenetten, waardecreatie binnen incubatoren, ...	 ✓ Afstemming tussen promotoren van gelijkaardige projecten gebeurt vandaag ad hoc, en wordt niet structureel gecoördineerd door de beheersautoriteit (bv. via de stedelijke en provinciale contactpunten), aangezien dit vaak tijdsintensief is. ✓ Tijdens de interviews in het kader van deze evaluatie, werd wel de ambitie uitgesproken om hier sterker op in te zetten voor projecten waar dit een meerwaarde kan betekenen (bv. kennisuitwisseling rond effectenmetingen voor fietssnelwegen, of rond een aanpak voor het verhogen van de dataveiligheid bij lokale besturen).
7	Doorzetten van de werking van de EFRO-contactpunten	Een vaststelling uit de evaluatie is dat de EFRO-contactpunten, zowel provinciaal als stedelijk, door promotoren steevast als een meerwaarde worden ervaren. Zonder de EFRO-contactpunten, zou een deel van de diversiteit in promotoren en projecten verloren gaan, aangezien dankzij hun werking ook kleinere projecten de kans krijgen om in te dienen. Er wordt aanbevolen om hun werking door te zetten.	 ✓ Binnen de EFRO-programmaperiode 21-27 werd de werking van de provinciale en stedelijke contactpunten doorgezet. Een deel van het budget van EFRO wordt voorzien voor coördinatie, zowel op niveau van de beheersautoriteit als op niveau van de provinciale en stedelijke contactpunten. ✓ De contactpunten nemen binnen deze programmaperiode opnieuw taken op op het vlak van voorbereiding van dossiers, het aftoetsen van ideeën (klankbord voor promotoren in de voorbereidingsfase), administratieve ondersteuning doorheen het aanvraagproces, etc.

8	Verder inzetten op het verhogen van de maturiteit op vlak van impactmetingen, zowel bij VLAIO als bij promotoren	Tijdens de eindevaluatie van het OP 14-20 werd vastgesteld dat een aantal projecteigenaars moeilijkheden ondervinden bij het interpreteren van de indicatoren en bijgevolg bij het meten en opvolgen van hun impact.	 ✓ De beheersautoriteit heeft binnen deze programmaperiode getracht om binnen het indicatorenkader de indicatoren (output en resultaat) te selecteren die zo goed mogelijk de effecten van de gesteunde projecten capteren. ✓ De in dit indicatorenkader opgenomen indicatoren vertegenwoordigen vaak de eerste noodzakelijke schakels in de 'impactketen' (cf. Theory of Change, zonder output geen impact). ✓ Bovendien werd er vanuit de beheersautoriteit bijkomend ingezet op het correct interpreteren van het indicatorenkader, en het hanteren van de juiste definities (via meerdere workshops).
		Daarenboven werd aanbevolen om sterker in te zetten op het uitvoeren van gedegen impactmetingen door de promotoren zelf, of minimaal doorheen de looptijd de nodige informatie bij te (laten) houden om een ex-post impactevaluatie mogelijk te maken. Er worden verschillende deelaanbevelingen geformuleerd om de maturiteit op vlak van impactmetingen, zowel bij VLAIO als bij promotoren, te verhogen. De belangrijkste deelaanbevelingen zijn: (i) (Her)definiëren van indicatoren binnen het OP, (ii) Evalueren van de noodzaak voor bindende rapportage-eisen, (iii) Bijkomende dataverzameling vanaf de start van projecten, (iv) Sterker inzetten op het in kaart brengen van effecten bij finale doelgroepen.	 ✓ Een kanttekening is dat het indicatorenkader (met een focus op output en resultaatindicatoren) vanuit Europa volgens de geïnterviewde partijen kan worden uitgebreid om meer inzicht te bieden in de lange termijn impact die projecten realiseren. Indicatoren binnen het kader zijn doorgaans gericht op het meten van de eerste cruciale schakels, i.e. kortere termijn-outputs of middellange termijn-resultaten. De diversiteit binnen de projecten binnen Vlaanderen is bovendien groot, waardoor de voorgestelde standaardindicatoren niet steeds perfect op maat van individuele projecten zijn. Daarom kan het nuttig zijn om ook binnen de lopende programmaperiode het indicatorenkader aan te vullen. ✓ De beheersautoriteit heeft bovendien de ambitie om te bekijken hoe er voor grote projecten sterker naar lange termijn impact gepeild kan worden, en welke bijkomende metingen hiervoor nodig zijn (het is immers belangrijk dat promotoren van bij de start de juiste data verzamelen). Hier zal eveneens een afweging gemaakt worden tussen kosten en baten, in overleg met promotoren.

3.7 Opportuniteit om via EFRO-programma Vlaanderen bij te dragen aan STEP

Uit de voorgaande analyses in dit hoofdstuk, blijkt dat EFRO een belangrijke bijdrage levert aan een aantal **regionale** en **nationale**³⁰ doelstellingen en beleidskaders. In februari 2024 lanceerde Europa het **Strategic Technologies for Europe Platform**³¹ (STEP). Via dit initiatief wil de Europese Unie het industriële concurrentievermogen van de EU versterken, door zich toe te leggen op de ontwikkeling van **kritieke technologieën** voor een duurzame en concurrerende toekomst. Deze technologieën zijn belangrijk voor de **toekomstige digitale en groene transitie** waar Europa voor staat, en het is belangrijk dat Europa op vlak van deze technologieën een zekere **strategische autonomie** behoudt, en een **voortrekkersrol** opneemt.

Concreet wil Europa met STEP meer de nadruk leggen op het belang van **strategische projecten** binnen drie sectoren die relevant zijn voor de groene en digitale transitie, namelijk:

- Digitale technologieën en DeepTech
- CleanTech en technologieën die op het efficiënt gebruik van grondstoffen gericht zijn
- BioTech

Belangrijk is dat STEP geen nieuwe middelen behelst, maar **middelen** hergebruikt **uit 11 bestaande Europese financieringsprogramma's**, waaronder ook EFRO. Europa moedigt de regio's aan om na te gaan welke projecten uit de regionale EFRO-programma's passen binnen deze 3 sectoren en kunnen bijdragen aan de STEP-doelstellingen. Deze doelstellingen zijn:

- Het ondersteunen van de ontwikkeling of vervaardiging in de hele EU van kritieke technologieën, of het beschermen en versterken van de respectievelijke waardeketens ervan;
- Het aanpakken van tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden die van cruciaal belang zijn voor alle soorten kwaliteitsbanen ter ondersteuning van de eerste doelstelling.

Wanneer er wordt gekeken naar de **vereisten** die Europa naar voren schuift, lijkt Vlaanderen via haar EFRO-programma alvast een substantiële bijdrage te kunnen leveren aan dit initiatief. Een technologie moet voldoen aan minimaal één van onderstaande twee voorwaarden om in aanmerking te komen voor binnen STEP:

1. **Innovatief karakter:** De technologie moet **een opkomend en baanbrekend element bevatten**, en over een aanzienlijk economisch potentieel beschikken voor de Europese markt. Dit houdt in:
 - De technologie moet ten minste twee van de volgende drie kenmerken vertonen: (i) innovatief, (ii) opkomend of (iii) cutting-edge;
 - De technologie moet ook een aanzienlijk economisch potentieel hebben door een aanzienlijke impact op ontwikkeling of fabricage, en dient gericht te zijn op verschillende markten van de Unie (en moet dus inzetten op het genereren van spillovers naar verschillende andere Europese lidstaten);
2. **Strategische afhankelijkheden:** De technologie moet bijdragen tot het **verminderen of voorkomen van strategische afhankelijkheden van de Unie**. De technologie moet aan verschillende van de volgende factoren voldoen:
 - Versterking van het industriële en technologische leiderschap van de Unie;
 - Ondersteuning van kritieke infrastructuren;

³⁰ Waarbij een aantal doelstellingen in deze beleidskaders vanuit Europa zijn ingegeven.

³¹ [Regulation - EU - 2024/795 - EN - EUR-Lex](#)

- Vergroten van de productiecapaciteit (voor productieprocessen waarvoor een grote strategische afhankelijkheid is vastgesteld);
- Versterking van kritieke *supply chains*;
- Bevorderen van positieve grensoverschrijdende effecten binnen de interne markt.

Om op projectniveau te gaan kijken welke projecten kwalificeren, stelt Europa [een richtlijn](#) ter beschikking voor lidstaten om hun potentiële bijdrage te evalueren.

Wanneer wordt gekeken naar de invulling van het EFRO-programma voor Vlaanderen, situeren er zich voornamelijk binnen beleidsdoelstelling ‘Slim Vlaanderen’ talrijke projecten die aan de voorwaarde van Europa lijken te voldoen. De meeste raakvlakken situeren zich binnen volgende specifieke doelstellingen:

- Binnen BD1 SD1 ‘Ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en invoeren van geavanceerde technologieën’ wordt sterk ingezet op het genereren van bijkomende innovatiecapaciteit binnen de regio. Vlaanderen hamert op het innovatief karakter van projecten die binnen EFRO gefinancierd worden, en legt hier typisch strengere vereisten op dan voor EFRO noodzakelijk. Bovendien beschikken meerdere projecten over potentieel om op termijn ook spillovers te genereren naar andere Europese lidstaten. Enkele voorbeelden zijn:
 - **Digital Health Lab:** Dit lab heeft als hoofdthema preventieve gezondheid en focust zich hoofdzakelijk op drie luiken: (i) demonstratie – waar de doelgroep wordt geïnspireerd door state-of-the art digitale oplossingen, (ii) innovatieluik – waar digitale oplossingen voor de gezondheidszorg wordt onderzocht, getest en ontwikkeld en (iii) een valorisatieluik – waar samen met bedrijven nieuwe preventieve digitale oplossingen worden gevaloriseerd.
 - **GAINS:** Deep tech co-innovatie center in artificiële intelligentie (AI). GAINS zorgt ervoor dat bedrijven en ondernemers een idee tot product kunnen ontwikkelen met unieke *test-before-invest* infrastructuur en dit samen met een kritische massa aan AI- en fotonica-experts.
- Binnen BD1 SD4 ‘Ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap’ wordt er ingezet op het verhogen van vaardigheden voor de industriële transformatie waarbij er ingezet wordt op state-of-the art onderwijsinfrastructuur, maar ook op het ontwikkelen en implementeren van (hoog) technologische applicaties, met maatschappelijke meerwaarde. Enkele voorbeelden zijn:
 - **Vitalent 2.0.:** Investerings om talent op te leiden dat van Vlaanderen een belangrijke speler zal maken voor de innovatieve productie van ATMP’s (Advanced Therapy Medicinal Product).
 - **Innovatieve leerhubs mastercampus Roeselare:** Bouw en inrichting van innovatieve leerhubs voor o.a. domeinen industrie 4.0, nieuwe materialen, ...

Vlaanderen lijkt dus een belangrijke bijdrage te kunnen leveren aan STEP en verschillende projecten die reeds geselecteerd zijn voldoen aan de door Europa opgelegde voorwaarden.

4 Hoofdstuk 4: Kwantitatieve analyse: Voortgang van het programma en indicatoren

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op het **kwantitatieve luik** van de evaluatie, i.e. de **programmavoortgang** op vlak van **budgetten, oproepen en indicatoren**.

Het **beschikbare programmabudget** van het EFRO-programma 2021-2027 voor Vlaanderen bedraagt **€ 266,7 miljoen** (excl. technische bijstand). In lijn met Artikel 4 van de Europese verordening betreffende de thematische concentratie voor de EFRO-steun³², kiest Vlaanderen ervoor om de Europese middelen in te zetten voor **twee inhoudelijke beleidsdoelstellingen** ('BD'). Vlaanderen zet **60%** (ongeveer **€ 160 miljoen**) van de EFRO-middelen in voor Beleidsdoelstelling 1 'Slim Europa' (BD1) en **40%** van de middelen (ongeveer **€ 107 miljoen**) voor Beleidsdoelstelling 2 'Duurzaam Europa' (BD2).

Vlaanderen kiest er bovendien voor om de middelen strategisch en gericht in te zetten en een **nadruk** te leggen **op investeringsprojecten** ('Vlaanderen Investeert' vormt de derde beleidsdoelstelling). Daarnaast worden **duidelijke focusdomeinen** geïdentificeerd. Een opdeling en vervolgens spreiding van de middelen over een groot aantal BD's en SD's wordt binnen Vlaanderen vermeden (cf. bespreking hoofdstuk 3). Er wordt gekozen om de EFRO-middelen in te zetten binnen zeven SD's.

Het programmabudget werd ingezet voor volgende SD's:

BD1: Smarter Europe	BD2: Greener Europe
SD1: Innovatiecapaciteit: €80 miljoen	SD1: Energie-efficiëntie: €27 miljoen
SD2: Digitalisering: €40 miljoen	SD2: Hernieuwbare energie: €27 miljoen
SD4: Vaardigheden: €40 miljoen	SD4: Klimaatadaptatie: €27 miljoen
	SD8: Duurzame mobiliteit ³³ : 27 miljoen

Binnen de €266,7 miljoen is een **flexibiliteitsbedrag** van **15%** voorzien (ongeveer €40 miljoen). Ondanks dat dit bedrag mee werd genomen in de toewijzing aan BD's en SD's, is dit budget nog niet toegewezen aan projecten, aangezien dit bedrag pas na de tussentijdse evaluatie definitief wordt toegekend.

Met de gekozen verdeling komt Vlaanderen bovendien tegemoet aan de **eisen van Europa** op vlak van **thematische concentratie**:

- ✓ Elke regio, ongeacht ontwikkelingsniveau, spendeert minimaal 30% van de middelen aan BD2;
- ✓ Minimaal 85% van de EFRO-middelen voor wat betreft de **meer ontwikkelde regio's** moeten besteed worden aan BD1 en BD2 (betrekking op de middelen binnen het Vlaamsbrede programma, en de middelen voor de GTI's West-Vlaanderen, Kempen en Grootsteden);

³² REGULATION (EU) 2021/1058 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 24 June 2021 on the European Regional Development Fund and on the Cohesion Fund

³³ Omwille van programmatorische verplichtingen vormt de specifieke doelstelling rond duurzame mobiliteit technisch een afzonderlijke prioriteit (Prioriteit 3 Mobiliteit). Voor de bespreking in dit rapport wordt echter telkens melding gemaakt van BD2 SD8.

- ✓ Mimimaal 40% van de EFRO-middelen voor wat betreft **transitieregio's** moeten besteed worden aan BD1 (betrekking op de middelen voor GTI Limburg).

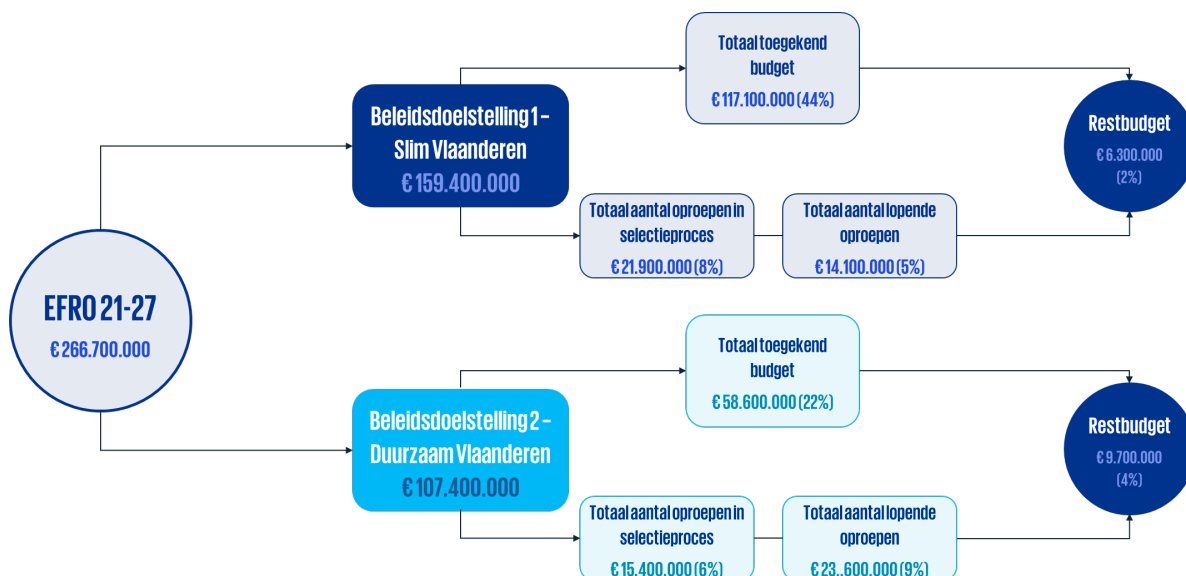
Het volgende deel van dit rapport gaat dieper in op de stand van zaken met betrekking tot het programmabudget, en de toewijzingen en vastleggingen die al gebeurden binnen deze periode.

4.1 Stand van zaken met betrekking tot het programmabudget

Dit subhoofdstuk geeft een overzicht van de **verdeling van het programmabudget overheen de beleidsdoelstellingen (BD) en specifieke doelstellingen (SD)**, zowel algemeen overheen het gehele programma als uitgesplitst voor de meer **ontwikkelde regio versus de transitieregio**. Per specifieke doelstelling worden volgende elementen weergegeven:

- Het **totaal beschikbare budget na de initiële verschuivingen**;
- Het **bedrag aan EFRO-steun dat overeenstemt met reeds goedgekeurde projecten binnen deze programmaperiode**;
- Het **bedrag aan EFRO-steun dat voorzien is voor reeds afgesloten oproepen**, maar waarbij de projecten nog in het **selectieproces** zitten;
- Het **bedrag aan EFRO-steun dat is gereserveerd voor lopende of geplande oproepen**;
- Het **resterende beschikbare budget voor toekomstige oproepen**³⁴.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de globale voortgang van de budgetten binnen het EFRO 21-27-programma.

Tot op heden is **66% (ca. € 176 miljoen)** van het beschikbare budget **toegewezen aan goedgekeurde projecten ('vastgelegd')**. Daarnaast **wordt 14% (ca. € 37 miljoen)** van het budget voorzien voor toewijzing binnen **afgesloten oproepen waarvoor de selectieprocedure nog loopt**.

Indien de budgetten van de oproepen die momenteel in de selectiefase zitten, volledig kunnen worden toegekend (37,3 miljoen) stijgt het vastleggingspercentage naar 82%. De selectiefase van deze oproepen wordt in april 2025 afgerond. Tot slot is **14% (ca. €37,8 miljoen)** gereserveerd voor lopende

³⁴ Waarbij wordt uitgegaan van een toekenning van het flexibiliteitsbedrag.

oproepen. Dit betekent dat momenteel nog **6% (ca. € 16 miljoen)** van het totale budget beschikbaar is.

Wanneer in meer detail naar de toewijzingen per BD en SD gekeken wordt, blijkt dat voor beleidsdoelstelling 1 de **meeste middelen binnen SD1 en SD4 al zijn toegewezen**. Respectievelijk **80%** en **70%** van de beschikbare middelen zijn **toegekend aan goedgekeurde projecten**, terwijl nog eens **13%** en **29%** deel uitmaken van **afgesloten oproepen die zich in de selectiefase bevinden**. Dit betekent dat de restbudgetten voor innovatiecapaciteit en digitale vaardigheden beperkt zijn, in de aanname dat de voorziene middelen voor de afgesloten projectoproepen ook effectief toegekend worden. Zo blijft er binnen SD1 **nog 7% (ca. €7 miljoen) van het budget over**, en binnen SD4 niets (-10%). De grootste resterende budgettaire ruimte situeert zich binnen SD2 Digitalisering, daar is momenteel slechts **58%** van het budget is reeds toegekend. De resterende middelen zijn ofwel voorzien voor oproepen die nog in selectie of lopende zijn (ongeveer €11 miljoen) of nog niet zijn toegewezen (9%, ongeveer €3 miljoen). Het totale beschikbare restbudget voor BD1 bedraagt overheen alle SD's ongeveer €6 miljoen.

Algemeen		Totaal beschikbaar budget	Totaal toegekend budget	%	Totaal aantal oproepen in selectieproces	%	Totaal aantal lopende oproepen	Totaal beschikbaar budget	%
	Beleidsdoelstelling 1	€ 159.390.186	€ 117.091.334	73%	€ 21.900.000	87%	€ 14.080.845	€ 6.318.008	4%
	SD1	€ 94.151.563	€ 75.193.761	80%	€ 12.100.000	93%	€ 0	€ 6.857.802	7%
	SD2	€ 31.697.594	€ 18.278.828	58%	€ 200.000	58%	€ 10.500.000	€ 2.718.766	9%
	SD4	€ 33.541.029	€ 23.618.744	70%	€ 9.600.000	99%	€ 3.580.845	-€ 3.258.560	-10%
	Beleidsdoelstelling 2	€ 107.352.071	€ 58.631.638	55%	€ 15.393.000	69%	€ 23.596.404	€ 9.731.029	9%
	SD1	€ 24.101.417	€ 0	0%	€ 0	0%	€ 14.000.000	€ 10.101.417	42%
	SD2	€ 24.101.417	€ 11.760.203	49%	€ 10.500.000	92%	€ 0	€ 1.841.214	8%
	SD4	€ 31.836.317	€ 21.459.448	67%	€ 2.393.000	75%	€ 9.096.404	-€ 1.112.536	-3%
	SD8	€ 27.312.921	€ 25.411.987	93%	€ 2.500.000	102%	€ 500.000	-€ 1.099.066	-4%
	Totaal	€ 266.742.257	€ 175.722.972	66%	€ 37.293.000	80%	€ 37.677.249	€ 16.049.036	6%

Voor beleidsdoelstelling 2 blijkt dat er binnen SD4 en SD8 geen middelen meer beschikbaar zijn. Momenteel is respectievelijk **67% (ca. €21 miljoen)** en **93% (ca. €25 miljoen)** van het budget toegekend aan goedgekeurde projecten, en **8% (ca. €2.400.000)** en **9% (ca. €2.500.000)** zit in lopende oproepen. Tot slot bevindt zich binnen SD4 28% (ca. €9 miljoen) zich binnen aantal lopende oproepen, wat betekent dat de totale besteding reeds op **103%** en **104%** komt te liggen indien het volledige oproepbudget besteed zou worden.

Opvallend is dat **binnen BD2 SD1 nog geen projecten zijn goedgekeurd**. De reden hiervoor is dat het tot 2024 heeft geduurd alvorens Europa de middelen, die voor deze SD waren voorzien, heeft vrijgegeven, gezien **vertragingen door externe randvoorwaarden (goedkeuring van de thematische randvoorwaarden rond energie)**. Het resultaat is dat er voor deze SD **pas recent de eerste oproepen werden gelanceerd**, die op dit moment nog openstaan en **€ca. 14 miljoen van het totale budget omvatten**. Dit betekent dat binnen SD1 nog **42% (ca. €10 miljoen)** aan middelen beschikbaar zijn.

Binnen **SD2** is op dit moment **49% (ca. €12miljoen)** van het totale budget **toegekend aan goedgekeurde projecten**. Inclusief de oproepen die zich in de selectiefase bevinden (43%), blijft er nog

slechts **8% (ca. €2 miljoen euro)** van het budget beschikbaar. Het is echter belangrijk te benadrukken dat bij de oproepen in de **selectiefase**, een oproep met een totaalbudget van **€7,1 miljoen** slechts een **beperkt aantal projectvoorstellen** ontving (een totale waarde van ca. **€1,7 miljoen**). Dit kan implicaties hebben voor de verdere besteding van het resterende budget binnen SD2.

De budgetbesteding voor de **meer ontwikkelde regio** wordt in onderstaande tabel opgenomen, i.e. budgetten voor **Vlaamsbrede oproepen**, evenals voor oproepen binnen **GTI Kempen**, **GTI Steden** en **GTI West-Vlaanderen**.

Voor dit deel van het programma worden €158 miljoen middelen voorzien. In de meer ontwikkelde regio is momenteel **72% (ca. €113 miljoen)** van de **middelen toegekend** aan **goedgekeurde projecten**. Inclusief de **oproepen** die zich nog in de **selectiefase** bevinden of die nog **gepland** staan, blijft er een **beschikbaar budget** van **3% (ca. €4,5 miljoen)** over.

Voor **beleidsdoelstelling 1** zien we dat de grootste restbudgetten zich situeren binnen SD1, waar nog ca. €7 miljoen beschikbaar is voor toekomstige projectoproepen, terwijl binnen **SD2 nog slechts 1%** (ca. **€ 100.000**) en binnen **SD4 zijn geen restbudgetten** meer beschikbaar is **(-16%)**.

Meer ontwikkeld		Totaal beschikbaar budget	Totaal toegekend budget	%	Totaal aantal oproepen in selectieproces	%	Totaal aantal lopende oproepen	Totaal beschikbaar budget	%
	Beleidsdoelstelling 1	€ 94.136.485	€ 73.035.715	78%	€ 8.200.000	86%	€ 9.080.845	€ 3.819.924	4%
	SD1	€ 54.524.712	€ 42.601.257	78%	€ 5.000.000	87%		€ 6.923.455	13%
	SD2	€ 19.384.169	€ 13.565.307	70%	€ 200.000	71%	€ 5.500.000	€ 118.862	1%
	SD4	€ 20.227.604	€ 16.869.152	83%	€ 3.000.000	98%	€ 3.580.845	-€ 3.222.393	-16%
	Beleidsdoelstelling 2	€ 63.849.603	€ 41.143.749	64%	€ 5.393.000	73%	€ 16.596.404	€ 716.450	1%
	SD1	€ 13.225.800	€ 0	0%		0%	€ 7.000.000	€ 6.225.800	47%
	SD2	€ 13.225.800	€ 8.296.039	63%	€ 3.000.000	85%		€ 1.929.760	15%
	SD4	€ 20.960.700	€ 15.820.723	75%	€ 2.393.000	87%	€ 9.096.404	-€ 6.349.427	-30%
	SD8	€ 16.437.304	€ 17.026.987	104%		104%	€ 500.000	-€ 1.089.683	-7%
	Totaal	€ 157.986.088	€ 114.179.465	72%	€ 13.593.000	81%	€ 25.677.249	€ 4.536.374	3%

Binnen **beleidsdoelstelling 2** zien we dat het grootste deel van de **resterende beschikbare middelen** zich situeert binnen SD1, en dat binnen deze SD, zoals eerder besproken, nog geen middelen zijn toegekend. Verder is er nog een **restbudget** binnen SD2, terwijl er voor SD4 en SD8 een overbesteding ten opzichte van het initieel beschikbare budget wordt waargenomen.

Tot slot geeft de onderstaande tabel een overzicht van de **huidige budgetverdeling** binnen de **transitieregio**. In vergelijking met de **meer ontwikkelde regio** valt op dat een **kleiner percentage van het beschikbare budget** is toegekend aan **goedgekeurde projecten (57% vs. 72%)**. Echter, het is belangrijk om te benadrukken dat **21%** (ca. €23 miljoen) van het **totale beschikbare budget** momenteel is voorzien aan **afgesloten projectoproepen** die nog in de **selectiefase** zitten, waardoor er in het eerste deel van 2025 een inhaalbeweging zal worden gemaakt. Momenteel blijft in de **transitieregio € 12 miljoen beschikbaar restbudget** over.

Bovendien blijkt dat er voor de transitieregio binnen BD1 **SD1 en SD4 geen middelen meer beschikbaar** zijn. Binnen **SD2** daarentegen zijn er nog **aanzienlijke middelen** beschikbaar: slechts **38% (€5 miljoen)** van het budget is reeds toegekend aan **goedgekeurde projecten**. Daarnaast staat er nog een oproep van € 5 miljoen gepland, hierdoor blijft er binnen **SD2** ca. **€2.6 miljoen restbudget** over.

Binnen **beleidsdoelstelling 2** is zijn er geen middelen meer beschikbaar binnen **SD8**. Tot op heden werd **77%** (ca. €8 miljoen) van de beschikbare middelen toegekend en aan **goedgekeurde projecten**, en bevindt zich momenteel nog €2,5 miljoen zich in de selectiefase, wat betekent dat er geen restbudget meer over blijft.

Binnen **SD4** is er een **restbudget** van ca. €5 miljoen, terwijl er voor SD2 en SD8 dus quasi geen middelen meer over zijn. Een kanttekening hierbij is dat de meest recente oproep rond hernieuwbare energie binnen transitieregio Limburg (waarvoor 7.1 miljoen werd voorzien) niet volledig zal worden toegekend, aangezien de ingediende projecten minder EFRO-steun vragen dan er binnen de oproep beschikbaar is. Ook binnen de transitieregio Limburg zijn er nog het meeste middelen beschikbaar binnen SD1 energie-efficiëntie.

Transitieregio		Totaal beschikbaar budget	Totaal toegekend budget	%	Totaal aantal oproepen in selectieproces	%	Totaal aantal lopende oproepen	Totaal beschikbaar budget	%
	Beleidsdoelstelling 1	€ 65.253.701	€ 44.055.618	68%	€ 13.700.000	89%	€ 5.000.000	€ 2.498.083	4%
	SD1	€ 39.626.851	€ 32.592.504	82%	€ 7.100.000	100%		-€ 65.654	0%
	SD2	€ 12.313.425	€ 4.713.522	38%		38%	€ 5.000.000	€ 2.599.903	21%
	SD4	€ 13.313.425	€ 6.749.592	51%	€ 6.600.000	100%		-€ 36.167	0%
	Beleidsdoelstelling 2	€ 43.502.468	€ 17.487.889	40%	€ 10.000.000	63%	€ 7.000.000	€ 9.014.579	21%
	SD1	€ 10.875.617	€ 0	0%		0%	€ 7.000.000	€ 3.875.617	36%
	SD2	€ 10.875.617	€ 3.464.164	32%	€ 7.500.000	101%		-€ 88.547	-1%
	SD4	€ 10.875.617	€ 5.638.725	52%		52%		€ 5.236.892	48%
	SD8	€ 10.875.617	€ 8.385.000	77%	€ 2.500.000	100%		-€ 9.383	0%
	Totaal	€ 108.756.169	€ 61.543.507	57%	€ 23.700.000	78%	12.000.000	11.512.662	11%

4.2 Financiële voortgang van het programma

Dit subhoofdstuk gaat dieper in op de **huidige stand van zaken van de uitbetalingen vanuit de beheersautoriteit richting de promotoren**, uitgesplitst per **beleidsdoelstelling (BD)** en **specifieke doelstelling (SD)**. Daarnaast wordt ter illustratie een vergelijking gemaakt met de **uitbetalingen** in eerdere EFRO-programmaperiodes, waarbij **opgemerkt** dient te worden dat **Vlaanderen** ervoor kiest om doorheen de opeenvolgende programmaperiodes sterker de focus te leggen op investeringsprojecten. Deze keuze wordt binnen het lopende OP geconcretiseerd in de aparte beleidsdoelstelling **‘Vlaanderen investeert’**. Dit heeft een impact op de uitbetalingen, aangezien deze voor investeringsprojecten typisch trager op gang komen dan voor werkingsprojecten).

Uit onderstaande tabel blijkt dat **66% van de middelen** binnen het volledige programma is **toegekend** aan reeds goedgekeurde oproepen (i.e. oproepen die operationeel kunnen zijn) terwijl op dit moment **slechts 5% van de Europese middelen is uitbetaald**. Op BD-niveau werden binnen **BD1 de meeste middelen uitbetaald (7%)**, terwijl binnen **BD2 nauwelijks uitbetalingen hebben plaatsgevonden** (met beperkte uitbetalingen binnen **SD2 en SD4**). Binnen BD1 werden ook al de meesten projecten toegewezen (73% vs. 55% bij BD2).

Uit interviews met de **beheersautoriteit, GTI's en de stedelijke en provinciale contactpunten** kwamen verschillende verklaringen naar voren waarom de uitbetalingen trager op gang komen:

- **Focus op investeringsprojecten:** Binnen de derde prioriteit *‘Vlaanderen investeert’* is er bewust gekozen om in deze programmaperiode sterker in te zetten op **investeringsprojecten**. Voor investeringsprojecten (in tegenstelling tot werkingsprojecten) zijn er minder kosten die vanaf dag 1 kunnen worden ingediend, omdat de betaling vaak pas trapsgewijs gebeurt bij intermediaire opleveringen.
 - Bovendien zijn verschillende investeringsprojecten op het moment van het opmaken van deze evaluatie **nog maar net opgestart**.
- **Vergunningstrajecten:** Bepaalde grote investeringsprojecten ondervinden beperkte **vertragingen door complexe vergunningsprocedures**, wat resulteert in uitgestelde uitgaven en dus uitgestelde doorfacturatie aan de beheersautoriteit.
- **Prioritering van andere financieringsbronnen:** Promotoren zijn vaak simultaan bij meerdere projecten betrokken, gefinancierd vanuit verschillende programma's. Daarbij wordt vaak voorrang gegeven aan projecten binnen programma's met striktere deadlines, zoals RRF (2026) en React-EU (2023).

Globaal EFRO-programma						
BD	SD	Totaal aantal goedgekeurde projecten	Totaal aantal goedgekeurde EFRO-steun	Totaal toegekend budget (%)	Totaal aantal uitbetaalde EFRO steun	%
1	1	50	€ 75.193.761,20	80%	€ 4.568.393,83	6%
1	2	40	€ 18.278.828,41	58%	€ 1.589.927,58	9%
1	4	17	€ 23.618.743,90	70%	€ 1.589.024,99	7%
BD 1		107	€ 117.091.333,51	73%	€ 7.747.346,40	7%
2	1	0	€ 0,00	0%	€ 0,00	0%
2	2	12	€ 11.760.203,24	49%	€ 143.430,67	1%
2	4	18	€ 21.459.448,38	67%	€ 0,00	0%
2	8	15	€ 25.411.986,68	93%	€ 297.218,65	1%
BD 2		45	€ 58.631.638,30	55%	€ 440.649,32	1%
TOTAAL		152	€ 175.722.971,81	66%	€ 8.187.995,72	5%

Daarnaast geeft onderstaande tabel de **evolutie van de uitbetalingen tijdens de tussentijdse evaluaties van eerdere programmaperiodes** weer.

Hier valt op dat het percentage uitbetalingen tijdens de tussentijdse evaluaties **systematisch daalt**. Waar in het **EFRO 2007-2013-programma** bij de tussentijdse evaluatie **39% van de middelen was uitbetaald**, daalde dit percentage in het **EFRO 2014-2020-programma** naar **17%**. In de huidige programmaperiode bedraagt het uitbetalingspercentage bij de tussentijdse evaluatie slechts **5%**. In het kader van de N+3 uitbetalingsverplichtingen die Europa oplegt, is een inhaalbeweging nodig.

De belangrijkste verklaring hiervoor is de **toenemende nadruk op investeringsprojecten**. Zoals eerder aangehaald, worden de kosten bij dergelijke projecten doorgaans **pas later in de projectcyclus** ingediend. In de vorige programmaperiodes was er meer ruimte voor **werkingsprojecten**, waarbij uitgaven – bv. **personeelskosten** – **vanaf de start** van het project konden worden doorgerekend.

	EFRO 2007 - 2013	EFRO 2014 - 2020	EFRO 2021 - 2027
Totaal aantal middelen uitbetaald op het moment van de tussentijdse evaluatie	39%	17%	5%

Om de **declaratie van projectkosten en bijhorende betalingen te versnellen** worden volgende **acties** ondernomen door de **beheersautoriteit**:

- **Bijkomende aandacht** voor **doorlooptijden** na goedkeuring mits voorwaarden richting een projectovereenkomst en effectieve start van het project;
- **Toegenomen focus** bij (eerste twee) **begeleidingscomités om zo snel mogelijk projecten te laten opstarten** en het belang van tijdige declaratie van de kosten;

- **Interne structurele monitoring** van de stand van zaken van de kostendeclaratie (in opmaak/ingediend/behandeld/betaald);
- **Oproep voor meer proactieve aanlevering van documenten** in verband met controle overheidsopdrachten. De Beheersautoriteiten vraagt alle promotoren om de bewijsstukken van al gegunde overheidsopdrachten meteen in te dienen in het eerstvolgende rapport. Op die manier kan de controle van de gunning reeds gebeuren. Van zodra de uitgaven gemaakt werden, kunnen de facturen worden ingediend in volgende rapporten en kunnen deze vervolgens sneller verwerkt en betaald worden;
- Er werd een **mailing** uitgestuurd om bij de **grootste projecten** het belang van een tijdige uitvoering van het project te benadrukken en te peilen naar de in te dienen kosten in de loop van 2025. Op die manier kan de Beheersautoriteit dit meenemen in de prognose;
- De declaratie van kosten gebeurt via een 4-maandelijkse rapportering. De laatste rapporteringsperiode voor 2025 is normaal 30/9/2025. **Indien nodig** kan een **extra rapporttermijn** worden opgemaakt met als deadline 15/11/2025;
- De **mogelijkheid** om te werken met **voorschotten** zal opgenomen worden in de programmaregels;
- De Beheersautoriteit bereidt, in het kader van de tussentijdse evaluatie, een **herprogrammering** van reeds goedgekeurde projecten **naar een nieuwe STEP-prioriteit voor**. Op die manier komt het in aanmerking voor een uitzonderlijke eenmalig voorfinanciering van 30% en vermindert de N+3-tranche voor 2025 (zie ook sectie 3.7).

4.3 Kerncijfers afgelopen projectoproepen

In dit deel worden **enkele kerncijfers** van de afgelopen projectoproepen voorgesteld.

Deze kerncijfers moeten een idee geven van de mate waarin er appetijt was vanuit promotoren om in te dienen op de verschillende reeds afgesloten oproepen. Hier wordt later op teruggekomen bij de bespreking van **eventuele bijkomende budgetverschuivingen**.

Opnieuw worden achtereenvolgens de kerncijfers per specifieke doelstelling (SD) overheen de twee BD's besproken, zowel voor de **meer ontwikkelde regio** als de **transitieregio**. Bij de interpretatie van deze kerncijfers is het belangrijk om twee aandachtspunten mee te nemen. Ten eerste hebben de cijfers uitsluitend betrekking op **afgesloten projectoproepen**, waarvoor ook de selectieprocedure is afgerond. Ten tweede zijn de analyses gebaseerd op cijfers van de effectief ingediende projecten, i.e. **na de vooraanmelding**. Projecten die na de feedback tijdens de vooraanmelding besluiten niet in te dienen, worden dus niet meegenomen in deze cijfers.

Volgende **kerncijfers** worden per SD opgenomen in het vervolg van het rapport:

- **Goedgekeurde projecten** (en goedkeuringspercentage): Het aantal goedgekeurde projecten t.o.v. het totaal aantal ingediende projecten.
- **Over-/onderbevraging**: de verhouding tussen het **totaal aantal gevraagde EFRO-steun** door de ingediende projecten en het totaal voorziene **oproepbudget** voor de oproepen. Een overbevraging van +65% wil bijvoorbeeld zeggen dat de totale gevraagde steun 65% hoger ligt dan het voorziene oproepbudget.
- **Over-/onderbenutting van het oproepbudget**: de verhouding tussen het **totaal aantal uitgekeerde EFRO-steun aan goedgekeurde projecten** en het **totale oproepbudget**. Een onderbenutting -43% wil bijvoorbeeld zeggen dat de totale goedgekeurde steun 43% lager ligt dan het voorziene oproepbudget.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de **kerncijfers** voor de **afgelopen oproepen** binnen **BD1**:

	Meer ontwikkeld			Transitie		
	Goedgekeurde projecten (% goedkeuring)	Over-/onderbevraging	Over-/onderbenutting oproepbudget	Goedgekeurde projecten (% goedkeuring)	Over-/onderbevraging	Over-/onderbenutting oproepbudget
 SD 1: Versterken van innovatiecapaciteit	38 (75%)	+65%	-1%	12 (86%)	+93%	42%
 SD 2: Digitalisering	34 (59%)	-5%	-43%	6 (75%)	-39%	-50%
 SD 4: Ontwikkelen van vaardigheden	14 (88%)	+18%	-9%	3 (60%)	-39%	-57%

- Oproepen binnen **specifieke doelstelling 1** rond innovatiecapaciteit blijken doorgaans “populair” in zowel de **meer ontwikkelde regio** als de **transitieregio**. In de **meer ontwikkelde regio** was er een gemiddelde **overbevraging** van +65%, terwijl dit in de **transitieregio** opliep tot gemiddeld +93%. Dit heeft ertoe geleid dat het **oproepbudget** binnen de **meer**

ontwikkelde regio quasi telkens volledig werd **opgebruikt**, en in de **transitieregio** zelfs met gemiddeld **+42% werd overschreden**.

- Binnen **specifieke doelstelling 2 rond digitalisering** is er in zowel de meer ontwikkelde regio als transitiegeregio sprake van een “**onderbevraging**”, i.e. een situatie waarbij de gevraagde steun van de projecten, die na de vooraanmelding een effectief projectdossier indienen, lager ligt dan het voorziene oproepbudget. Meer specifiek bedraagt deze onderbenutting gemiddeld **-5%** in de **meer ontwikkelde regio** en gemiddeld **-39%** in de **transitieregio**. Tijdens de **interviews** met de contactpunten wordt gewezen op het gegeven dat er tijdens de vooraanmeldingen grondig wordt gescreend op financieringsvoorwaarden en kwaliteit, hetgeen deze vaststelling gedeeltelijk kan verklaren. De onderbenutting van het oproepbudget bedraagt respectievelijk gemiddeld **-43%** en gemiddeld **-50%** in respectievelijk de **meer ontwikkelde regio** en **transitieregio**. De afgelopen projectoproepen binnen deze SD zijn dus minder populair dan de projectoproepen binnen SD1. Een reden die hiervoor tijdens de interviews werd aangehaald is dat er rond digitalisering binnen Vlaanderen een **breder aanbod aan steunmaatregelen** buiten het **EFRO 21-27 programma** bestaat. Er werd eveneens beslist om de doelgroep voor een aantal aankomende oproepen te verbreden, zo kunnen binnen een nieuwe Vlaamsbrede oproep ook lokale besturen projecten rond cyberveiligheid indienen.
- Tot slot laat **specifieke doelstelling 4 rond digitale vaardigheden** een **duidelijk verschil** zien tussen beide regio's. In de **meer ontwikkelde regio** was er sprake van een **overbevraging** van gemiddeld **+18%**, terwijl in de **transitieregio** een **onderbevraging** van gemiddeld **-39%** werd vastgesteld. Deze **onderbevraging** ging gepaard met een **onderbenutting van het oproepbudget** van gemiddeld **-57%**. Het is echter belangrijk om te vermelden dat, ondanks deze verschillen, door de **afgelopen projectoproep** er binnen beide regio's (**bijna**) **geen middelen** meer beschikbaar zijn voor **SD4**.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de **kerncijfers** voor de **afgelopen oproepen** binnen BD2:

	Meer ontwikkeld			Transitie		
	Goedgekeurde projecten (% goedkeuring)	Over/onder-bevraging	Overschrijding/ onderschrijding oproepbudget	Goedgekeurde projecten (% goedkeuring)	Over/onder-bevraging	Overschrijding/ onderschrijding oproepbudget
 SD 1: Energie-efficiëntie	Nog geen projectoproepen gelanceerd			Nog geen projectoproepen gelanceerd		
 SD 2: Hernieuwbare energie	10 (63%)	-8%	-35%	3 (67%)	-48%	-64%
 SD 4: Klimaat-adaptatie	14 (57%)	-18%	-35%	4 (100%)	-30%	-30%
 SD 8: Duurzame Mobiliteit	12 (44%)	+120%	-6%	3 (60%)	+121%	37%

- Zoals eerder aangegeven, verliep de opstart van de projectoproepen binnen **BD2** trager dan binnen **BD1**, voornamelijk door externe factoren. In Vlaanderen moesten enkele voorwaarden vervuld worden alvorens een aantal budgetten konden worden aangewend. Op het moment van de uitvoering van de tussentijdse evaluatie, waren er nog geen oproepen afgerond voor SD1.
- Daarnaast volstaan de oproepbudgetten binnen **SD2** en **SD4** in zowel de meer ontwikkelde regio als de transitieregio om aan de vraag te voldoen, en is er telkens een beperkte ondervraging en onderbesteding (zie tabel).
- Tot slot toont de tabel dat zowel in de meer ontwikkelde regio als in de transitieregio een aanzienlijke overvraag van **+120%** werd geregistreerd op vlak van oproepen rond SD8 duurzame mobiliteit. Hierdoor moest de beheersautoriteit nog sterk selecteren in de ingediende projecten. Dit heeft geleid tot relatief lage goedkeuringspercentages voor deze prioriteit, namelijk **44%** in de meer ontwikkelde regio en **60%** in de transitieregio. Binnen de transitieregio werden bovendien meer budgetten toegekend dan initieel voorzien in de projectoproepen (gemiddeld **+ 37%**).

4.4 Analyse van de indicatoren voor projecten in uitvoering

In dit subhoofdstuk wordt dieper ingegaan op de voortgang op vlak van de in het operationeel programma voorgestelde **output- en resultaatindicatoren**. De analyse omvat de indicatorgegevens van alle goedgekeurde³⁵ projecten die tot op heden door de verschillende promotoren via het EFRO e-loket zijn gerapporteerd.

4.4.1 Outputindicatoren

In de onderstaande grafieken wordt de voortgang van de **outputindicatoren** weergegeven per **specifieke doelstelling (SD)** binnen zowel **beleidsdoelstelling 1 (BD1)** als **beleidsdoelstelling 2 (BD2)**.

De kleurcodering in de grafieken geeft een visueel overzicht van de mate waarin de ingediende streefwaarden zich verhouden tot de programmastreefwaarden voor 2029:

- **Donkerblauw:** De ingediende streefwaarden van de projecten in uitvoering overschrijden reeds de programmastreefwaarden.
- **Lichtblauw:** De ingediende streefwaarden van de projecten in uitvoering liggen nog onder de programmastreefwaarden, maar op basis van de huidige trend (in verhouding tot het gespendeerde budget) wordt verwacht dat de doelstellingen tegen 2029 alsnog worden behaald³⁶.
- **Roze:** De ingediende streefwaarden blijven, zelfs bij voortzetting van de huidige trend, onder de programmastreefwaarden voor 2029.

Daarnaast worden de indicatoren binnen het operationeel programma 21-27 uitgesplitst tussen **indicatorwaarden voor de meer ontwikkelde regio** en voor de **transitieregio (GTI Limburg)**. In de onderstaande analyses wordt dit onderscheid eveneens visueel weergegeven: de linker grafiek toont de voortgang op vlak van indicatoren voor de meer ontwikkelde regio, terwijl de rechter grafiek de situatie binnen de transitieregio weergeeft.

Tot slot wordt op het einde van dit subhoofdstuk ook de voortgang m.b.t **tussentijdse doelstelling voor 2024** in kaart gebracht.

4.4.1.1 Outputindicatoren binnen beleidsdoelstelling Slim Vlaanderen

Op vlak van het indicatorenkader voor beleidsdoelstelling 1 (BD1) is er een aanzienlijke variatie in de voortgang van de outputindicatoren, zowel tussen als binnen de verschillende SD's. Voor sommige indicatoren overstijgen de gerapporteerde streefwaarden de vooropgestelde streefwaarden ruim, terwijl in andere gevallen deze waarden nog aanzienlijk er onder zitten.

Specifieke doelstelling 1: Ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit

Binnen deze specifieke doelstellingen werden er 7 verschillende outputindicatoren meegenomen in het EFRO-programma 21-27, namelijk:

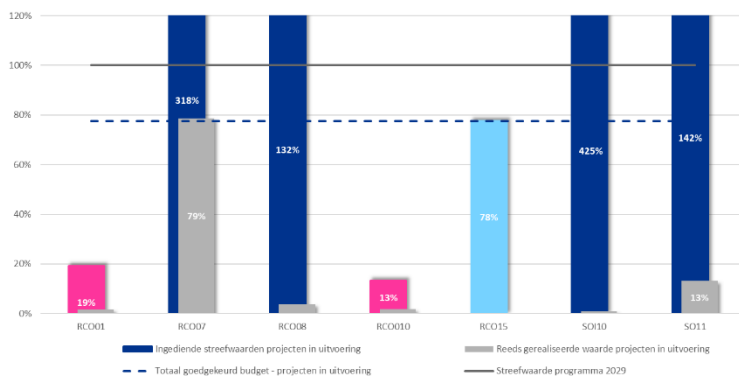
- *RCO01: Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot);*

³⁵ Dit bevat de volgende projectstatussen: (i) in uitvoering, (ii) projectvoorstel goedgekeurd, (iii) projectvoorstel goedgekeurd mits voorwaarden, (iv) projectvoorstel in herwerking, (v) projectvoorstel ingediend in herwerking, (vi) projectvoorstel in behandeling na herwerking.

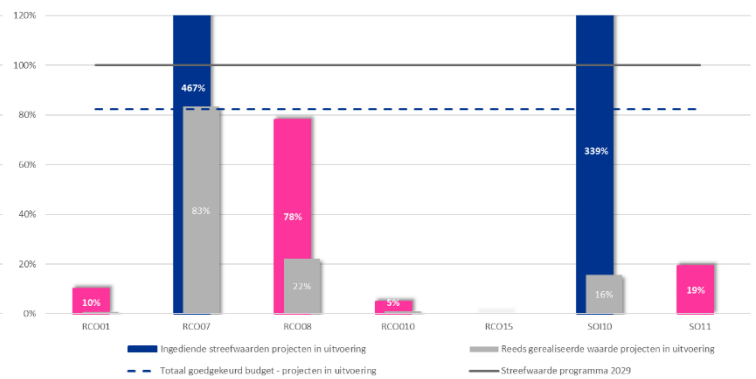
³⁶ Voor het maken van de inschatting wordt het wordt uitgegaan van een lineair verband tussen % meegenomen budget vs. % van de streefwaarde die behaald is. Er dient opgemerkt te worden dat dit lineair bestand in realiteit mogelijk geen standhoudt, aangezien de bijdrage van projecten tot de programmastreefwaarde niet één-op-één in verhouding staat tot het projectbudget.

- *RCO07: Onderzoeksorganisaties die deelnemen aan gezamenlijke onderzoeksprojecten;*
- *RCO08: Nominale waarde van onderzoeks- en innovatieapparatuur;*
- *RCO10: Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksorganisaties;*
- *RCO15: Gecreëerde opstartcapaciteit;*
- *SOI10: Aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde onderzoeksinfrastructuur;*
- *SOI11: Aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde bedrijfshuisvestingsinfrastructuur*

Voortgang outputindicatoren BD1 - SD1 (Meer ontwikkeld)

Voortgang outputindicatoren BD1 - SD1 (Transitie)

Binnen **SD1** liggen voor de meer ontwikkelde regio voor vijf van de zeven outputindicatoren de ingediende streefwaarden boven de vooropgestelde programmastreefwaarden voor 2029 (RCO07, RCO08, SOI10 en SOI1A), of wordt verwacht dat deze streefwaarden alsnog worden gehaald (RCO15), **mits de huidige trend zich doorzet met het tot nu toe bestede budget**. Voor de transitieregio zien we een vergelijkbaar beeld, waarbij RCO07 en SOI10 reeds de programmastreefwaarden behalen, maar valt het op dat SOI11 lager scoort. De reden die hiervoor tijdens de interviews werd aangehaald is dat er binnen de projecten in uitvoering vooral wordt ingezet op het realiseren van **onderzoeksinfrastructuur**, en minder sterk op het realiseren van bedrijfshuisvestingsinfrastructuur. Ook de voortgang van de indicator RCO15 scoort aanzienlijk slechter in de transitieregio dan binnen de meer ontwikkelde regio door de aard van de projecten.

Tijdens de **interviews** kwam naar voren dat bepaalde van de indicatoren, in het bijzonder RCO01 en RCO10 minder sterk scoren omdat deze indicatoren typisch gelinkt zijn aan de **exploitatiefase** van projecten. Tijdens de **investeringsfase** (i.e. de fase die binnen EFRO gefinancierd wordt), is het aantal bereikte ondernemingen en het aantal gefaciliteerde samenwerkingen tussen ondernemingen en onderzoeksorganisaties typisch lager dan in de exploitatiefase. Er wordt verwacht dat deze indicatoren voornamelijk na afronding van de EFRO-projectperiodes zullen aantrekken.

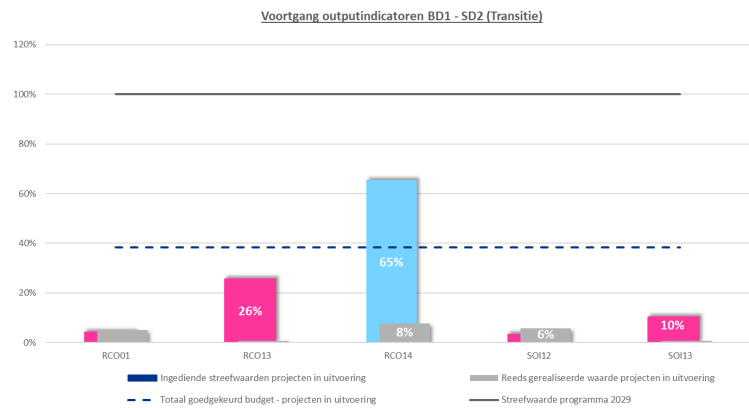
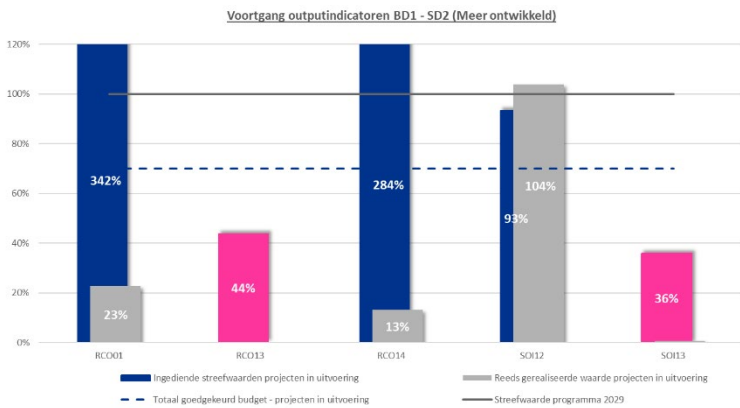
Opmerkelijk is dat de ingediende streefwaarden voor de indicatoren **RCO07** en **SOI10** reeds ver boven de programmastreefwaarden voor 2029 liggen. In de meer ontwikkelde regio wordt voor **RCO07** een overschrijding van **318%** gerapporteerd, en voor **SOI10** **425%**. In de transitieregio is dit zelfs **467%** voor **RCO07**³⁷ en **339%** voor **SOI10**. Mogelijks werden de streefwaarden hier te conservatief ingeschat.

Specifieke doelstelling 2: Profiteren van de voordelen van digitalisering voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden

Binnen deze specifieke doelstellingen werden er 5 verschillende outputindicatoren meegenomen in het EFRO-programma 21-27, namelijk:

³⁷ Deze overschrijding kan hoofdzakelijk teruggebracht worden tot het project BIOMED-VISION

- *RCO01: Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)*
- *RCO13: Waarde van digitale diensten, producten en processen die voor ondernemingen zijn ontwikkeld*
- *RCO14: Openbare instellingen ondersteund om digitale diensten, producten en processen te ontwikkelen*
- *SOI12: Ondernemingen die begeleid worden in de introductie van digitale diensten, producten en processen*
- *SOI13: Aantal digitale innovatieve ideeën die van concept tot implementatie gaan*

Binnen **SD2** liggen slechts bij een beperkter aantal outputindicatoren de ingediende streefwaarden boven de vooropgestelde programmastreefwaarden voor 2029, of wordt verwacht dat deze alsnog worden gehaald, **mits het budget verder wordt besteed en de realisatie van streefwaarden i.f.v. budgetbesteding zich lineair doorzet.**

Tot nu toe halen binnen de meer ontwikkelde regio, drie van de vijf indicatoren (**RCO01**, **RCO14** en **SOI12**) de vooropgestelde streefwaarden. In de transitieregio zijn er nog geen indicatoren waarbij de ingediende projectstreefwaarden reeds de programmastreefwaarden voor 2029 behalen. Voor **RCO14** wordt verwacht dat deze streefwaarde alsnog wordt gehaald **als het resterende budget verder wordt benut en de huidige trends lineair aanhouden.**

Binnen de meer ontwikkelde regio wordt de streefwaarde voor RCO01 behaald door een aantal kleinschaligere projecten waarbij promotoren **een grote groep ondernemingen** informeren over **digitaliseringsmogelijkheden** en -uitdagingen, met een groter bereik en een positieve invloed op deze indicator tot gevolg. Binnen de transitieregio is dit type projecten er niet. Een gelijkaardige verklaring wordt gegeven voor de grote verschillen tussen de meer ontwikkelde regio en de transitieregio op vlak van indicator SOI12.

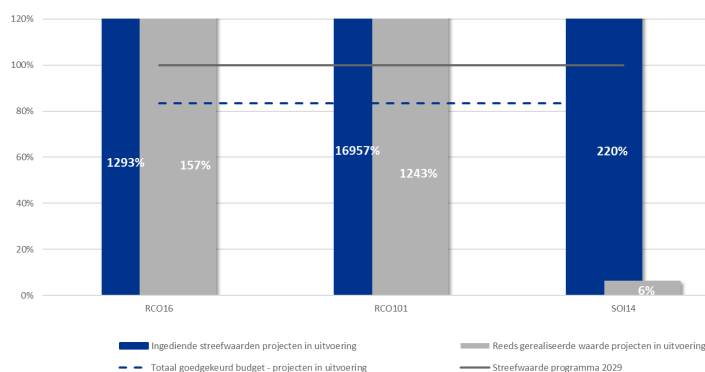
Tijdens het interview met GTI Limburg werd dieper ingegaan op de lage cumulatieve streefwaarden van de projecten in uitvoering. Tijdens het interview werd aangehaald dat er binnen de transitieregio binnen BD1 SD2 vooral digitaliseringsprojecten opgezet worden die tot doel hebben nieuwe digitale platformen op te richten, waarbij EFRO-middelen gebruikt worden om de initiële bouw van het platform te co-financieren. De uitbating van de nieuwe platformen zit niet binnen EFRO, waardoor ook het **bereik op vlak van ondernemingen dat met de exploitatie gepaard gaat niet vervat zit in de streefwaarden.**

Specifieke doelstelling 4: Ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap (EFRO)

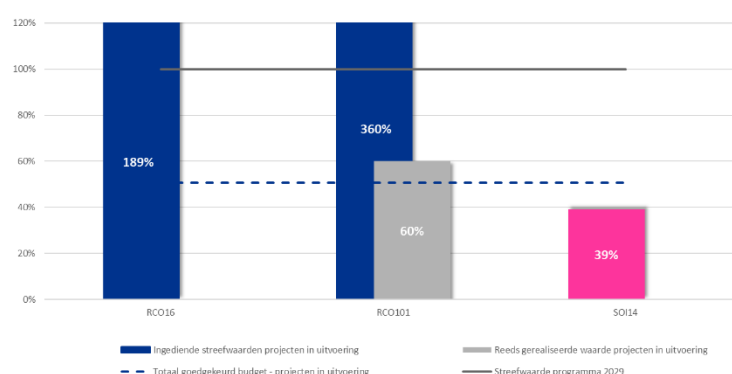
Binnen deze specifieke doelstellingen werden er 3 verschillende outputindicatoren meegenomen in het EFRO-programma 21-27, namelijk:

- *RCO16: Deelnames van institutionele belanghebbenden aan een ondernemingsgezin ontdekingsproces*
- *RCO101: Kmo's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap*
- *SOI14: Aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde opleidingsinfrastructuur*

Voortgang outputindicatoren BD1 - SD4 (Meer ontwikkeld)

Voortgang outputindicatoren BD1 - SD4 (Transitie)

Binnen deze **SD** valt op dat de ingediende streefwaarden, zowel voor de **meer ontwikkelde regio** als de **transitieregio**, nu reeds de programmastreefwaarden voor 2029 overschrijden, ondanks dat nog niet het volledige budget reeds toegewezen is. Het behalen van de streefwaarden voor het grootste deel van de indicatoren gebeurt reeds bij een respectievelijke budgetbesteding van **83%** en **51%** van de projecten uit de oproep. Een uitzondering is **SOI14** binnen de transitieregio, waar iets minders sterk ingezet wordt op opleidingsinfrastructuur en sterker op onderzoeksinfrastructuur (cf. BD1 SD1).

Opmerkelijk is dat deze overschrijding in beide regio's met aanzienlijke marges plaatsvindt. Zo ligt de ingediende streefwaarde voor **RCO16** al **1293%** boven de programmastreefwaarde in de meer ontwikkelde regio en **189%** in de transitieregio. Voor **RCO101** liggen de gerapporteerde streefwaarden aanzienlijk hoger, met respectievelijk **16.957%** en **360%**. Bovendien zijn in de meer ontwikkelde regio de **effectief gerapporteerde waarden** voor sommige indicatoren al hoger dan de programmastreefwaarden voor 2029. In de transitieregio geldt worden er enkel voor RCO101 waarden gerapporteerd, die op dit moment nog niet boven de programmastreefwaarden van 2029 liggen.

Daarnaast is het belangrijk te vermelden dat deze uitzonderlijk hoge overschrijdingspercentages niet eenduidig aan één specifiek project kunnen worden toegeschreven, en dat verschillende projecten hiertoe bijdragen. De reden van de grote overschrijdingen binnen deze is SD is dat dat enkele projecten op een zeer laagdrempelige manier een grote bijdrage leveren aan deze indicatoren, vaak via organisaties die al een breed KMO-netwerk bedienen en dus ook binnen deze SD via dat netwerk een groot bereik realiseren.

4.4.1.2 Outputindicatoren binnen beleidsdoelstelling Duurzaam Vlaanderen

Voordat de analyse per specifieke doelstelling (SD) wordt toegelicht, worden eerst enkele algemene vaststellingen op het niveau van de beleidsdoelstelling weergegeven:

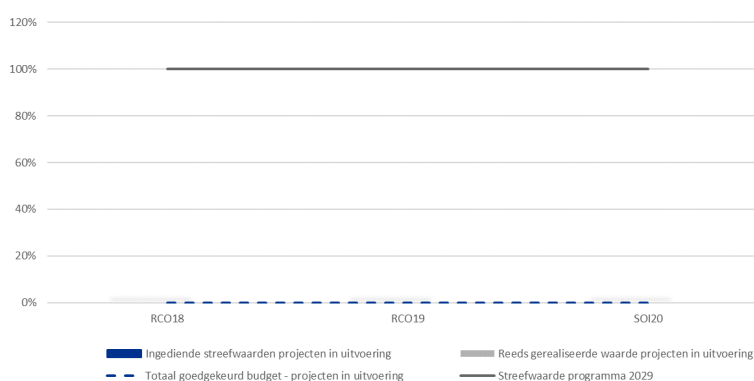
- **Lagere voortgang van outputindicatoren:** De voortgang van de outputindicatoren binnen **beleidsdoelstelling 2 (BD2)** ligt over het algemeen achter op de realisaties binnen **beleidsdoelstelling 1 (BD1)**. Uit de verdere analyse blijkt dat – met uitzondering van SD4 – de programmastreefwaarden voor 2029 voor een belangrijk deel van de indicatoren niet zullen worden gehaald indien de huidige trends zich lineair doorzetten.
- **Geen tussentijdse waarden:** In tegenstelling tot BD1 worden er voor de projecten in uitvoering binnen BD2 nog geen tussentijdse waarden gerapporteerd. De tabellen die rapporteren over het al dan niet behalen van de tussentijdse doelstellingen, worden daarom in dit deel niet opgenomen.
- **Lagere budgetbesteding binnen BD2:** De budgetbesteding (voor wat betreft projecten ‘in uitvoering’) ligt binnen BD2 over het algemeen lager dan de budgetbesteding binnen BD1. Een belangrijke reden hiervoor is dat projectoproepen binnen SD1 energie-efficiëntie en SD2 hernieuwbare energie trager zijn kunnen opstarten dan initieel voorzien. Zoals eerder besproken, heeft BD2 te maken gehad met een trage opstart als gevolg van **vertragingen door externe randvoorwaarden (goedkeuring van de thematische randvoorwaarden rond energie)**.

Specifieke doelstelling 1: Bevorderen van energie-efficiëntie en verminderen van de uitstoot van broeikasgassen (EFRO)

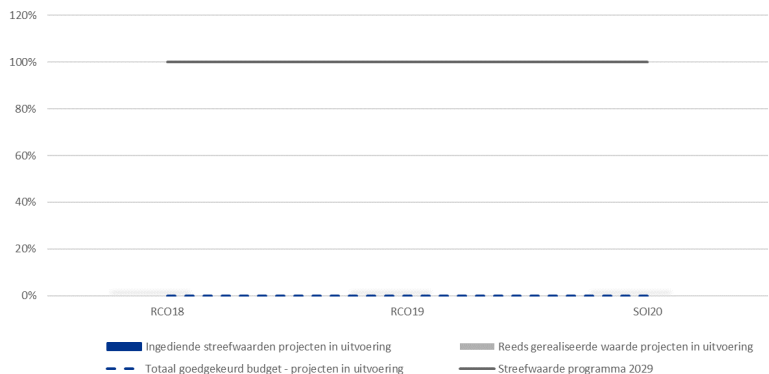
Binnen deze specifieke doelstellingen werden er 3 verschillende outputindicatoren meegenomen in het EFRO-programma 21-27, namelijk:

- *RCO18: Woningen met verbeterde energieprestatie*
- *RCO19: Openbare gebouwen met verbeterde energieprestatie*
- *SOI20: Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot kwaliteitsverhoging en stimulering van energie-efficiëntie*

Voortgang outputindicatoren BD2 - SD1 (Meer ontwikkeld)

Voortgang outputindicatoren BD2 - SD1 (Transitie)

Zoals eerder besproken en geïllustreerd in de bovenstaande grafieken, zijn er binnen **BD2 SD1** nog geen projectoproepen afgerond en bevinden zich bijgevolg nog geen projecten in uitvoering. Recent

werden echter de eerste projectoproepen gelanceerd, waarbij verwacht wordt dat de uitvoering van deze doelstelling op korte termijn van start zal gaan.

Uit interviews met de **prioriteitsbeheerder** blijkt dat, in tegenstelling tot het vorige EFRO-programma **2014-2020**, er geen focus ligt op de renovatie van **residentiële woningen** (vorige programmaperiode was er een focus op energiezuinige sociale huisvesting). De inspanningen voor **energetische renovaties** zullen zich daarom voornamelijk richten op **niet-residentiële gebouwen**, zoals publieke infrastructuur.

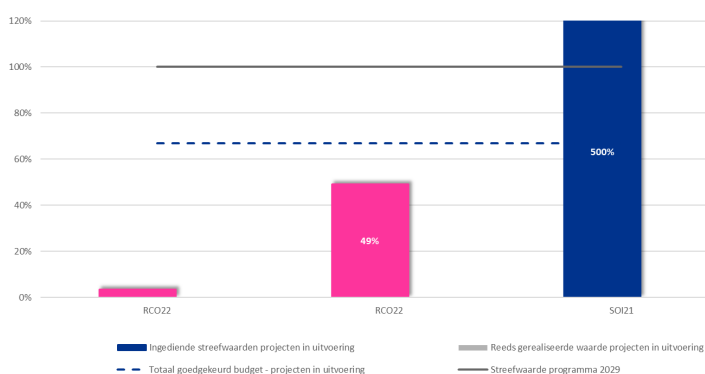
Als gevolg hiervan wordt verwacht dat **indicator RCO16**, zelfs na de uitvoering van de projectoproepen, de programmastreefwaarden voor 2029 niet zal halen, en dat de projecten die zullen worden uitgevoerd vooral, zullen bijdragen aan het behalen van RCO19. Binnen de brede oproep in Limburg is er echter wel ruimte voor demonstraties en pilots die leiden (SOI20) tot kwaliteitsverhogingen en het stimuleren van energie-efficiëntie, vermits deze niet gericht is op lokale infrastructuur.

Specifieke doelstelling 2: Bevorderen van hernieuwbare energie

Binnen deze specifieke doelstellingen werden er 3 verschillende outputindicatoren meegenomen in het EFRO-programma 21-27, namelijk:

- *RCO22 (1): Bijkomende productiecapaciteit voor elektrische hernieuwbare energie*
- *RCO22 (2): Bijkomende productiecapaciteit voor thermische hernieuwbare energie*
- *SOI21: Aantal weggewerkte knelpunten voor het gebruik van groene warmte en hernieuwbare energie*

Vooruitgang outputindicatoren BD2 - SD2 (Meer ontwikkeld)

Vooruitgang outputindicatoren BD2 - SD2 (Transitie)

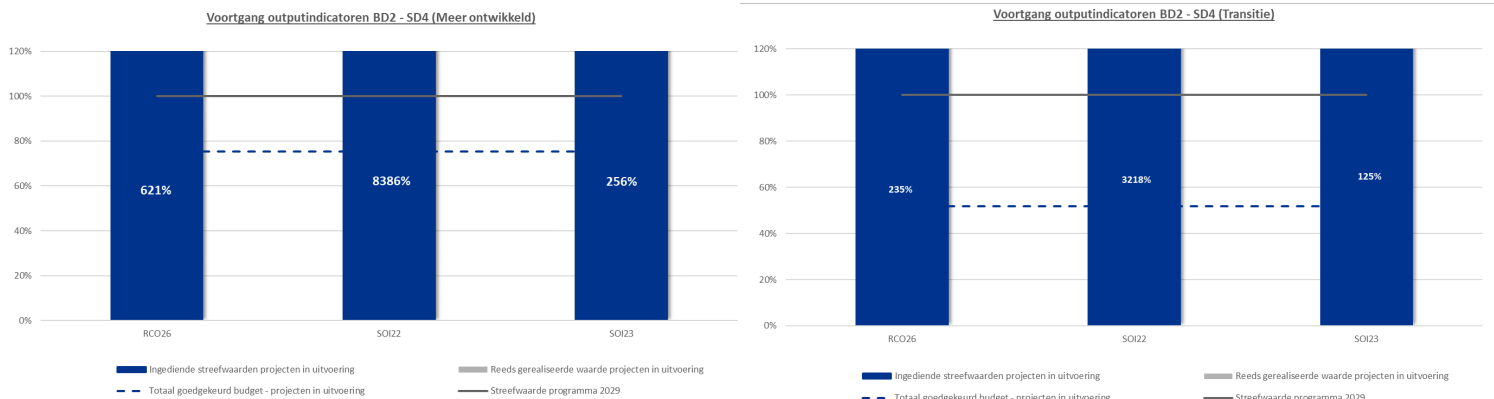
Zoals weergegeven op bovenstaande grafieken, ligt binnen **SD2**, enkel bij **SOI21** in de **meer ontwikkelde regio**, de ingediende streefwaarde van de projecten in uitvoering boven de programmastreefwaarde. Voor de indicatoren **RCO22 (1)** en **(2)** lijkt het onwaarschijnlijk dat de programmastreefwaarden voor **2029** worden behaald. Tijdens gesprekken met de beheersautoriteit, werd aangehaald dat globaal genomen de **inschattingen van de programmastreefwaarden** een overschatting zouden zijn, en naar beneden dienen te worden bijgesteld om een realistisch beeld te geven van de realisaties op van bijkomende productiecapaciteit, zowel op vlak van elektrische als thermische hernieuwbare energie.

Binnen de **transitieregio** is er voor **SD2** slechts 32% (2 projecten) van het beschikbare budget meegenomen in de indicatoren, en liggen de ingediende streefwaarden bij geen enkele indicator boven die van de programmastreefwaarden van 2029. Echter bij indicator SOI21 lijkt het wel waarschijnlijk dat de programmastreefwaarden gehaald zullen worden indien de huidige trend zich verder zet op vlak van spending van het restbudget.

Specifieke doelstelling 4: Bevorderen van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie en -weerbaarheid

Binnen deze specifieke doelstellingen werden er 3 verschillende outputindicatoren meegenomen in het EFRO-programma 21-27, namelijk:

- *RCO26: Groene infrastructuur aangelegd of verbeterd met het oog op klimaatadaptatie (ha)*
- *SOI22: Aantal m² waterbeheersmaatregelen*
- *SOI23: Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot klimaatadaptatieve maatregelen*

In tegenstelling tot de andere **specifieke doelstellingen (SD's)** binnen **beleidsdoelstelling 2 (BD2)** liggen in de **meer ontwikkelde regio** alle ingediende streefwaarden (RCO026, SOI22, SOI23) al boven de programmastreefwaarden voor **2029**.

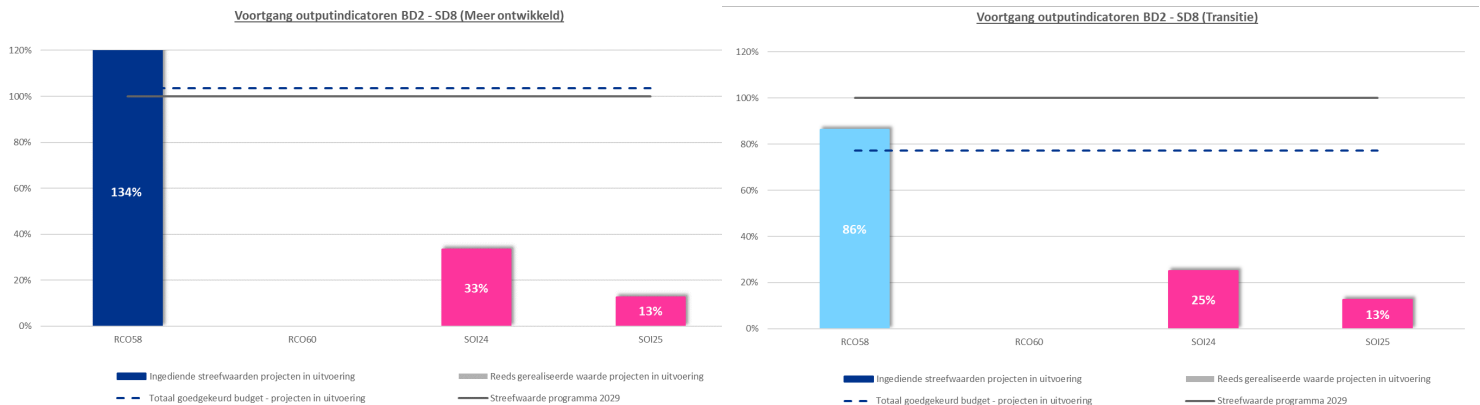
Hierbij wordt opgemerkt dat binnen deze SD de streefwaarden voor RCO26, SOI22 en SOI23 mogelijks dienen te worden opgetrokken. Voor **RCO26 en SOI23** bedraagt de procentuele realisatie van de programmastreefwaarden 2029 ondertussen respectievelijk **157% en 256%**, terwijl **SOI22** zelfs **8.386%** boven de programmastreefwaarde uitstijgt (grotendeels door de het project omtrent de Weerbare Westhoek dat een grote oppervlakte beslaat). Gezien binnen de **meer ontwikkelde regio** momenteel **75%** van het beschikbare budget is besteed aan goedgekeurde projecten, lijkt het zeer waarschijnlijk dat deze streefwaarden nog verder zullen oplopen. De reden die tijdens de **interviews** meerdere malen werd aangehaald, is dat binnen deze SD vaak projecten gesteund worden die betrekking hebben op **grote bedrijventerreinen**, waardoor het aantal vierkante meters snel oploopt. Een andere kanttekening die tijdens de interviews gemaakt werd, is dat er bij projecten binnen deze SD vaak ook een component rond hernieuwbare energie en energie-efficiëntie aanwezig is. **De bijdrage van projecten binnen deze SD aan indicatoren van een andere SD wordt echter niet meegenomen in de rapportage vanuit de beheersautoriteit.**

Net zoals in de meer ontwikkelde regio liggen binnen de **transitieregio** de ingediende streefwaarden voor alle drie de indicatoren reeds boven de programmastreefwaarden 2029. Ook hier wordt opgemerkt dat de streefwaarden mogelijks zouden kunnen opgetrokken worden. Voor RCO26, SOI22 en SOI23 bedraagt de procentuele realisatie respectievelijk **235%, 3.218% en 125%**.

Specifieke doelstelling 8: Duurzame multimodale stedelijke mobiliteit

Binnen deze specifieke doelstellingen werden er 4 verschillende outputindicatoren meegenomen in het EFRO-programma 21-27, namelijk:

- *RCO58: Ondersteunde specifieke fietsinfrastructuur*
- *RCO60: Steden en gemeenten met nieuwe of gemoderniseerde en gedigitaliseerde stadsvervoerssystemen*
- *SOI24: Aantal weggewerkte knelpunten gericht op multimodaliteit voor goederenverkeer*
- *SOI25: Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot verbeterde stedelijke mobiliteit*

Binnen **SD4** is in de **meer ontwikkelde regio** en de **transitieregio** respectievelijk **104%** (**overspendering**) en **70%** van het beschikbare budget toegekend aan projecten die momenteel in uitvoering zijn. De **EFRO-middelen** worden binnen deze SD voornamelijk ingezet voor het **realiseren van duurzame fietsinfrastructuur**, waardoor gerealiseerde projecten voornamelijk bijdragen aan het **behalen van RCO58**. Binnen deze programmaperiode wordt er **niet** ingezet op gemoderniseerde en gedigitaliseerde stadsvervoerssystemen, waardoor de initieel vooropgestelde streefwaarden voor indicatoren RCO60 en SOI25 binnen deze programmaperiode niet gehaald zullen worden. Binnen deze SD zijn er een beperkt aantal projecten die focussen op duurzaam goederentransport, waarvan de vertaling in SOI24 zit.

In de **meer ontwikkelde regio** ligt de ingediende streefwaarde voor **RCO58** reeds boven de programmastreefwaarde voor **2029**. Voor de overige drie indicatoren (**RCO60, SOI24 en SOI25**) liggen de ingediende streefwaarden onder de programmastreefwaarden van 2029.

In de **transitieregio** lijken de streefwaarden gerapporteerd voor **RCO58 de programmastreefwaarden van 2029 te behalen als de huidige trend zich doorzet m.b.t. het resterende budget**. Daarnaast worden er ook waarden gerapporteerd voor **SOI24 en SOI25**, maar deze liggen momenteel nog onder de programmastreefwaarden voor **2029**. Indien het resterende budget wordt toegewezen aan projecten die een vergelijkbare trend volgen, lijkt het onwaarschijnlijk dat deze indicatoren de programmastreefwaarden voor **2029** zullen halen.

4.4.1.3 Tussentijdse doelstellingen

De onderstaande tabel geeft weer in welke mate de tussentijdse doelstellingen uit het operationeel programma werden behaald. **Per specifieke doelstelling en per regio** (meer ontwikkelde regio en transitieregio) wordt aangegeven **hoeveel indicatoren de tussentijdse doelstellingen hebben bereikt**. Het cijfer tussen haakjes duidt op het totaal aantal indicatoren binnen elke categorie. Over het algemeen worden de **tussentijdse doelstellingen voor 2024 slechts in beperkte mate gehaald**. Uit interviews met de beheersautoriteit blijkt dat deze cijfers **genuanceerd** dienen worden, aangezien **veel projecten recent van start zijn gegaan** en in deze **vroege fase nog geen effectieve projectresultaten rapporteren**.

Binnen **BD1 SD1** worden in de meer **ontwikkelde regio** de tussentijdse doelstellingen behaald voor **twee van de zeven indicatoren**, namelijk *RCO07 (onderzoeksorganisaties die deelnemen aan gezamenlijke onderzoeksprojecten)* en *SO11 (aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde bedrijfshuisvestingsinfrastructuur)*. In de **transitieregio** worden **drie van de zeven** tussentijdse doelstellingen behaald, waaronder ook *RCO07*, maar daarnaast ook *RCO08 (nominale waarde van onderzoeks- en innovatieapparatuur)* en *SO10 (aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde onderzoeksinfrastructuur)*. Hierbij valt op dat, zoals in de delen hiervoor beschreven, de indicatoren waarvan de **tussentijdse doelstellingen gehaald worden hoofdzakelijk gelinkt zijn aan de investeringen zelf**. De tussentijdse doelstellingen van de indicatoren m.b.t. exploitatie worden in mindere mate gehaald.

Binnen **BD1 SD2** worden in de **transitieregio** bij **geen van de vijf indicatoren** de tussentijdse doelstellingen behaald. In de meer **ontwikkelde regio** worden daarentegen bij **twee van de vijf** indicatoren de tussentijdse doelstellingen wel bereikt, namelijk *RCO01 (ondersteunde ondernemingen, onderverdeeld naar grootte)* en *SO12 (ondernemingen die begeleid worden in de introductie van digitale diensten, producten en processen)*. Ook binnen **BD1 SD4** worden in de **transitieregio** **geen tussentijdse doelstellingen behaald**. In de meer ontwikkelde regio worden daarentegen **twee van de drie tussentijdse doelstellingen** gehaald, namelijk *RCO16 (deelnames van institutionele belanghebbenden aan een ondernemingsgezind ontdekkingsproces)* en *RCO101 (kmo's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap)*.

Daarnaast is het belangrijk te vermelden dat binnen **BD2** tot op het moment van deze tussentijdse evaluatie nog **geen effectief gerealiseerde projectwaarden zijn gerapporteerd**. Hierdoor zijn er voor deze beleidsdoelstelling nog geen tussentijdse doelstellingen behaald en worden deze indicatoren niet meegenomen in onderstaande tabel.

	Meer ontwikkelde regio	Transitieregio
	Aantal tussentijdse doelstellingen gehaald	Aantal tussentijdse doelstellingen gehaald
Beleidsdoelstelling 1 - Slim Vlaanderen		
SD1 - Ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit	2(7) <i>78% van het beschikbare budget toegewezen</i>	3/(7) <i>82% van het beschikbare budget toegewezen</i>
SD2 - Digitalisering	2(5) <i>70% van het beschikbare budget toegewezen</i>	0/(5) <i>38% van het beschikbare budget toegewezen</i>
SD4 - Ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap	2(3) <i>83% van het beschikbare budget toegewezen</i>	0(3) <i>51% van het beschikbare budget toegewezen</i>

4.4.2 Resultaatindicatoren

In de onderstaande tabellen wordt de voortgang van de **resultaatindicatoren** weergegeven per **specifieke doelstelling (SD)** binnen zowel **beleidsdoelstelling 1 (BD1)** als **beleidsdoelstelling 2 (BD2)**. Hierbij wordt telkens per opgenomen indicator (i) de programmastreefwaarden 2029 en (ii) de ingediende streefwaarden meegegeven.

Daarnaast worden de indicatoren binnen het operationeel programma 21-27 opgesplitst tussen **indicatorwaarden voor de meer ontwikkelde regio** en voor de **transitieregio (GTI Limburg)**. In de onderstaande tabellen wordt dit onderscheid eveneens visueel weergegeven: de linkerkant toont de voortgang op vlak van indicatoren voor de meer ontwikkelde regio, terwijl de rechterkant de situatie binnen de transitieregio weergeeft. Daarnaast wordt met kleurcodes aangeduid in welke mate de huidige ingediende streefwaarden in lijn liggen met de vooropgestelde streefwaarden. **Groen** duidt aan dat de vooropgestelde streefwaarden worden behaald. **Geel** betekent dat de streefwaarden op dit moment nog niet zijn behaald, maar dat ze, indien de huidige trend zich lineair voortzet, alsnog zullen worden gehaald. **Rood** geeft aan dat de streefwaarden niet worden behaald en dat dit ook niet zal gebeuren als de huidige trend zich voortzet.

4.4.2.1 Resultaatindicatoren binnen beleidsdoelstelling Slim Vlaanderen

In de tabel hieronder wordt de **voortgang met betrekking tot de resultaatsindicatoren** van **beleidsdoelstelling 1** weergegeven.

		Meer ontwikkelde regio			Transitieregio		
		Streefwaarde programma 2029	Streefwaarde ingediende projecten	% tov streefwaarde programma 2029	Streefwaarde programma 2029	Streefwaarde ingediende projecten	% tov streefwaarde programma 2029
SD1 - Ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit		78% van het beschikbare budget toegewezen			82% van het beschikbare budget toegewezen		
ID	Indicator						
RCR02	Private investeringen in project (euro)	€ 53.320.304	€ 96.350.326	181%	€ 24.470.138	€ 42.637.290	174%
RCR03	Kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) die product- of procesinnovatie introduceren één jaar na eindigen project	569	193	34%	392	106	27%
RCR18	Kmo's die na de opstart de diensten van starterscentra gebruiken	95	59	62%	41	0	0%
SD2 - Digitalisering		70% van het beschikbare budget toegewezen			38% van het beschikbare budget toegewezen		
ID	Indicator						
RCR02	Private investeringen in project (euro)	€ 17.773.435	€ 5.569.406	31%	€ 8.156.712	€ 3.355.491	41%
RCR11	Gebruikers van nieuwe en verbeterde openbare digitale diensten, producten en processen één jaar na eindigen project	18500	40705	220%	8500	9373	110%
RCR13	Ondernemingen die een hoge digitale intensiteit bereiken één jaar na eindigen project	408	210	51%	189	8	4%
SD4 - Ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap		83% van het beschikbare budget toegewezen			51% van het beschikbare budget toegewezen		
ID	Indicator						
RCO02	RCR02 Private investeringen in project (euro)	€ 26.660.152	€ 5.300.422	20%	€ 12.235.069	€ 2.444.944	20%
RCR98	RCR98 - Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (management)	1166	1355	116%	535	30	6%
RCR98 (2)	RCR98 - Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (groen)	1166	1720	148%	535	30	6%
RCR98 (3)	RCR98 - Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (ondernemerschap)	1166	685	59%	535	130	24%
RCR98 (4)	RCR98 - Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (technisch)	1166	5290	454%	535	3880	725%
RCR98 (5)	RCR98 - Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (overig)	1166	2849	244%	535	30	6%

Binnen **SD1** behalen de ingediende streefwaarden voor **één van de drie indicatoren (RCR02: private investeringen in het project in euro)** in zowel de **meer ontwikkelde regio** als de **transitieregio** reeds de programmastreefwaarden voor 2029, met een procentuele realisatie van respectievelijk **181%** en **174%**. Ook binnen **SD2** worden de programmastreefwaarden **voor één van de drie indicatoren (RCR11: Gebruikers van nieuwe en verbeterde openbare digitale diensten, producten en processen één jaar na eindigen project)**, met een realisatie van **220%** in de meer ontwikkelde regio en **110%** in

de transitieregio. Daarnaast wordt RCR02 momenteel nog niet gehaald in de meer ontwikkelde regio (41% t.o.v. de vooropgestelde doelstelling), maar wordt er wel verwacht dat ze de vooropgestelde doelstelling zullen behalen indien de rest van het budget (62%) dezelfde trend zal volgen.

Zoals eerder aangehaald, richt het EFRO-programma zich deze programmaperiode voornamelijk op eerder **grootschalige investeringsprojecten**. Hierdoor behalen de huidige goedgekeurde projecten in mindere mate indicatoren zoals *RCR03 (kmo's die product- of procesinnovatie introduceren één jaar na projectafsluiting)*, *RCR18 (kmo's die na opstart gebruikmaken van starterscentra)* en *RCR13 (ondernemingen die een hoge digitale intensiteit bereiken één jaar na projectafsluiting)*. Dit zijn **indicatoren die doorgaans pas worden gerealiseerd tijdens de exploitatie van de investering**, waardoor projectpromotoren deze moeilijk kunnen inschatten op dit moment. Daarentegen worden de vooropgestelde streefwaarden van indicatoren zoals *RCR02 (private investeringen in het project in euro)* over het algemeen wel behaald, aangezien deze eerder aan het begin van een investeringsproject worden gerealiseerd.

Voor **SD4** zijn er **verschillen** waar te nemen **tussen beide regio's**. Binnen de meer **ontwikkelde regio** is **83%** van het **beschikbare budget reeds toegewezen aan goedgekeurde projecten**, en in de **transitieregio** bedraagt dit percentage **51%**. Daarbij overschrijden de ingediende streefwaarden in de meer ontwikkelde regio voor **vier van de zes indicatoren** (RCR98, RCR98(2), RCR98(4) en RCR98(5)) de programmastreefwaarden voor 2029, terwijl in de transitieregio de ingediende streefwaarden van één van de zes indicatoren (RCR98(4)) deze programmastreefwaarden behaalt.

4.4.2.2 Resultaatindicatoren binnen beleidsdoelstelling Duurzaam Vlaanderen

In de tabel hieronder wordt de **voortgang met betrekking tot de resultaatsindicatoren** van **beleidsdoelstelling 2** weergegeven.

Zoals reeds besproken bij de (sub)hoofdstukken hierboven werden er nog **geen projectoproepen** afgesloten met betrekking tot BD2 SD1, waardoor er dus op het moment van de tussentijdse evaluatie nog geen output- en resultaatindicatoren behaald kunnen worden, en deze dus niet zijn opgenomen in de tabel hieronder.

Met betrekking tot SD2 werd **één indicator opgenomen**, namelijk *het extra operationeel vermogen geïnstalleerd voor hernieuwbare energie (RCR32: Extra operationeel vermogen geïnstalleerd voor hernieuwbare energie)*. De **ingediende streefwaarde** voor zowel de meer ontwikkelde regio als de transitieregio hebben de **programmastreefwaarden van 2029** nog **niet gehaald**. Uit interviews met de **GTI's** blijkt dat de **nadruk op innovatie binnen BD1 ook in BD2 sterk meespeelt**. Hoewel er wel degelijk vraag is naar projecten rond **hernieuwbare energie**, blijken deze vaak gericht op **concrete toepassingen**, zoals de **installatie van warmtepompen**, wat sterk bijdraagt aan de indicator, maar niet in scope is van het EFRO-programma.

Binnen SD4 worden twee resultaatindicatoren naar voor geschoven in het Operationeel Programma, namelijk ***RCR35 (inwoners die profiteren van maatregelen ter bescherming tegen overstromingen)*** en ***RCR37 (Inwoners die profiteren van maatregelen ter bescherming tegen klimaatgerelateerde natuurrampen (andere dan overstromingen of natuurbanden))***. Bij deze indicatoren **behalen de ingediende streefwaarden** bij zowel de meer ontwikkelde regio, als bij de transitieregio reeds op de **programmastreefwaarden van 2029**. De procentuele realisatie van deze streefwaarden bedraagt voor **RCR35** respectievelijk **276%** en **221%** en voor **RCR37** respectievelijk **807%** en **380%**. Vermits het totaal toegewezen budget binnen deze SD voor de meer ontwikkelde regio 75% bedraagt, en voor de transitieregio 52% bedraagt wordt er verwacht dat deze indicator nog verder zal toenemen naarmate het budget verder wordt ingevuld. Hierbij kan er bijgevolg overwogen worden om deze bij te stellen.

Ten slotte voor SD8 overschrijden de ingediende streefwaarden van twee van de drie indicatoren - **RCR64 (jaarlijks aantal gebruikers van specifieke fietsinfrastructuur)** en **SRI02 (Bijkomend tonnage dat duurzaam wordt vervoerd)** - voor de meer ontwikkelde regio de programmastreefwaarden van 2029 met respectievelijk **165%** en **129%**. Voor de transitieregio is dit één van de drie indicatoren, namelijk **SRI02** met 626%. **SRI02 (aantal mensen dat gebruik maakt van verbeterde stedelijk mobiliteit)** is voor beide regio's op het moment van de tussentijdse evaluatie 0%. Hierbij dient overwogen te worden of deze resultaatsindicator bijgevolg nog geschikt is in functie van het toekomstige programma.

		Meer ontwikkelde regio			Transitieregio		
		Streefwaarde programma 2029	Streefwaarde ingediende projecten	% tov streefwaarde programma 2029	Streefwaarde programma 2029	Streefwaarde ingediende projecten	% tov streefwaarde programma 2029
SD2 - Bevorderen van hernieuwbare energie		67% van het beschikbare budget toegewezen			32% van het beschikbare budget toegewezen		
ID	Indicator						
RCR32	Extra operationeel vermogen geïnstalleerd voor hernieuwbare energie	34	22	64%	16	2	15%
SD4 - Bevorderen van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie en -weerbaarheid		75% van het beschikbare budget toegewezen			52% van het beschikbare budget toegewezen		
ID	Indicator						
RCR35	Inwoners die profiteren van maatregelen ter bescherming tegen overstromingen	12343	34035	276%	5664	12500	221%
RCR37	Inwoners die profiteren van maatregelen ter bescherming tegen klimaatgerelateerde natuurrampen (andere dan overstromingen of natuurbranden)	12343	99591	807%	5664	21500	380%
SD8 - Duurzame multimodale stedelijke mobiliteit		104% van het beschikbare budget toegewezen			72% van het beschikbare budget toegewezen		
ID	Indicator						
RCR64	Jaarlijks aantal gebruikers van specifieke fietsinfrastructuur	2402705	3967900	165%	1102667	661461	60%
SRI01	Aantal mensen dat gebruik maakt van verbeterde stedelijk mobiliteit	183778	0	0%	400451	0	0%
SRI02	SRI02 - Bijkomend tonnage dat duurzaam wordt vervoerd	62693	80670	129%	28771	180000	626%

4.5 Vragen om bijkomende budgetverschuivingen

Tijdens de interviews met de GTI's en de beheersautoriteit werd stil gestaan bij eventuele bijkomende budgetverschuivingen **binnen de krijtlijnen** zoals uitgezet binnen de verordening Artikel 4.

In dit subhoofdstuk wordt een overzicht gegeven van **gevraagde budgetverschuivingen binnen het EFRO 21-27 programma**, en wordt bijkomende onderbouw voorzien.

De analyses in dit deel vertrekken vanuit het initiële beschikbare budget per BD en SD. Er wordt daarbij een onderscheid gemaakt tussen (i) **verschuivingen waarop reeds werd geanticipeerd voor deze evaluatie** en (ii) **vraag om bijkomende budgetverschuivingen**. Vervolgens wordt het totale **voorgestelde budget na deze verschuivingen** in beeld gebracht.

Belangrijk om aan te geven is dat, wanneer deze budgetverschuivingen geaccumuleerd worden, de totale budgetverschuiving op niveau van het gehele programma eerder beperkt is. Met betrekking tot het globale programma zou er nood zijn aan een **beperkte budgetverschuiving van BD2 naar BD1**, ter waarde van ongeveer **3.3 miljoen euro**. Deze verschuiving brengt de **vereisten omtrent thematische concentratie** niet in gedrang.

Algemeen programma					
	Initieel beschikbaar budget	Reeds geanticipeerde budgetverschuivingen	Bijkomende nood aan budgetverschuiving	Nieuw voorgesteld budget	% (t.o.v. totaal initieel budget)
Beleidsdoelstelling 1	€ 160.000.000	-€ 700.000	€ 4.000.000	€ 163.300.000	+1.2%
Beleidsdoelstelling 2	€ 106.700.000	€ 700.000	-€ 4.000.000	€ 103.400.000	-1.2%
TOTAAL	€ 266.700.000	€ 0	€ 0	€ 266.700.000	0%

Binnen deze globale budgetverschuiving situeren er zich wel verschillende noden de regio's, en ook op vlak van de SD's zijn er meer onderliggende verschuivingen. De bespreking hieronder zoomt in op de budgetverschuivingen per SD, op niveau van enerzijds de meer ontwikkelde regio en anderzijds op niveau van de transitieregio.

4.5.1 Meer ontwikkelde regio

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de **budgetverschuivingen binnen de meer ontwikkelde regio**. In grote lijnen is er een **nood om een verschuiving van middelen van BD1 naar BD2**, met een totale verschuiving van ongeveer **2 miljoen euro**.

Meer specifiek wordt een kleine herallocatie voorgesteld van €2 miljoen, waarbij middelen worden verschoven naar BD2 SD4 (ca. €300.000) en BD2 SD8 (ca. €1,7 miljoen). Dit komt overeen met 1,3% van het initiële budget. Naast deze herallocatie tussen de BD's zijn er ook **interne verschuivingen binnen de BD's**, wat leidt tot wijzigingen in de verdeling over de verschillende SD's.

Meer ontwikkeld					
	Initieel beschikbaar budget	Reeds geanticipeerde budgetverschuivingen	Bijkomende nood aan budgetverschuiving	Nieuw voorgesteld budget	% (t.o.v. totaal initieel budget)
Beleidsdoelstelling 1	€ 94.800.000	-€ 700.000	-€ 1.400.000	€ 92.800.000	-1.3%,
SD1	€ 47.400.000	€ 7.100.000	-€ 5.900.000	€ 48.600.000	
SD2	€ 23.700.000	-€ 4.300.000	€ 1.900.000	€ 21.300.000	
SD4	€ 23.700.000	-€ 3.500.000	€ 2.600.000	€ 22.900.000	
Beleidsdoelstelling 2	€ 63.200.000	€ 700.000	€ 1.400.000	€ 65.200.000	+1.3%
SD1	€ 15.800.000	-€ 2.600.000	-€ 5.000.000	€ 8.200.000	
SD2	€ 15.800.000	-€ 2.600.000	-€ 2.000.000	€ 11.200.000	
SD4	€ 15.800.000	€ 5.200.000	€ 7.300.000	€ 28.200.000	
SD8	€ 15.800.000	€ 600.000	€ 1.000.000	€ 17.500.000	
TOTAAL	€ 158.000.000	€ 0	€ 0	€ 158.000.000	-

Binnen BD1 wordt er een nood aan **verlaging van de budgetten voor zowel SD2 als SD4 met respectievelijk 2.4 miljoen euro (-10%) en € 800.000 (-3%)** vastgesteld. Een deel van deze vrijgekomen middelen wordt vervolgens geheralloceerd naar **SD1**, dat een **centrale rol speelt binnen de prioriteit 'Vlaanderen investeert'**. Deze prioriteit richt zich op **grootschalige investeringen in onderzoeks- en innovatie-infrastructuur**, waarbij uit de analyse blijkt dat dergelijke **infrastructuurprojecten sterk overbevraagd zijn**. De investeringsprojecten binnen SD1 vereisen doorgaans ook aanzienlijke financiële inspanningen, waarvoor minder alternatieve steunmechanismen beschikbaar zijn dan binnen de andere SD's.

Daarnaast wordt de **stijgende budgetbehoefte binnen SD1 in het bijzonder gedreven door een aantal GTI's buiten de Vlaamse ruit** (GTI West-Vlaanderen en GTI Limburg). Tijdens interviews werd aangegeven dat er, bij gebrek aan een volwaardige universiteit, **bewust gekozen wordt voor een versterking van de regionale onderzoekscapaciteit door extra in te zetten op het realiseren van innovatiecapaciteit door middel van EFRO**.

Tegelijkertijd geven **stedelijke actoren aan minder nood te hebben aan middelen binnen SD1**. Zij geven tijdens de interviews aan dat **investeringen in onderzoek en innovatiecapaciteit minder hoog op een stedelijke beleidsagenda staan, en deze projecten sluiten daardoor minder goed aan bij de prioriteiten uit de startnota van de GTI**.

Tot slot blijkt uit interviews met stedelijke en provinciale contactpunten dat de **initiële vraag naar SD2 (digitalisering) lager lag dan verwacht**, voornamelijk door de vereiste **graad aan innovatie**. Digitaliseringsprojecten moesten binnen de eerste oproepen een sterk innovatief karakter hebben. Echter, uit recente gesprekken blijkt dat deze **innovatievere vereisten in de loop van de tijd enigszins zijn afgezwakt**, waardoor de **vraag naar financiering binnen SD2 mogelijk opnieuw kan toenemen**. Een ander element dat uit de interviews naar voren komt is dat voor investeringen in digitalisering en

digitale vaardigheden eveneens een **aantal andere financieringsvehikels**³⁸³⁹ beschikbaar zijn. Zo werden in Vlaanderen recent heel wat Europese middelen in het kader van **Gemeente zonder Gemeentehuis** ingezet voor digitaliseringstrajecten bij de lokale besturen, en kunnen ook ondernemingen voor diverse trajecten rond **AI en cybersecurity** terugvallen op andere financieringskanalen.

Wanneer deze nood aan de vernoemde **budgetverschuivingen** wordt afgezet tegenover de **voortgang op vlak indicatoren**, vallen de volgende aandachtspunten op:

- **BD1 – SD1:** De ingediende **streefwaarden van enkele indicatoren dreigen de programmastreefwaarden voor 2029 niet te halen** indien de huidige trend in budgetbesteding (inclusief de verschuivingen) zich doorzet. Echter, zoals reeds aangehaald bij het hoofdstuk rond outputindicatoren zijn dit de indicatoren dat zich voornamelijk focussen op exploitatie.
 - *Bijzondere aandacht is vereist voor de indicatoren RCO01 en RCO10.*
- **BD1 – SD2:** In geval van verdere **budgetverschuivingen zullen minder middelen beschikbaar zijn dan oorspronkelijk voorzien**. Na de eerste budgetwijziging werd reeds verwacht dat drie van de vijf outputindicatoren de programmastreefwaarden niet zullen behalen. **Een bijkomende verlaging van het budget vereist daarom een herziening van deze streefwaarden.**
 - *Bijzondere aandacht is vereist voor de indicatoren RCO13 en SOI13.*
- **BD1 – SD4:** Uit de analyse blijkt dat de programmastreefwaarden voor 2029 reeds zijn behaald, zelfs wanneer eerdere budgetverschuivingen worden meegenomen. **Verdere budgetverschuivingen zullen daarom geen impact** meer hebben op de realisatie van deze indicatoren, en lijken realistisch.
 - *Bijzondere aandacht is vereist voor de indicatoren RCO16, RCO101 en SOI14. Deze indicatoren overschrijden de programmastreefwaarden al met aanzienlijke marges, waardoor een herschaling van deze indicatoren opportuun kan zijn.*

Binnen **BD2** wordt er aangegeven een bijkomende nood te zijn van ongeveer **2 miljoen euro (+3%)**, waarbij er vooral vraag is naar bijkomende budgetten binnen SD4 en SD8 (cf. tabel). Deze verschuiving zou deels opgevangen worden door een verlaging van de budgetten van **SD1 en SD2**.

Deze verschuiving kan als volgt worden gemotiveerd:

- **Beschikbaarheid van alternatieve steunmaatregelen:** Zoals eerder aangehaald zijn er voor projecten rond **energie-efficiëntie en hernieuwbare energie** al diverse Vlaamse steunmechanismen beschikbaar (bijv. **ecologiepremie+, CRM, STRES, vergroeningsscan**), wat de vraag naar EFRO-middelen binnen deze SD's verlaagt. Dit vertaalt zich in minder vraag binnen de reeds gerealiseerde projectoproepen.
- **Innovatiecriteria en subsidiabiliteit:** Uit interviews met de **GTI's** blijkt dat de **nadruk op innovatie binnen BD1 ook in BD2 sterk meespeelt**. Hoewel er wel degelijk vraag is naar

³⁸ Voor ondernemingen: <https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/digitalisering>

³⁹ Voor overheden vanuit Digitaal Vlaanderen: <https://www.vlaanderen.be/digitaal-vlaanderen>

projecten rond **hernieuwbare energie**, blijken deze vaak gericht op **concrete toepassingen**, zoals de **installatie van warmtepompen**. Dergelijke projecten sluiten echter niet altijd aan bij de innovatievere focus van EFRO-financiering, waardoor de subsidiabiliteit beperkt blijft.

Ondanks de voorgestelde verlaging van budgetten, blijven **hernieuwbare energie** en **energie-efficiëntie** belangrijke thema's. Zo werd er binnen energie-efficiëntie tijdens de horizon van de tussentijdse evaluatie een projectoproep van € 7.000.000 gelanceerd. En bijkomend, zoals hoger aangehaald, wordt er binnen projecten binnen **SD4** ruimte gecreëerd voor de verduurzaming van **bedrijventerreinen**, waarbij binnen een aantal projecten ook wordt gewerkt rond **hernieuwbare energie** en **energie-efficiëntie**.

Binnen SD4 is het **volledige budget reeds benut**. Daarnaast hebben enkele GTI's aangegeven verder op deze doelstelling in te willen zetten. Zo voorziet **GTI West-Vlaanderen** middelen voor de **verduurzaming van bedrijventerreinen**, terwijl **GTI Duurzame Stedelijke Ontwikkeling** inzet op **groen-blauwe netwerken, ontharding en vergroening van steden**. De effectieve en tijdige uitvoering van cohesieprogramma's wordt benoemd in de landenspecifieke aanbevelingen voor België in 2024. In dit kader wordt gekeken naar de verdere versterking van specifieke doelstellingen waarvoor reeds concrete plannen bestaan.

Tot slot wordt binnen **SD8** eveneens een **bijkomende budgetbehoefte van ongeveer €1,5 miljoen euro (+11%)** aangegeven, aangezien de geselecteerde projecten beperkt meer budget behoeven dan initieel voorzien.

Wanneer deze **budgetverschuivingen** in relatie worden gebracht met de **voortgang op basis van indicatoren**, vallen volgende zaken op:

- BD2 – SD1: Er werden nog geen projectoproepen afgesloten voor deze SD, dus er werden nog geen streefwaarden rond indicatoren meegegeven.
- BD2 – SD2: **Door de voorgestelde budgetverschuivingen zullen minder middelen beschikbaar zijn dan oorspronkelijk voorzien.** Na de reeds geanticipeerde budgetwijziging werd reeds verwacht dat twee van de drie outputindicatoren de programmastreefwaarden niet zullen behalen. **Een bijkomende verlaging van het budget vereist daarom een herziening van deze streefwaarden.**
 - *Bijzondere aandacht is vereist voor de indicatoren RCO22 (1) en RCO22 (2), cf. bespreking hoger.*
- BD2 – SD4: Uit de eerder analyse blijkt dat de programmastreefwaarden voor 2029 reeds zijn behaald of behaald zullen worden als dezelfde trend zich doorzet. **Verdere (positieve) budgetverschuivingen zullen daarom geen impact** meer hebben op de realisatie van deze indicatoren.
 - *Bijzondere aandacht is vereist voor alle drie de indicatoren. Deze indicatoren overschrijden de programmastreefwaarden al met aanzienlijke marges, waardoor een herschaling van deze indicatoren opportuun kan zijn.*
- BD2 – SD8: Uit de eerder analyse blijkt dat de programmastreefwaarden voor 2029 reeds zijn behaald voor één indicator (RCO058). Voor de andere zijn nog geen projecten in uitvoering.
 - *Bijzondere aandacht is vereist voor de indicatoren RCO60, SOI24 en SOI25 in kader van de hoogte van de streefwaarden en de inpasbaarheid van het programma.*

4.5.2 Transitieregio

In tegenstelling tot de meer ontwikkelde regio, is er voor de transitieregio een **omgekeerde** gewenste **budgetverschuiving**. Binnen deze regio wordt een verschuiving van **BD2 naar BD1** van **5,4 miljoen euro** voorgesteld, die **volledig binnen richting BD1 SD4** zou gaan.

Transitie regio					
	Initieel beschikbaar budget	Reeds geanticipeerde budgetverschuivingen	Bijkomende nood aan budgetverschuiving	Nieuw voorgesteld budget	% (initieel vs. voorgesteld)
Beleidsdoelstelling 1	€ 65.300.000	€ 0	€ 5.400.000	€ 70.600.000	+4.9%
SD1	€ 32.600.000	€ 7.000.000	€ 0	€ 39.600.000	
SD2	€ 16.300.000	-€ 4.000.000	€ 0	€ 12.300.000	
SD4	€ 16.300.000	-€ 3.000.000	€ 5.400.000	€ 18.700.000	
Beleidsdoelstelling 2	€ 43.500.000	€ 0	-€ 5.400.000	€ 38.200.000	-4.9%
SD1	€ 10.900.000	€ 0	€ 0	€ 10.900.000	
SD2	€ 10.900.000	€ 0	-€ 5.400.000	€ 5.500.000	
SD4	€ 10.900.000	€ 0	€ 0	€ 10.900.000	
SD8	€ 10.900.000	€ 0	€ 0	€ 10.900.000	
TOTAAL	€ 108.800.000	€ 0	€ 0	€ 108.800.000	-

Binnen BD1 blijkt uit de interviews een behoefte aan extra middelen voor **SD1** (cf. geanticipeerde budgetverschuivingen), vooral gedreven door de sterke vraag naar projecten rond het verhogen van de **innovatiecapaciteit** van de regio. De **transitieregio** wijst hierbij op de **lagere productiviteitscijfers** in de regio, wat de noodzaak benadrukt om te investeren in **onderzoek en innovatie (O&I)** als middel om **economische groei** te stimuleren.

Binnen **SD1** is reeds een **budgetverschuiving** van **7 miljoen euro** uitgevoerd, waarbij middelen van **SD2** en **SD4** naar **SD1** werden verschoven. Deze verschuiving is te verklaren door de beperkte vraag naar **digitaliseringsprojecten** in de regio, wat overeenkomt met de situatie in de meer ontwikkelde regio's. Echter, binnen de **transitieregio** is er vooral behoefte aan **exploitatiemiddelen** voor **digitale ondersteuning** (bijvoorbeeld het begeleiden van bedrijven), in plaats van **investeringsmiddelen**. Bovendien zijn er voor **digitalisering** al andere **steunmaatregelen** beschikbaar, wat de beperkte vraag verder verklaart (cf. ante).

De **transitieregio** heeft in het kader van deze tussentijdse evaluatie bijkomend ook aangegeven dat er een **nood** is voor een budgetverschuiving naar **BD1 SD4**, waarbij zij bij voorkeur niet zullen heralloceren binnen **BD1** (gezien de beperkte middelen), maar liever zoeken naar middelen binnen **BD2**.

Binnen **BD2** bestaat er bovendien ook een **onderbevraging** binnen **SD1** en **SD2**. De redenen voor deze onderbesteding zijn vergelijkbaar met die in de meer ontwikkelde regio. Zo werd er in de interviews aangegeven dat er **nog maar pas projectoproep** voor **energie-efficiëntie** werden gelanceerd en dat de situatie wordt bemoeilijkt door de complexiteit van de **staatsteunregels**.

De tabel hierboven toont dat er een bijkomende verschuiving van **€ 5,4 miljoen** van **BD2 SD2** naar **BD1 SD4** gewenst is.

Wanneer deze **budgetverschuivingen** in relatie worden gebracht met de **voortgang op basis van indicatoren**, vallen de volgende aandachtspunten op:

- BD1 – SD1: De ingediende **streefwaarden van enkele indicatoren dreigen de programmastreefwaarden voor 2029 niet te halen** indien de huidige trend in budgetbesteding zich doorzet.
 - *Bijzondere aandacht is vereist voor de indicatoren RCO01, RCO010, RCO015 en SOI11*
- BD1 – SD2: Er worden geen bijkomende budgetverschuivingen gevraagd bij de transitieregio. Echter de ingediende **streefwaarden van enkele indicatoren dreigen de programmastreefwaarden voor 2029 niet te halen** indien de huidige trend in budgetbesteding zich doorzet.
 - *Bijzondere aandacht is vereist voor de indicatoren RCO01, RCO013, SOI12 en SOI13*
- BD1 – SD4: Uit de analyse blijkt dat de **programmastreefwaarden voor 2029 reeds zijn behaald** (op SOI14 na). De bijkomende budgetten zullen er mogelijks toe leiden dat de programmastreefwaarden verder worden overschreden.
 - *Bijzondere aandacht is vereist voor de indicatoren RCO16 en RCO101. Deze indicatoren overschrijden de programmastreefwaarden nu reeds met aanzienlijke marges, waardoor een herschaling van deze indicatoren opportuun kan zijn.*
- BD2 – SD1/SD2: Binnen deze specifieke doelstellingen zijn, op moment van de evaluatie **nog geen of beperkt aantal projecten in uitvoering**.
 - *Bijzondere aandacht is vereist naar eventuele actualisatie van de indicatoren, gelet op de voortgang en de herallocatie van budgetten.*
- BD2 – SD4: Uit de eerder analyse blijkt dat de programmastreefwaarden voor 2029 reeds zijn behaald of behaald zullen worden als dezelfde trend zich doorzet.
 - *Bijzondere aandacht is vereist voor alle drie de indicatoren. Deze indicatoren overschrijden de programmastreefwaarden al met aanzienlijke marges, waardoor een herschaling van deze indicatoren opportuun kan zijn.*
- BD2 – SD8: **Geen verschuivingen binnen SD8 aangegeven.**

5 Hoofdstuk 5: Aanbevelingen

5.1 EFRO-middelen blijven inzetten ter invulling van strategische krachtlijnen van de regio Vlaanderen en behouden van de focus op innovatieve technologieën

- Vlaanderen koos er bij opmaak van haar EFRO-programma voor om te **focussen** op een **beperkt aantal beleidsdoelstellingen**⁴⁰ en ook binnen de gekozen beleidsdoelstellingen werd een **beperkt aantal specifieke doelstellingen** geselecteerd. Hiermee kiest Vlaanderen voor een **duidelijke gefocuste inzet** van de EFRO-middelen, in lijn met de vereisten rond thematische concentratie die Europa naar voren schuift.
- Binnen de twee inhoudelijke BD's 'Slim Europa' en 'Groen Europa' worden **in totaal zeven specifieke doelstellingen** gekozen waarrond het EFRO-programma voor Vlaanderen is opgebouwd, daar waar er in de programmaperiode 14-20 nog 13 SD's werden geselecteerd.
- Deze keuze voor een **sterke strategische en maximaal complementaire focus** (i.e. binnen het bredere steunkader in Vlaanderen) wordt binnen deze evaluatie als **positief** beoordeeld:
 - Ten eerste blijkt uit de analyse van het OP dat Vlaanderen de **inzet** van de middelen **sterk ent op zowel lokale, regionale als nationale beleidsdoelstellingen**. De middelen worden **strategisch aangewend** en dragen bij aan lange termijn doelstellingen die de competitiviteit en innovatiekracht van de regio Vlaanderen versterken. De middelen worden vaak ingezet binnen **sectoren** die ook binnen de **slimme specialisatiestrategie van Vlaanderen** passen. Op deze manier draagt EFRO bij aan een lange termijnstrategie voor de regio, en er zit ook een **consistente** lijn in deze strategie **doorheen** de verschillende **programmaperiodes**.
 - Ten tweede worden de middelen **sterk complementair ingezet binnen het bredere steunkader richting de doelgroepen**, en er werd in navolging van de eindevaluatie van het OP 14-20 vanuit de beheersautoriteit verder ingezet op het **identificeren** waar **EFRO toegevoegde waarde kan leveren** (t.o.v. andere lokale middelen, andere regionale middelen, andere Europese middelen, andere ESIF, ...). Een aantal SD's die via andere VLAIO-kanalen middelen krijgen werden in deze programmaperiode geschrapt (bv. collectieve sessies rond ondernemerschapstimulatie), en ook binnen een aantal SD's werden **duidelijke keuzes** gemaakt (bv. om binnen de SD rond duurzame mobiliteit sterk te focussen op duurzame fietsinfrastructuur en overslag).
 - Ten derde (en verder bouwend op voorgaand punt) worden de EFRO-middelen ook **beleidsdomeinoverschrijdend** ingezet. EFRO levert een substantiële bijdrage aan vijf beleidsnota's, en beperkt zich dus niet tot één beleidsdomein. Er wordt zowel bij de opmaak als de uitvoering van het programma nagegaan waar **EFRO-middelen het verschil** kunnen maken **op niveau van Vlaanderen**.
 - Tot slot kiest Vlaanderen ervoor om de middelen aan te wenden voor projecten met een **hoog innovatief karakter** en wordt op die manier gebruikt als **hefboom voor projecten die over veel innovatiepotentieel** beschikken. De middelen worden doorgaans niet ingezet voor de uitrol van reeds gevestigde technologieën (vanuit de redenering dat hiervoor reeds voldoende financiering ter beschikking is).

⁴⁰ Deze keuze is partieel ingegeven door de vereisten die Europa oplegt op vlak van thematische concentratie.

5.2 Flexibiliteit binnen de gekozen strategische krachtlijnen moet in de toekomst behouden blijven, zowel binnen het Vlaamsbrede programma als binnen de GTI's

- Ondanks dat Vlaanderen dus op vlak van BD's en SD's een **sterke focus** hanteert, blijft het binnen dit strategisch kader wel **mogelijk om specifieke accenten** te leggen in functie van de noden (bijv. verschuivingen tussen de SD's).
- Zoals hoger omschreven, worden binnen SD's bepaalde **strategische keuzes** gemaakt, maar dit **betekent niet dat bijsturing doorheen het programma niet mogelijk** is. Het OP, dat bij aanvang van de programmaperiode werd opgesteld, werd **breder geschreven dan het uiteindelijk in de praktijk wordt ingevuld**. Dit is een bewuste keuze die toelaat om ook doorheen de programmaperiode verdere accenten aan te brengen. Dit heeft enerzijds als voordeel dat de beheersautoriteit de mogelijkheid heeft om doorheen de programmaperiode **in te spelen op nieuwe noden die opduiken** binnen Vlaanderen of haar bij specifieke doelgroepen (bv. door middel van het lanceren van een Vlaamsbrede oproep rond cybersecurity) en anderzijds kan er in functie van de vraag en populariteit van oproepen gekozen worden om **meer oproepen** rond een bepaald thema te lanceren en hier extra middelen voor aan te wenden.
- Bovendien vereist Vlaanderen dat de GTI's dezelfde BD's nastreven als het Vlaamsbrede programma, maar daarbinnen wordt een zekere **strategische keuzevrijheid** gegeven aan de GTI's **om accenten te leggen i.f.v. de regionale noden** van de GTI. Zo kiezen bepaalde GTI's ervoor om sterker in te zetten op het versterken van hun innovatiecapaciteit (bv. West-Vlaanderen, omdat de regio geen eigen universiteit heeft, terwijl de steden ervoor kiezen om sterker te focussen op klimaatadaptatie aangezien dit sterker binnen een stedelijke strategie past). Deze **aanpak wordt door de GTI's als positief beoordeeld**, en laat volgens hen toe om EFRO maximaal in te zetten ter realisatie van een hefboom voor de territoriale strategie en specifieke noden. Op deze manier komt Vlaanderen tegemoet aan één van de belangrijkste doelstellingen van EFRO (het nastreven van een gelijkmatige regionale ontwikkeling), en laat het de **GTI's toe om de middelen maximaal aan te wenden in functie van hun eigen ontwikkelingsnoden**.

5.3 EFRO-middelen in sterke mate blijven aanwenden voor investeringsprojecten

- Vlaanderen kiest er binnen de programmaperiode 21-27 voor om de EFRO-middelen in grote mate in te zetten voor **investeringsprojecten**. Het aandeel investeringsprojecten binnen deze programma werd **verder verhoogd** ten opzichte van de vorige programmaperiode. Deze keuze wordt binnen deze evaluatie als positief beoordeeld:
 - Ten eerste is het vanuit **financieringsstandpunt** vaak moeilijker om voor deze projecten, die bovendien vaak een sterk innovatief karakter hebben (cf. aanbeveling 1) de financieringspuzzel te leggen. EFRO voorziet een **financiële hefboom** voor deze projecten, en de contactpunten halen aan dat EFRO steun vaak eveneens bijdraagt aan het **vinden van de nodige cofinanciering**. Zonder EFRO zouden deze projecten er vaak niet in slagen hun financiering rond te krijgen, en niet gerealiseerd worden.
 - Ten tweede zijn er voor investeringsprojecten binnen bepaalde SD's **minder alternatieven** om deze deels extern gefinancierd te krijgen (bv. rond het opzetten van innovatiecapaciteit), daar waar er voor werkingsmiddelen vaker alternatieve financieringsstromen kunnen worden gevonden.
 - Ten derde wijzen de contactpunten en GTI's erop dat investeringsprojecten vaak leiden tot een **langer durende impact**. Werkingsprojecten worden vaak opnieuw stopgezet van zodra de externe financiering afloopt (soms omdat de doelstellingen bereikt zijn of de periode is afgelopen, **maar eveneens** geregeld omdat de projecten er niet in slagen om de overstap van projectfinanciering naar zelf bedruipend te maken), waardoor er minder blijvende veranderingen worden gerealiseerd. **Investeringsprojecten** hebben vaak een **meer permanent karakter** (bv. een onderzoekscampus of een gerealiseerde fietsbrug) en genereren impact overheen een langere periode na afloop van het project.
- Wel is het belangrijk dat de beheersautoriteit verder blijft waken over een aantal **randvoorwaarden** die gepaard gaan met een **hoger aandeel investeringsprojecten**:
 - Een **eerste aandachtspunt** dat de contactpunten aanhalen is dat het uitsluiten of sterk limiteren van werkingskosten op investeringsprojecten ertoe leidt dat investeringsprojecten vooral worden uitgevoerd door grotere promotoren die zelf de interne capaciteit hebben om in te staan voor de administratie en opvolging die bij een EFRO-project komt kijken. Doordat kleinere promotoren deze interne capaciteit niet hebben, is het voor hen minder makkelijk om EFRO-projecten uit te voeren. Het **bewaken van de diversiteit in de promotorenpool** blijft belangrijk.
 - Een **tweede aandachtspunt** is dat **investeringsprojecten** vaak een **langere doorlooptijd** hebben, en er dus vaak bij het begin van de programmaperiode al een groot deel van het EFRO-budget vastgelegd wordt. Dit heeft als voordeel dat het programma snel uit de startblokken schiet, maar ook dat er minder ruimte is om naar het einde van de programmaperiode toe nog grote koerswijzigingen te maken of **bijkomende exploitatietrajecten** te steunen.
 - Een **derde aandachtspunt** betreft de trager op gang komen van uitgavestromen binnen investeringsprojecten (ten opzichte van werkingsprojecten waar vaak vanaf dag 1 personeelsuitgaven worden gefinancierd). Hierdoor komen de eerste N+t **uitbetalingsdoelen** mogelijks in het gedrang.

- Vanuit bovenstaande aandachtspunten één en twee wordt aanbevolen om met oog op de komende programmaperiode verder te blijven inzetten op investeringsprojecten, maar werkingsprojecten niet per definitie volledig uit te sluiten, zoals ook binnen deze programmaperiode het geval is (en hier bv. een gedeelte van de middelen voor te behouden).

5.4 Verder onderzoeken van de mogelijkheden die STEP biedt, en de mate waarin Vlaanderen kan bijdragen aan dit nieuw Europees platform

Op basis van de invulling van het OP en op basis van de analyse van de reeds afgeronde projectoproepen, blijkt dat het EFRO-programma van Vlaanderen opportuniteiten biedt om bij te dragen aan het **Strategic Technologies for Europe Platform (STEP)**.

EFRO vormt één van de elf bestaande investeringsfondsen van waaruit middelen gebruikt kunnen worden om STEP te realiseren. Wanneer er wordt gekeken naar de **vereisten** die Europa naar voren schuift, lijkt Vlaanderen via haar EFRO-programma alvast een substantiële bijdrage te kunnen leveren aan dit initiatief. Daarom wordt aanbevolen om deze piste verder te onderzoeken, door op projectniveau na te gaan welke projecten kwalificeren aansluiten bij STEP. Vanuit de analyse die in kader van deze evaluatie werd uitgevoerd, lijken vooral enkele **grotere strategische projecten** binnen **SD1 en SD4** van BD 1 Slim Vlaanderen zich te lenen voor STEP.

5.5 Budgetverschuivingen doorvoeren binnen de krijtlijnen van de thematische concentratie om tegemoet te komen aan vragen vanop het terrein

Nu het EFRO-programma drie jaar loopt, blijkt uit de analyses en gesprekken die gevoerd werden in het kader van deze tussentijdse evaluatie, dat er een **vraag is om beperkte budgetverschuivingen** door te voeren. In zijn globaliteit gaat het om een budgetverschuiving van €3.3 miljoen vanuit BD2 naar BD1. Deze €3.3 miljoen is opgebouwd uit een aantal onderliggende verschuivingen, die elkaar **gedeeltelijk onderling opheffen**. Concreet worden volgende elementen voorgesteld en gevraagd:

Meer ontwikkelde regio

- Er wordt een beperkte **budgetverschuiving tussen de BD's** voorgesteld van €2 miljoen van BD1 (Slim Vlaanderen) naar BD2 (Duurzaam Vlaanderen), waarvan €1,7 miljoen naar SD8 en €300.000 naar SD4. Dit komt overeen met 1,3% van het initiële budget.
- Daarnaast worden er verschuivingen **binnen de BD's** voorgesteld:
 - Binnen BD1 wordt een lichte budgettoename voorzien voor SD1.1 (innovatiecapaciteit) met ca. €1,2 miljoen. Deze middelen zijn afkomstig vanuit de andere SD's, en komen tegemoet aan de **populariteit van de oproepen rond Innovatiecapaciteit**.
 - Binnen BD2 worden middelen verschoven van SD1 en SD2 naar SD4 (+€12 miljoen). Dit wordt **voornamelijk gemotiveerd** door de vraag vanuit zowel **GTI West-Vlaanderen** als GTI Duurzame Stedelijke Ontwikkeling om sterker te kunnen inzetten op klimaatadaptatie (een doelstelling die zowel binnen de territoriale strategie van West-Vlaanderen als in de beleidsakkoorden van de grootsteden Gent en Antwerpen sterker aanwezig is dan doelstellingen rond energie-efficiëntie en hernieuwbare energie).
 - **SD8** heeft momenteel een **overbenutting**. Daarom wordt een bijkomende verschuiving van €1,7 miljoen naar deze prioriteit gevraagd om deze bijkomende vraag te voldoen.

Transitieregio

- Er wordt een budgetverschuiving van €5,4 miljoen voorgesteld van BD2 naar BD1, wat overeenkomt met 5% van het initiële budget.
 - Binnen BD1 werd reeds geanticipeerd op een herverdeling, waarbij €4 miljoen uit SD2 en €3 miljoen uit SD4 naar SD1 worden verschoven.
 - De bijkomende middelen uit BD2 worden volledig toegewezen aan vaardigheden binnen BD1 (SD4). Hierdoor stijgt het budget voor SD4 met een totaal van €2,4 miljoen, als gevolg van een interne wijziging binnen BD1 (-€3 miljoen naar SD1) als de verschuiving van BD2SD2 naar BD1SD4 (+€5,4 miljoen)

De vraag om **budgetverschuivingen zijn gebaseerd op reële noden op het terrein**. Bovendien laten deze budgetverschuivingen toe om (i) middelen te verschuiven vanuit SD's waar er een onderbevraging is vanuit de doelgroepen naar SD's waar er een overbevraging is (middelen worden dus sterker gealloceerd op de actuele vraag vanuit het veld) en (ii) middelen sterker te alloceren in lijn met de specifieke noden die er leven binnen de GTI's. Een belangrijke bijkomende vaststelling is dat hogergenoemde voorstellen **geen afbreuk aan de vereisten omtrent thematische concentratie** die door **Europa** worden opgelegd. Vanuit die optiek lijkt een budgetverschuiving in lijn met deze noden aangewezen.

5.6 Indicatorenkader opnieuw aligneren op gekozen accenten en eventuele budgetverschuivingen

Er wordt aanbevolen om het huidige indicatorenkader met output- en resultaatindicatoren bij te stellen. Meer specifiek dienen volgende elementen te worden herbekeken:

- Allereerst werd de **huidige set van output- en resultaatindicatoren** geselecteerd bij **opmaak** van het **operationeel programma**. Het operationeel programma bevat bovendien een aantal elementen waar in de effectieve operationalisering uiteindelijk niet op werd ingezet, bv. het renoveren van private woningen, het opzetten van **piloten** rond energie-efficiëntie of het uitrollen van nieuwe gedigitaliseerde stadsvervoersystemen. Er staan dus een aantal **indicatoren** in het indicatorenkader **die (gemotiveerd) niet zullen worden ingevuld**. Het behouden van deze indicatoren met oog op de toekomst is **weinig zinvol**. Het gaat om volgende indicatoren:
 - RCO15 (transitieregio): Gecreëerde opstartcapaciteit
 - RCO18: Woningen met verbeterde energieprestatie
 - (SOI20): Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot kwaliteitsverhoging en stimulering van energie-efficiëntie
 - SRCO60: Steden en gemeenten met nieuwe of gemoderniseerde gedigitaliseerde stadsvervoerssystemen
 - SRI01: Aantal mensen dat gebruik maakt van verbeterde stedelijk mobiliteit
- Daarnaast zijn er ook een aantal **indicatoren** die weliswaar beperkt ingevuld worden, maar om diverse redenen (die in H4 worden besproken) **ver onder hun streefwaardes blijven**. Een aantal van deze indicatoren hebben bv. eerder betrekking op de exploitatiefase (bv. de indicatoren rond bereikte ondernemingen binnen BD1 SD), zijn gelinkt aan dimensies die binnen het EFRO-programma minder sterk naar voren komen als initieel voorzien (bv. SOI25 “demonstraties en pilots die leiden tot verbeterde stedelijke mobiliteit”) of worden in de praktijk meer conservatief geteld/geïnterpreteerd als initieel voorzien (bv. SOI24 weggewerkte knelpunten gericht op multimodaliteit voor goederenverkeer). Voor indicatoren die onder hun streefwaarde blijven, wordt aanbevolen om in overleg tussen de **beheersautoriteit** en de **promotoren** de streefwaarden **bij te stellen naar een zo realistisch mogelijk beeld**.
- Tenslotte zijn er ook indicatoren die hun **streefwaarde ruimschoots overschrijden (bv. met een gerealiseerde waarde van vijfmaal de streefwaarde of hoger)**. Voor deze indicatoren wordt aanbevolen deze overschrijdingen mee te nemen in verhoogde streefwaarden, voor zover zij overeenstemmen met de realiteit.

Indien er bepaalde budgetverschuivingen plaatsvinden, dient het **indicatorenkader** ook vanuit die optiek mogelijks licht te worden **bijgesteld** (bv. als er bijkomende middelen toegewezen worden aan BD1 SD1 of er een herallocatie plaatsvindt richting STEP). Hierbij gaat het vooral over aanpassingen aan streefwaarden, eerder dan dat er nieuwe indicatoren moeten worden geselecteerd.

Belangrijk hierbij is dat de **omvang** van de budgetverschuivingen die worden gevraagd **niet van dien aard zijn** dat er een grote impact op het (behalen van het) indicatorenkader wordt verwacht. Bovendien worden budgetverschuivingen gedaan om tegemoet te komen aan over- en onderbevraging binnen specifieke SD's en zal de aard van de in de toekomst gefinancierde projecten vaak gelijkaardig zijn (een budgetverschuiving zal bv. niet meteen leiden tot het behalen van een indicator die vandaag de dag niet wordt gehaald).

5.7 Bijkomend inzetten op het meten van de lange termijn impact van grotere projecten in samenspraak met promotoren

- Het **indicatorenkader** voor Vlaanderen **bevat relevante output- en resultaatindicatoren** voor het meten van **bereik**, de **realisaties** en **effecten** van de geselecteerde projecten binnen het EFRO-programma. Het indicatorenkader geeft bovendien een **goed beeld over de voortgang van het programma**.
- Een **kanttekening** bij het **indicatorenkader vanuit Europa** (met een focus op output en resultaatindicatoren) is dat deze indicatoren niet steeds inzicht geven in de **lange termijn impact** die projecten realiseren. Indicatoren binnen het voorgesteld kader zijn doorgaans gericht op het meten van de eerste cruciale schakels in de Theory of Change keten, i.e. kortere termijn-outputs of middellange termijn-resultaten, maar capteren niet steeds de diversiteit en rijkheid van de projecten binnen Vlaanderen, noch de **lange termijneffecten**. Zo zegt het aantal gerealiseerde m² weinig over de uiteindelijke lange termijneffecten van gerealiseerde innovatiecapaciteit, en wordt er pas meerwaarde gerealiseerd voor Vlaanderen als de verworven (digitale) vaardigheden de jaren nadien ingezet worden binnen een bedrijfscontext.
- Met oog op het capteren van (i) de rijkheid van en diversiteit aan projecten en (ii) de **lange termijn impact** van de gesteunde projecten, lijkt het aangewezen om in dialoog met een aantal grotere projecten na te gaan welke bijkomende indicatoren zij vandaag reeds kunnen **beginnen registreren en bijhouden** ter aanvulling op het kader dat Europa oplegt. Dit zal toekomstige impactmetingen aan het einde van de programmaperiode vergemakkelijken, en de rijkheid aan effecten van via EFRO-gesteunde projecten meer genuanceerd te beoordelen.
 - Voorbeelden zijn bv. het **opleiden van promotoren van fietsinfrastructuur** in het uitvoeren van kwalitatieve fietstellingen (en het installeren van de nodige telapparatuur), het **installeren van opvolgsystemen** om ondernemingen die gebruik maken van innovatiecapaciteit op langere termijn opnieuw op te volgen/te bevragen of het meer genuanceerd in kaart brengen van de **uitkomsten van een nieuw digitaal platform bij zowel burgers als administraties die ermee in contact komen**. Belangrijk is dat er, zeker voor grotere projecten, bij aanvang voldoende stil gestaan wordt hoe de promotoren de diversiteit aan effecten zullen capteren, en hier eventueel enkele **bijkomende project specifieke indicatoren op projectniveau** voor opnemen.
 - Hierbij is het belangrijk dat er ook voldoende stilgestaan wordt bij de **kosten vs. baten** van bijkomende metingen, aangezien deze niet kosteloos zijn en extra verantwoordelijk bij de promotoren leggen. Een beperkte selectie van bijkomende indicatoren lijkt het meest aangewezen, een **wildgroei aan nieuwe indicatoren moet worden vermeden**.

6 Hoofdstuk 6: Bijlagen

6.1 Bijlage 6.1. Geïnterviewde partijen

6.1.1 Interviews met de beheersautoriteit en het monitoringcomité

Interviews met de verschillende GTI's		
1.	Prioriteitbeheerder BD1 – Slim Vlaanderen	Erik De Gendt
2.	Prioriteitbeheerder BD2 – Duurzaam Vlaanderen	Stefaan Pennewaert
3.	Financieel directeur	Heidi Minner
4.	Voorzitter Monitoringscomité	Jan De Craen
5.	Monitoringcomité	Het drafrapport werd voorgelegd aan het volledige monitoringcomité voor het verzamelen van feedback

6.1.2 Interviews met de GTI's

Interviews met de verschillende GTI's		
1.	GTI Limburg	Bruno Bamps
		Elisabeth Piens
		Frank Sioen
2.	GTI West-Vlaanderen	Jean de Bethune
		Tom Vanwelden
		Doortje Van Hove
3.	GTI Duurzame stedelijke ontwikkeling	Antwerpen: - Wim Blommaart - Philippe Beinaerts Gent: - Heidi Tency - Xavier Depauw
4.	GTI Kempen	Bart Van Ballaert Jan Dehaes <i>(noot: interview werd schriftelijk afgenomen)</i>

6.1.3 Focusgroep met de stedelijke- en provinciale contactpunten

Interviews met de verschillende GTI's		
1.	Provincie West-Vlaanderen	Doortje Van Hove
2.	Provincie Oost-Vlaanderen	Hannah Decavel
3.	Provincie Vlaams-Brabant	Nico Janssen
4.	Provincie Limburg	Frank Sioen
5.	Provincie Antwerpen	Hanne Witters
6.	Stad Gent	Heidi Tency
7.	Stad Antwerpen	Wim Blommaart

6.2 Bijlage 6.2. Gedetailleerde analyses

6.2.1 Gedetailleerde analyse bijdrage EFRO aan het NEKP

In deze sectie wordt de bijdrage van het EFRO 21-27 programma aan het NEKP, zoals beschreven in deel 3.1.2, meer in detail **onderbouwd**. **Voor elke doelstelling wordt eerst de theoretische bijdrage van het EFRO-programma 21-27 besproken** (i.e. in welke mate de beschrijving in het OP ruimte laat voor projecten). Daarnaast wordt er teruggekeken op wat er effectief gebeurde in de reeds afgelegde periode, waarbij – indien relevant en beschikbaar – de **voortgang van de indicatoren met betrekking tot het NEKP en het EFRO 21-27 programma wordt toegelicht**. Tot slot wordt voor elke doelstelling een **voorbeeldproject** gepresenteerd ter illustratie van de bijdrage van het EFRO 21-27 programma.

6.2.1.1 Dimensie 1.1: Decarbonisatie – BKG emissies & -verwijderingen

Hieronder wordt een gedetailleerde analyse weergegeven van de bijdragen van het EFRO 21-27 programma op de subdoelstellingen (1) *transport* en (2) *klimaatadaptatie*.

TRANSPORT	
TOELICHTING	ORIËNTATIE OP 21-27
 Om de klimaatimpact van transport te reduceren wordt er ingezet op (1) het doen afnemen van de voertuigkilometers door een afvlakking van de groei van het gemotoriseerde vrachtverkeer en een daling van het gemotoriseerde personenverkeer, (2) vergroening , (3) een ruimtelijke ordening die klimaatvriendelijke mobiliteit en duurzame bereikbaarheid ondersteunt.	BD2 – SD8
TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING	
<u>Relevante achtergrond van de doelstelling</u> ✓ De transportdoelstelling richt zich op het verminderen van voertuigkilometers en een modal shift naar duurzamere vervoersmodi, zoals openbaar vervoer, deelsystemen, fietsen en binnenvaart. Het vergroenen van de vloot, vrachtvervoer en bussen draagt hieraan bij. ✓ Daarnaast wordt basisbereikbaarheid versterkt door efficiënter openbaar vervoer en vlotte overstappen via Hoppinpunten. Deelsystemen stimuleren combimobiliteit en verminderen de afhankelijkheid van privéwagens. ✓ Tot slot wordt geïnvesteerd in veilige en comfortabele fietsinfrastructuur, met aandacht voor het bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk, fietssnelwegen en fietspaden langs gewestwegen.	<u>Theoretische bijdrage van het OP 21-27</u> ✓ Binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 8 – "<i>Bevorderen van duurzame multimodale stedelijke mobiliteit als onderdeel van de overgang naar een koolstofneutrale economie</i>" – draagt het EFRO-programma bij aan de NEKP-doelstellingen door de ontwikkeling van duurzame vervoersalternatieven te ondersteunen en de integratie tussen vervoersmodi te versterken. ✓ Een belangrijke focus ligt op acties zoals de verdere uitrol van mobipunten, die een vlotte overstap tussen vervoersmodi faciliteren en zo bijdragen aan de <i>modal shift</i>. Daarnaast worden innovatieve mobiliteitsoplossingen gestimuleerd, zoals intelligente vervoerssystemen (ITS) en Mobility as a Service (MaaS).

	✓ Ook wordt geïnvesteerd in multimodale infrastructuur die zowel binnen Vlaanderen als met aangrenzende regio's betere verbindingen creëert. ✓ Verder wordt de fiets gepositioneerd als een essentiële schakel in duurzame mobiliteit. EFRO ondersteunt de uitbouw van fietssnelwegen en de aanpak van knelpunten, waardoor fietsen een volwaardig alternatief wordt voor korte en middelgrote afstanden.
<u>Relevante KPI's van de doelstelling</u> Om de voertuigkilometers te beperken en een modal shift te realiseren, zijn onder andere de volgende relevante KPI's vastgelegd: • Duurzame modi: Minstens 40% van het woon-werkverkeer per fiets, te voet of openbaar vervoer (50% in stedelijke regio's); autogebruik max. 60%. • Elektrische fiets: 20% van de verplaatsingen tegen 2025, stijgend naar 30% in 2040.	<u>Terugblik op de afgelopen periode</u> In de periode 2023-2024 werden binnen het programma voor BD2 – SD8 8 projectoproepen gelanceerd. • 32 projecten werden ingediend (goedkeuringspercentage 47%) • € 25.411.987 EFRO steun werd goedgekeurd met een totale projectkost van € 63.150.915 • Recent werd er een projectoproep rond duurzame mobiliteit afgesloten voor € 2.500.000. Deze bevindt zich momenteel in de selectieronde (3 projecten ingediend voor € 4.500.000) <u>Relevante indicatoren die hiertoe (in)direct bijdragen</u> • Ondersteunde specifieke fietsinfrastructuur (km) • Aantal weggewerkte knelpunten gericht op multimodaliteit voor goederenverkeer (#knelpunten) • Steden en gemeenten met nieuwe of gemoderniseerde gedigitaliseerde stadsvervoerssystemen (#steden en gemeenten) • Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot verbeterde stedelijke mobiliteit (#demo's & pilots)
<u>Voorbeeldproject: Pater Sangersbrug te Maaseik</u> Het project betreft de bouw van een nieuwe fietsbrug over de Maas, die de verouderde Pater Sangersbrug vervangt. De brug vormt een cruciale verbinding tussen Belgisch en Nederlands Limburg en wordt onderdeel van een fietssnelweg die aansluit op het Nederlandse doorfietsroute netwerk. Met de steun van EFRO wordt gekozen voor een klimaat-robust ontwerp dat duurzame, multimodale stedelijke mobiliteit bevordert. De brug biedt een veilige oversteek voor zowel fietsers als voetgangers, waarbij de focus ligt op het verbeteren van zowel functionele als recreatieve verbindingen. Dit project draagt direct bij aan de NEKP-doelstelling van het bevorderen van duurzame mobiliteit door de ontwikkeling van een veilige, efficiënte en klimaatbestendige fietsverbinding, die het gebruik van duurzame vervoersmodi zoals fietsen en wandelen stimuleert en het aantal voertuigkilometers vermindert.	

KLIMAATADAPTATIE	
TOELICHTING	ORIËNTATIE OP 21-27
 Het nationaal (en Vlaams) Klimaatadaptatieplan werd goedgekeurd, met als doel België (en Vlaanderen) voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering, zowel op korte (2030) als lange termijn (2050). Het plan sluit aan bij de Europese strategie voor klimaatadaptatie, die streeft naar een klimaatbestendige samenleving tegen 2050. Het plan bevat zes strategielijnen, waaronder het bouwen van groenblauwe infrastructuur, verbeteren van waterbeheer, het herstel van natuur en bos, en het ontwikkelen van een klimaatadaptief gezondheidsbeleid. België werkt ook samen met Europese initiatieven zoals Climate-ADAPT.	BD2 – SD4
TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING	
<u>Theoretische bijdrage van het OP 21-27</u> ✓ EFRO draagt direct bij aan de klimaatadaptatie-uitdagingen in Vlaanderen, specifiek binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 4, "<i>Bevorderen van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie en –weerbaarheid</i>". Deze doelstelling richt zich op strategielijnen die bijdragen aan de 'waterbeschikbaarheid en watergebruik' en 'ruimte voor water in functie van waterveiligheid en droogtepreventie'. Hiermee ondersteunt het EFRO-programma projecten die gericht zijn op het verminderen van de risico's van overstromingen, droogte en watertekorten, die als belangrijke risico's zijn geïdentificeerd in het Belgian National Risk Assessment. ✓ Het EFRO-programma ondersteunt diverse acties die gericht zijn op het bevorderen van klimaatbestendig waterbeheer. Dit omvat onder andere innovatieve oplossingen voor waterbesparing en –hergebruik, en het versterken van de infiltratiecapaciteit van zoet water. Bij renovaties van sociale huurwoningen wordt extra aandacht besteed aan waterbesparing, en er worden pilootprojecten opgezet die circulair watergebruik bevorderen, wat waterschaarste in droge periodes helpt inperken. ✓ Daarnaast wordt er gewerkt aan klimaatadaptieve groene en blauwe infrastructuur, zoals groen-blauwe netwerken en innovatieve onthardingsprojecten, die tegelijkertijd bijdragen aan zowel de mitigatie als adaptatie van de klimaatverandering. Bovendien kan er binnen het OP ingezet worden op nature-based solutions en ruimteadaptatie, waarbij projecten met een geïntegreerde aanpak voor zowel waterbeheer als droogtebestrijding worden ondersteund. ✓ In samenwerking met crisiscentra in buurlanden zorgt Vlaanderen voor een gecoördineerde aanpak, waarbij lokale en internationale samenwerking cruciaal is voor het succes van de klimaatadaptatie-inspanningen. <u>Terugblik op de afgelopen periode</u> In de periode 2023-2024 werden binnen het programma voor BD2 – SD4 9 projectoproepen gelanceerd. • 25 projecten werden ingediend (goedkeuringspercentage 72%) • € 2.393.000 bevindt zich momenteel in de selectieronde (afgesloten oproep) • € 9.096.404 is reeds gereserveerd voor een volgende oproep. <u>Relevante indicatoren die hier (in)direct aan bijdragen</u> • Groene infrastructuur aangelegd of verbeterd met het oog op klimaatadaptatie (hectare) • Aantal m² waterbeheersmaatregelen (m²) • Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot klimaatadaptieve maatregelen (#pilots & demo's)	

Weerbare Westhoek

Het project "Weerbare Westhoek in Werkelijkheid" richt zich op **klimaatadaptatie en waterveiligheid in de IJzervallei**, met specifieke focus op het creëren van ruimte voor water en het verbeteren van de **waterbeheerstructuren**. Het project beoogt de bescherming van steden en dorpen, zoals Diksmuide, door overstromingsgebieden te ontwikkelen en innovatieve beschermingsmaatregelen te implementeren. Ook worden sluis- en schuifconstructies aangelegd om de waterveiligheid te waarborgen, wat **direct bijdraagt aan de doelstellingen van het NEKP, zoals het bevorderen van waterveiligheid en droogtepreventie**. Het project versterkt de veerkracht van de regio tegen extreme weersomstandigheden, zoals overstromingen, door middel van duurzame en toekomstbestendige infrastructuur. Bovendien wordt de lokale gemeenschap actief betrokken om ervoor te zorgen dat de oplossingen aansluiten bij hun behoeften en belangen, wat **bijdraagt aan de strategie voor klimaatadaptatie en de bevordering van veerkracht tegen klimaatrampen**.

6.2.1.2 Dimensie 1.2: Hernieuwbare energie

VERHOGEN VAN HET AANDEEL HERNIEUWBARE ENERGIE IN DE ENERGIEMIX

TOELICHTING

ORIËNTATIE OP 21-27

De doelstellingen voor hernieuwbare energie in het NEKP en VEKP richten zich op het verhogen van het aandeel hernieuwbare energie in de energiemix. **In het NEKP is het doel om tegen 2030 minimaal 40% van de elektriciteit uit hernieuwbare bronnen te halen**, zoals wind, zon en biomassa. Het VEKP legt de nadruk op het **versnellen van de uitrol van windparken**, zowel op land als op zee, en het **stimuleren van zonnepaneleninstallaties** bij particulieren en bedrijven. **Beide plannen beogen innovatie en investeringen in groene technologieën, zoals warmtenetten en waterstof.**

BD2 – SD2

TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING

- ✓ EFRO draagt rechtstreeks bij aan de doelstellingen van het NEKP via **beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 2: 'Bevorderen van hernieuwbare energie'**. Terwijl het NEKP zich richt op de maximale benutting van reeds in kaart gebrachte hernieuwbare energiebronnen, **ondersteunt EFRO innovatieve energieoplossingen en geeft het beloftevolle technologieën een extra stimulans**. Dit is cruciaal voor het **versnellen van de energietransitie**, aangezien deze nieuwe technologieën vaak gepaard gaan met onzekerheden en een langetermijn rendement.
- ✓ De focus binnen EFRO ligt op het demonstreren van **risicovolle, maar veelbelovende technologieën** en het aanpakken van financiële en praktische barrières die de doorbraak van hernieuwbare energie kunnen belemmeren.
- ✓ Dit wordt gerealiseerd door de ondersteuning van **grootschalige investeringsprojecten** die een substantiële bijdrage leveren aan de Vlaamse hernieuwbare energiedoelstellingen, evenals **testcases** en **pilootprojecten** waarin innovatieve technieken worden gevalideerd. Daarnaast wordt de verdere uitrol van technologieën die hun potentieel reeds bewezen hebben in eerdere fases gestimuleerd, zoals energieopslag, koppeling van energiesystemen en de ontwikkeling van waterstof gevoed door hernieuwbare bronnen.
- ✓ Om de overgang naar een duurzaam energiesysteem te ondersteunen, investeert EFRO bovendien in projecten die **knelpunten wegnemen en de implementatie van hernieuwbare energie versnellen**. Dit omvat onder meer de aanleg van **warmtenetten** die **duurzame warmtebronnen** verbinden met eindgebruikers en innovatieve demonstratieprojecten die de circulariteit van windmolens en zonnepanelen bevorderen.

- ✓ Met deze initiatieven draagt EFRO niet alleen bij aan de verhoogde productie en integratie van hernieuwbare energie, maar ook aan **de bredere doelstelling van het NEKP om de energievoorziening in België veiliger, duurzamer en veerkrachtiger te maken.**

Relevante KPI's van de doelstelling

- De EU streeft naar 45% hernieuwbare energie tegen 2030, waarvan 42,5% door lidstaten gerealiseerd wordt.
- Het aandeel hernieuwbare energie steeg van 1,9% in 2005 naar 10,0% in 2022, met een productietoename van 5.582 GWh naar 26.276 GWh. De voortgang wordt gemonitord via enkele kernindicatoren (zie tabel voor voortgang).

Indicator (output)	Meeteenheid	2021	2022	2023	Streefcijfer 2030
Aantal geïnstalleerde warmtepompen per jaar	#installaties	11.031	12.953	15.917	42.750
Geïnstalleerd omvormer vermogen PV	GW	4,4 GW	5,0 GW	6,25 GW	8,9 GW zon-pv
Totaal geïnstalleerd vermogen wind	GW	1,56 GW	1,76 GW	1,83 GW	2,64 GW
Totaal geleverde warmte	GWh	1.139 GWh	964 GWh	835 GWh	2.400 GWh

Terugblik op de afgelopen periode

In de periode 2023-2024 werden binnen het programma voor BD2 – SD2 **5 projectoproepen gelanceerd.**

- **19 projecten werden ingediend** (goedkeuringspercentage 63%)
- **€ 11.760.203 EFRO steun werd goedgekeurd** met een totale projectkost van € 35.466.099
- Recent werd er een projectoproep rond klimaatadaptatie voor **€ 10.500.000**. Deze bevindt zich momenteel in de selectieronde

Relevante indicatoren die hiertoe (in)direct bijdragen

- Bijkomende productiecapaciteit voor hernieuwbare energie (waarvan: elektriciteit, thermisch) (MW)
- Aantal weggewerkte knelpunten voor het gebruik van groene warmte en hernieuwbare energie (#knelpunten)

Voorbeeldproject: PXL Energiehub en Hoebanxsite

Hogeschool PXL realiseert met het project PXL EnergieHUB een **geothermiecentrale voor de verwarming van de nieuw te bouwen BusinessHub, vijf andere PXL-gebouwen op de Elfde linie-site, en verschillende externe actoren rond de campus.** De BusinessHub zal bovendien een demonstrator voor dunne filmtoeepassingen op zonnepanelen realiseren. Deze nieuwe technologie, die nog niet op de markt beschikbaar is, kan leiden tot hogere rendementen in elektriciteitsproductie. Dit project draagt bij aan de doelstellingen van het NEKP door de implementatie van duurzame, hernieuwbare energieoplossingen zoals geothermie en innovatieve technologieën zoals dunne filmtoeepassingen op zonnepanelen, die hogere rendementen in elektriciteitsproductie beloven.

6.2.1.3 Dimensie 2: Energie-efficiëntie

STRUCTUREEL VERLAGEN VAN ENERGIEGEBRUIK IN ALLE SECTOREN														
TOELICHTING				ORIËNTATIE OP 21-27										
	De doelstellingen voor hernieuwbare energie in het NEKP en VEKP richten zich op het verhogen van het aandeel hernieuwbare energie in de energiemix. In het NEKP is het doel om tegen 2030 minimaal 40% van de elektriciteit uit hernieuwbare bronnen te halen , zoals wind, zon en biomassa. Het VEKP legt de nadruk op het versnellen van de uitrol van windparken , zowel op land als op zee, en het stimuleren van zonnepaneleninstallaties bij particulieren en bedrijven. Beide plannen beogen innovatie en investeringen in groene technologieën, zoals warmtenetten en waterstof.			BD2 – SD1										
TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING														
<u>Theoretische bijdrage van het OP 21-27</u> ✓ EFRO draagt bij aan beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 1 "Bevorderen van energie-efficiëntie en het verminderen van broeikasgassen" door te focussen op de realisatie van een energie- en CO₂-neutrale bebouwde omgeving. ✓ Dit wordt bereikt door de versnelde implementatie van energienormen voor (ver)nieuwbouw, het uitvoeren van energetische renovaties van publieke gebouwen, en het verhogen van de renovatiegraad van zowel residentiële als commerciële gebouwen via demonstratieprojecten. EFRO ondersteunt risicovolle, innovatieve projecten zoals de toepassing van nieuwe renovatietechnieken (circulair en modulair bouwen), de inzet van energie-efficiënte technieken en circulaire bouwmaterialen, en integrale wijkgerichte renovaties. ✓ Door deze projecten aan te moedigen, draagt EFRO bij aan de vergroening van de gebouwde omgeving en de versnelling van de energietransitie.														
<u>Relevante KPI's (en de voortgang) van de doelstelling van het NEKP</u> • Woongebouwen moeten tegen 2050 een energieprestatie hebben die gelijk is aan nieuwbouwwoningen (vergunningaanvraag 2015), met jaarlijks een verschuiving van 3% van de woningvoorraad naar het A-label (voortgang cf. tabel) • Niet-residentiële gebouwen moeten tegen 2050 koolstofneutraal zijn op het gebied van verwarming, sanitair warm water, koeling en verlichting, met een reductie van 33% in energiegebruik ten opzichte van 2020.														
<table><tr><th>Indicator (output)</th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th><th>Streefcijfer 2030</th></tr><tr><td>% woningen met EPC-label A & B</td><td> - A/A+ label: 6,8% - B-label: 20,6% </td><td> - A/A+ label: 7,8% - B-label: 21,3% </td><td> - A/A+ label: 9,0% - B-label: 22,1% </td><td>51,8%</td></tr></table>					Indicator (output)	2022	2023	2024	Streefcijfer 2030	% woningen met EPC-label A & B	- A/A+ label: 6,8% - B-label: 20,6%	- A/A+ label: 7,8% - B-label: 21,3%	- A/A+ label: 9,0% - B-label: 22,1%	51,8%
Indicator (output)	2022	2023	2024	Streefcijfer 2030										
% woningen met EPC-label A & B	- A/A+ label: 6,8% - B-label: 20,6%	- A/A+ label: 7,8% - B-label: 21,3%	- A/A+ label: 9,0% - B-label: 22,1%	51,8%										

Terugblik op de afgelopen periode

- Afgelopen periode werden er **nog geen oproepen** omtrent energie-efficiëntie georganiseerd.
- De eerstvolgende oproep(en) omtrent het verbeteren van de energie-efficiëntie werd in februari 2025 gelanceerd en heeft een oproepbudget van **€ 14.000.000**.

Relevante indicatoren die hiertoe (in)direct aan bijdragen

- Openbare gebouwen met verbeterde energieprestatie
- Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot kwaliteitsverhoging en stimulering van energie-efficiëntie

6.2.1.4 Dimensie 3: Energiezekerheid

ONONDERBROKEN LEVERING VAN PRIMAIRE BRONNEN	
TOELICHTING	ORIËNTATIE OP 21-27
 Wat betreft energiezekerheid, streeft men binnen het NEKP naar een ononderbroken levering van primaire bronnen. Er wordt dan ook gefocust op een gediversifieerde bevoorrading qua energiebronnen, oorsprong en route.	BD2 – SD1 BD2 – SD2
TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING	
<u>Theoretische bijdrage van het OP 21-27</u> ✓ Het NEKP richt zich op het waarborgen van een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening door de diversificatie van energiebronnen en importstromen. Belangrijke maatregelen omvatten het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, het vergroten van hernieuwbare energie en nationale productiecapaciteit, en het versterken van de energie-infrastructuur. Ook wordt er geïnvesteerd in netwerken, interconnecties, en opslagtechnologieën om de flexibiliteit van het energiesysteem te verhogen. Daarnaast wordt het crisisbeleid verfijnd om risico's zoals tekorten of verstoringen in de energievoorziening te beheersen. ✓ De beleidsmaatregelen omtrent energiezekerheid hebben betrekking op verschillende andere dimensies, zoals energie-efficiëntie (waar beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 1 toe bijdraagt), hernieuwbare energie (waar beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 2 toe bijdraagt). De bijdragen van het OP werden onder de desbetreffende dimensies besproken.	
<u>Voorbeeldproject: Op Slag Energieverdeling</u> Het project Keiberg-Vossem, ontwikkeld door Interleuven en de gemeente Tervuren, richt zich op het creëren van een zelfvoorzienend bedrijventerrein dat gebruikmaakt van zonne-energie en mogelijk restwarmte. De warmte wordt opgeslagen in een ondergronds waterbassin en kan worden gebruikt voor verwarming tijdens koude periodes, waardoor het terrein grotendeels in zijn eigen warmtevraag kan voorzien. Dit bevordert de samenwerking tussen overheden en bedrijven en ondersteunt de ontwikkeling van een hernieuwbare energiegemeente. Het project draagt bij aan de energiezekerheid door lokale energieproductie en opslag, wat aansluit bij de doelstellingen van het NEKP om de afhankelijkheid van externe energiebronnen te verminderen en de nationale energievoorziening te versterken.	

6.2.1.5 Dimensie 5: Onderzoek, innovatie en concurrentievermogen

TECHNOLOGISCHE VOORUITGANG EN ECONOMISCHE VEERKRACHT	
TOELICHTING	ORIËNTATIE OP 21-27
 Het NEKP/VEKP zet in op onderzoek en ontwikkeling van koolstofarme technologieën zoals hernieuwbare energie, waterstof, energieopslag en CO₂-opvang (CCS) ter ondersteuning van de energietransitie. Innovatie wordt gestimuleerd via publieke en private investeringen, samenwerking tussen kennisinstellingen en industrie en Europese fondsen. Daarnaast wordt het concurrentievermogen versterkt door bedrijven te ondersteunen bij de overstap naar duurzame productie en groene technologieën.	BD1 – SD1 BD1 – SD2 (BD1 – SD4)
TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING	
<u>Theoretische bijdrage van het OP 21-27</u> ✓ EFRO richt zich binnen BD1, SD1, op het <i>versterken van onderzoeks- en innovatiecapaciteit ter ondersteuning van de energietransitie</i>. Het programma benadrukt extra investeringen in sectoroverschrijdende domeinen, zoals circulaire en biogebaseerde bio-economie, om nieuwe KMO's te stimuleren. De focus ligt op het ontwikkelen en toepassen van geavanceerde technologieën in samenwerking met kenniscentra, clusterorganisaties en de maakindustrie. ✓ Het beleid zet in op Slimme Vlaamse specialisatie en de economische valorisatie van onderzoek. Innovaties richten zich op maatschappelijke uitdagingen zoals energie-efficiëntie, mobiliteit, klimaatverandering en circulaire economie, met aandacht voor sectoren met groot potentieel voor Vlaamse ondernemingen. ✓ Dit vertaalt zich in projecten die collectieve energiezuinige huisvesting voor innovatieve bedrijven ondersteunen en innovatie-ecosystemen creëren. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in living labs en proeftuinen voor de ontwikkeling en het testen van nieuwe toepassingen, met als doel kennisbreedte en overdraagbaarheid naar bedrijven. ✓ Deze initiatieven dragen bij aan de versterking van de Vlaamse concurrentiepositie en de versnelling van de energietransitie, in lijn met de doelstellingen van het NEKP. ✓ Deze innovaties helpen daarbij ook de gehele ESR-industrie, door de energie-efficiëntie te verbeteren en duurzame productieprocessen te bevorderen, vooral bij kleinere bedrijven en kmo's.	
<u>Terugblik op de afgelopen periode</u> In de periode 2023-2024 werden binnen het programma voor BD1: • 22 projecten in SD1 goedgekeurd die betrekking hebben op koolstofarme technologieën • 6 projecten in SD2 goedgekeurd die betrekking hebben op koolstofarme technologieën • 3 projecten in SD4 goedgekeurd die betrekking hebben op koolstofarme technologieën In totaal is dit goed voor een goedgekeurde EFRO-steun van € 25.547.780	
<u>Voorbeeldproject: SMEL II</u> SMEL (II) stelt grootschalige opstellingen in reële omstandigheden in staat om gevalideerd te worden, zoals het simultaan laden en ontladen van (snel)laadpalen, die zoveel mogelijk gevoed worden door zonne-energie van het SMEL, met de batterijopslag van RegEnergy voor energieopslag. Met dit project draagt EFRO bij aan de doelstellingen van het NEKP-programma door innovatieve koolstofarme technologieën te ontwikkelen en de integratie van hernieuwbare energie te bevorderen.	

6.2.2 Gedetailleerde analyse bijdrage EFRO aan EPSR

In deze sectie wordt de bijdrage van het EFRO 21-27 programma aan de doelstellingen, zoals beschreven in de voorgaande sectie, **diepgaand geanalyseerd**. Voor elke doelstelling wordt de **theoretische** bijdrage van het OP 21-27 besproken. Daarnaast wordt er teruggekeken op de reeds afgelegde periode, waarbij – indien relevant en beschikbaar – de **voortgang van de indicatoren met betrekking tot het EFRO 21-27 programma wordt gepresenteerd**. Tot slot wordt voor elke doelstelling een **voorbeeldproject** gepresenteerd ter illustratie van de bijdrage van het EFRO 21-27 programma.

6.2.2.1 Meer & betere banen

PRIORITEIT 1: MEER & BETERE BANEN		
DOELSTELLING	TOELICHTING	ORIËNTATIE OP 21-27
Kansen op werk creëren in de reële economie	 Het creëren van werkgelegenheid is een prioriteit voor de EU , gezien de essentiële rol van banen in inkomen en sociale inclusie. Na een groei van 14,5 miljoen banen tussen 2014 en 2019, heeft de coronacrisis de werkgelegenheid bedreigd .	 BD1 – SD1 BD1 – SD4
Arbeidsnormen geschikt maken voor de toekomst	 De arbeidsomstandigheden in de EU behoren tot de beste ter wereld, met minimumvoorschriften voor arbeidstijden, veiligheid en gelijke behandeling. Ook mobiele werknemers hebben recht op dezelfde behandeling als nationale werknemers. Door digitalisering en nieuwe arbeidsvormen, ontstaan zowel kansen als uitdagingen voor arbeidsverhoudingen en arbeidsvoorwaarden .	
TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING		
<u>Theoretische bijdrage van het OP 21-27</u>		
✓ Hoewel het Operationeel Programma geen expliciete doelstellingen of parameters voor jobcreatie bevat, legt het wel een stevige basis voor indirecte bijdragen aan meer en beter banen. ✓ Door binnen specifieke doelstelling 1 te investeren in innovatie, digitalisering en vaardighedenontwikkeling worden voorwaarden gecreëerd voor een veerkrachtige economie en een inclusieve arbeidsmarkt. ✓ Acties zoals het versterken van kenniscentra, stimuleren van digitale toepassingen en moderniseren van onderwijsinfrastructuur dragen bij aan het creëren van nieuwe kansen voor bedrijven en individuen. ✓ Deze aanpak ondersteunt niet alleen economische groei, maar draagt ook bij aan een arbeidsmarkt waarin inclusie en technologische vooruitgang hand in hand gaan.		
<u>Relevante indicatoren die hiertoe (in)direct aan bijdragen</u>		
✓ Gecreëerde opstartcapaciteit (#aantal ondernemingen) ✓ KMO's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap (#aantal ondernemingen) ✓ Aantal m² nieuwe of gerenoveerde opleidingsinfrastructuur		

Voorbeeldproject: Talent Campus

Met de Talent Campus bouwen SyntraPxl en de gemeente Pelt een campus gericht op de stad van de toekomst en het leven, leren en werken in 2050. De Talent Campus legt de focus op techniekopleidingen en reparietechnieken. Het project voorziet daarom o.a. in een state-of-the-art technieklabo met flexibele techniekopstellingen binnen de domeinen elektro, mechanica, textiel, metaal en mobiliteit. Door het aanbieden van **vraaggerichte opleidingen worden de arbeidsnoden van de ondernemingen in de regio vertaald in opleidingen op de Talent Campus**. Knelpuntberoepen zullen prioritair worden opgenomen in het opleidingsaanbod.

6.2.2.2 Vaardigheden en gelijkheid

PRIORITEIT 2: VAARDIGHEDEN EN GELIJKHEID

DOELSTELLING	TOELICHTING	ORIËNTATIE OP 21-27
Investeren in vaardigheden en onderwijs om nieuwe kansen voor iedereen te ontsluiten	 Een goed opgeleide beroepsbevolking is de basis van een bloeiende groene en digitale economie, gedreven door innovatie. Onderwijs- en opleidingssystemen bevorderen levenslang leren, werkgelegenheid en maatschappelijke deelname. Investeren in leren is essentieel, aangezien onderwijsachterstanden de productiviteit en economische groei op lange termijn kunnen belemmeren.	 BD1 – SD4

TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING

Theoretische bijdrage van het OP 21-27

- ✓ EFRO levert binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 3, een **directe bijdrage** aan bovenstaande doelstelling, met een sterke nadruk op het **ontwikkelen van vaardigheden**.
- ✓ Binnen deze specifieke doelstelling ligt de focus op het versterken van vaardigheden die essentieel zijn voor de industriële transformatie, zowel binnen **professionele opleidingen als in het volwassenonderwijs**.
- ✓ Deze inspanningen zijn volledig in lijn met **de Vlaamse slimme specialisatiestrategie** en ondersteunen de geplande transitie op het gebied van **circulaire economie, klimaat en industrie**.
- ✓ Acties zoals (i) het realiseren van demonstratie- en belevingsruimtes, (ii) het inzetten van mobiele demonstratoren, (iii) het ontwikkelen van opleidingsinfrastructuur en (iv) het implementeren van technologische applicaties met maatschappelijke meerwaarde versterken de vaardigheden die nodig zijn voor de industriële transformatie.
- ✓ Hiermee wordt **bijgedragen aan de uitdagingen die de Europese pijler van sociale rechten (EPSR)** naar voren schuift, zoals:
 - De groene en digitale transitie, die vraagt om voortdurende investeringen in onderwijs- en opleidingsstelsels.
 - De vaardigheidsdoelstelling voor 2030, waarbij 60% van de volwassenen deelneemt aan een leeractiviteit.

Relevante indicatoren die hiertoe (in)direct aan bijdragen

- ✓ **Aantal m² nieuwe of gerenoveerde opleidingsinfrastructuur**

✓ **KMO's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap (#aantal ondernemingen)**

Terugblik op de afgelopen periode

In de periode 2023-2024 werden binnen het programma voor BD1 – SD4 8 projectoproepen gelanceerd.

- **21 projecten** werden ingediend (goedkeuringspercentage 81%)
- **€ 23.618.743 EFRO steun** werd goedgekeurd met een **totale projectkost van € 67.582.120**
- Recent werd er een projectoproep rond vaardigheden voor **€ 9.600.000** afgesloten. Deze bevindt zich momenteel in de **selectieronde**
- Momenteel is er **€ 1.080.845 gereserveerd** voor een komende oproep.

Voorbeeldproject: HORVITEC

HORTIVEC ondersteunt de tuinbouwsector in de groene en digitale transitie. Het centrum biedt praktijkervaring met innovatieve technologieën zoals GPS-gestuurde machines en sensoren en organiseert basisopleidingen voor nieuwkomers zoals anderstaligen en schoolverlaters. Door samenwerkingen met organisaties zoals VDAB en EDU+ stimuleert HORTIVEC de adoptie van nieuwe technieken en **versterkt het de vaardigheden van volwassenen**. Hiermee draagt het bij aan **duurzame ontwikkeling (groene transitie)** en creëert het kansen op de arbeidsmarkt.

6.2.2.3 Terugdringen van armoede & ongelijkheid

PRIORITEIT 3: TERUGDRINGEN VAN ARMOEDE EN ONGELIJKHEID		
DOELSTELLING	TOELICHTING	ORIËNTATIE OP 21-27
Gezondheid bevorderen en zorg waarborgen	 Gezondheidszorg- en langdurige zorgsystemen stonden tijdens de pandemie onder grote druk , bovenop bestaande uitdagingen zoals wachtlijsten, personeelstekorten en gezondheidsongelijkheden. Hervormingen en investeringen zijn nodig om deze systemen veerkrachtiger te maken , de eerstelijnszorg en geestelijke gezondheid te versterken en de toegang tot zorg voor iedereen te verbeteren.	 BD1
TOELICHTING: BIJDRAGE EFRO-PROGRAMMA AAN DOELSTELLING		
<u>Theoretische bijdrage van het OP 21-27</u>		
✓ Hoewel het operationeel programma geen directe acties of streefdoelen heeft voor het bevorderen van gezondheid en zorg, wordt er wel indirect aandacht aan besteed via de Vlaamse Slimme Specialisatie-strategie. Gezondheid is hierin een van de prioritaire domeinen en wordt geïntegreerd in bredere innovatie- en digitaliseringsdoelen.		
✓ Innovatie als motor voor gezondheidszorg: Binnen “ <i>Ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en invoeren van geavanceerde technologieën (BD1 – SD1)</i> ” richt het programma zich op het verbreden van de innovatieketen. De Europese Commissie heeft vastgesteld dat investeringen in O&O en innovatie te sterk geconcentreerd zijn in een beperkt aantal sectoren . Daarom wordt gepleit voor uitbreiding naar horizontale gebieden zoals digitalisering, gezondheid , mobiliteit en energie. Gezondheid is een van de prioritaire domeinen met		

groot potentieel voor Vlaamse ondernemingen. Specifieke acties stimuleren projecten die gericht zijn op innovatie in sectoren zoals **gespecialiseerde gezondheidszorg**.

- ✓ **Digitalisering ter ondersteuning van de gezondheidszorg:** Niet alleen onderzoeks- en innovatiecapaciteit krijgt aandacht, maar ook digitalisering in horizontale domeinen zoals gezondheid. **Het EFRO-programma ondersteunt projecten die digitale toepassingen testen, ontwikkelen en implementeren om zorg en gezondheid te verbeteren.**
- ✓ Door gezondheid te beschouwen als een horizontaal focusgebied binnen innovatie en digitalisering, draagt EFRO indirect bij aan het verbeteren van de toegang tot kwalitatieve zorg en het toekomstbestendig maken van de gezondheidszorg.

Terugblik op de afgelopen periode

In de periode 2023-2024 werden binnen het programma (binnen beleidsdoelstelling 1) **11 projecten ingediend en goedgekeurd met betrekking tot de gezondheidszorg.**

- **€ 23.404. 525 EFRO steun werd goedgekeurd** met een totale projectkost van € 72.997.800

Voorbeeldproject: Poortgebouw Health Campus Limburg

Het Poortgebouw op de Health Campus Limburg wordt ontwikkeld als een open innovatiecentrum voor zorg. Hier ontmoeten zorgverleners, kennisinstellingen, overheden en bedrijven elkaar om samen te werken aan zorginnovaties, met aandacht voor digitalisering en nieuwe technologieën. Belangrijke onderdelen zijn THINK, een living lab voor zorginnovatie, en het Centrum voor de Eerste Lijn Limburg, een samenwerkingsverband van 19 zorgstakeholders. Het centrum biedt faciliteiten zoals vergaderruimtes, demoruimtes en werkplekken voor diverse partners.

Bijdrage aan de EPSR: Het project draagt bij aan de doelstelling "gezondheid bevorderen en zorg waarborgen" door innovatie in de gezondheidszorg te stimuleren, samenwerking te versterken, en oplossingen te ontwikkelen voor zorgtransformatie. Dit ondersteunt kwalitatieve zorg en draagt bij aan een toekomstbestendige zorgsector.

6.2.3 Gedetailleerde analyse bijdrage EFRO aan beleidsnota's

In wat volgt wordt een **meer gedetailleerde analyse** opgenomen van de analyse van de beleidsnota's waartoe EFRO een bijdrage levert, ter onderbouw van deel 3.4.2 van het rapport. In onderstaande gedetailleerde analyse wordt één op één de mapping gemaakt tussen de relevante elementen uit de beleidsnota (linkerkolom) en de relevante bijdrage van het EFRO OP 21-27. Deze gedetailleerde analyse onderbouwt de bevindingen in deel 3.4.2 van het rapport.

6.2.3.1.1 Beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie

De **beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie** is opgebouwd rond vier strategische doelstellingen (cf. supra). Het EFRO-programma heeft het potentieel om via projectoproepen en projecten een belangrijke bijdrage te leveren aan een aantal ambities, accenten en plannen uit deze beleidsnota. Onderstaande tabel geeft de mapping tussen enerzijds de relevante doelstellingen uit de beleidsnota waaraan EFRO een bijdrage levert (linker kolom), en expliciteert de manier waarop EFRO deze doelstellingen ondersteunt of er een bijdrage aan levert.

Relevante elementen uit de beleidsnota EWII	Bijdrage van het EFRO-programma 21-27
Doelstelling: <u>De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie versterken</u> - Het vormgeven van een productiviteitsagenda voor Vlaanderen. Belangrijke aandachtspunten hieronder zijn: kennisontwikkeling, ondernemerschap, menselijk kapitaal, technologische ontwikkeling en innovatie. - Duurzame groei realiseren: procestransformaties, infrastructuur- en energiebehoeften, transitie naar low-carbon processen, klimaattechnologieën; duurzame innovatie in waterstof als belangrijk punt.	- Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 1 – “Ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en invoeren van geavanceerde technologieën” – draagt EFRO bij aan bijkomende onderzoeks- en innovatiecapaciteit, met een focus op het remediëren van maatschappelijke noden, alsook economische valorisatie, duurzame businessmodellen en het voorzien van energiezuinige bedrijfshuisvesting voor ondernemingen die hierbinnen actief zijn. - Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 4 – “Ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap” wordt ingezet op digitale vaardigheden die de competitiviteit van KMO's verhogen, wat bijgevolg een positief effect heeft op ondernemerschap, en kennis in de vorm van menselijk kapitaal en technologische ontwikkeling. - Binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 2 – “Bevorderen van hernieuwbare energie” wordt ingezet op het ontwikkelen van low-carbon infrastructuur en technologieën, die onrechtstreeks een bijdrage leveren aan de concurrentiekracht van ondernemingen binnen Vlaanderen.
Doelstelling: <u>Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen</u> - Inzetten op het creëren van een succesvol partnerschap binnen de bio-economie tussen bedrijven, kennisinstellingen, middenveld en overheden. - Kennis- en economische veiligheid: gezien de geopolitieke ontwikkelingen zal samen met de Vlaamse kennisinstellingen het	Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 1 – “Ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en invoeren van geavanceerde technologieën” – draagt EFRO bij aan investeringen op vlak van O&O&I in diverse horizontale gebieden, zoals circulaire en bio-economie en die moeten leiden tot nieuwe en of versterkte KMO's. Daarnaast zet EFRO in op de verdere bevordering van open innovatieplatformen. Tot slot komt binnen het OP ook de urgentie van de ontwikkeling en implementatie van geavanceerde technologieën naar voren, evenals de nood aan het

beleid rond kennisveiligheid versterkt worden. Er zal overleg plaatsvinden met de kennisinstellingen over de strategie en aanpak die werd uitgerold. Kennisinstellingen zullen ondersteund worden via de uitbouw van een kennisveiligheidsloket.	uitbouwen van de innovatiecapaciteit in Vlaanderen, waarbij wordt bedoeld op een versterkte samenwerking tussen kenniscentra, clusterorganisaties, maakindustrie en KMO's binnen de oproepen. Hoewel het EFRO-programma zich in de eerste plaats richt op Vlaanderen, stimuleren bepaalde projecten die worden geselecteerd eveneens de strategische autonomie van Vlaanderen binnen kernsectoren, hetgeen op termijn verdere internationalisering in de hand werkt. • Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 2 – “profiteren van de voordelen van digitalisering voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden”, draagt EFRO bij aan het collecteren, aggregeren, opslaan, analyseren en beveiligen van data. Bovendien zijn er een aantal specifieke projecten rond cyberveiligheid in de grootsteden Antwerpen en Gent.
Doelstelling: Een ondernemers- en KMO-vriendelijke overheid en omgeving creëren • Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid met administratieve vereenvoudiging en een e-loket voor ondernemers • De digitale transitie versnellen.	• Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 2 – “profiteren van de voordelen van digitalisering voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden”, draagt EFRO bij aan het realiseren van digitaliseringstoepassingen voor lokaal bestuur en dienstverlening, bv. Op basis van e-government en public service applications, die een belangrijk nieuw kader vormen binnen het proces van de her- en opwaardering van de publieke dienstverlening. Daarnaast wordt geïnvesteerd in het demonstreren, testen en experimenteren met nieuwe datagedreven digitale technologieën, die de digitale transitie helpen versnellen. • Ook binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 4 – “Ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap” is digitalisering een aandachtspunt in het opleidingsaanbod en bijhorende infrastructuur.
Doelstelling: Extra investeren in O&O&I en tegelijkertijd inzetten op een sterke economische valorisatie • In het O&O-landschap wordt nog sterker ingezet op valorisatie en de samenwerking met Vlaamse ondernemingen (in het bijzonder KMO's. Kennisdiffusie/ kennisvalorisatiebeleid wordt verder ontwikkeld voor een vlotte doorstroming van kennisontwikkeling aan hogescholen, universiteiten en onderzoekscentra naar het economisch werkveld. • Ook op vlak van de STEM-agenda 2030 blijft VLAIO actief inzetten op het verbinden van stakeholders en het versterken van de competenties van zowel jongeren als werknemers. De STEM-agenda is een strategisch plan om wetenschap, technologie, engineering en	• Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 1 – “Ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en invoeren van geavanceerde technologieën” – zet EFRO in op de toeleiding van KMO's naar nieuwe en ook bestaande infrastructuur om de interactie met kennisinstellingen te versterken en de omzetting naar commerciële producten te versnellen. Daarnaast zet men ook in op meer investeringen in horizontale gebieden, zoals circulaire economie, die op hun beurt moeten leiden tot nieuwe KMO's. Zo wenst men maatschappelijke noden te remediëren en tegelijk economisch toegevoegde waarde te realiseren. In het OP wordt het belang van gedeelde infrastructuur benadrukt, met als aandachtspunt een betere afstemming/ wisselwerking met de werking van de speerpuntclusters, innovatieplatformen, ondernemingen en interclustersamenwerking. • Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 4 – “Ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap” - wordt concreet ingezet op acties die bijdragen tot het verhogen van de

wiskunde (STEM) in Vlaanderen te versterken, met focus op meer instroom, inclusie en innovatie. Het doel is om talentontwikkeling te stimuleren en de kloof tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verkleinen.	vaardigheden voor industriële transformatie. Hierbij focust men op de realisatie van demonstratie-/belevingsruimtes waar technologische innovaties gedemonstreerd worden, alsook innovaties binnen de opleidings- en onderwijsinfrastructuur voor (hoog)technologische profielen. Dergelijke ruimtes moeten op een laagdrempelige manier KMO's en werknemers wegwijs maken in STEM-competenties.
---	--

6.2.3.1.2 Beleidsnota Digitalisering en interne dienstverlening Vlaamse overheid, facilities, vastgoed en documentbeheer

De **beleidsnota Digitalisering** zet in op onder meer (1) een geïntegreerde digitale strategie voor Vlaanderen, waarbinnen (2) Digitaal Vlaanderen⁴¹ versterkt wordt, (3) een efficiënt, effectief en veilig databeheer en –gebruik gegarandeerd wordt, en (4) digitale veiligheid gegarandeerd wordt (cf. supra). EFRO draagt bij aan deze doelstellingen door in te zetten op projecten die inzetten op het realiseren van de voordelen van digitalisering voor burgers, overheden, bedrijven en onderzoeksorganisaties, met specifieke aandacht voor cyberveiligheid, en door het ontwikkelen digitale vaardigheden bij burgers (via het volwassenenonderwijs), werknemers en bedrijven.

Onderstaande tabel geeft de mapping tussen enerzijds de relevante doelstellingen uit de beleidsnota waaraan EFRO een bijdrage levert (linker kolom), en expliciteert de manier waarop EFRO deze doelstellingen ondersteunt of er een bijdrage aan levert.

Relevante elementen beleidsnota Digitalisering	Bijdrage van het EFRO-programma 21-27
Doelstelling: Een geïntegreerde digitale strategie voor Vlaanderen - De focus ligt op een datagedreven overheid, proactieve en slimme diensten, digitale veiligheid en inclusieve dienstverlening, zodat niemand achterblijft in de digitale evolutie. - Eén gezamenlijke digitale transformatieaanpak waarbinnen lokale overheden samen één strategie ontwikkelen, zodat de dienstverlening aan burgers en bedrijven verbetert.	- Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 2 – “Profiteren van de voordelen van digitalisering voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden” – worden vanuit EFRO diverse projecten gesteund gericht op digitalisering en digitale transformaties in Vlaanderen. - De focus van EFRO ligt op het demonstreren en testen van nieuwe digitale technologieën, het opzetten van Open Data en Innovatieplatformen, alsook door het realiseren van digitaliseringstoepassingen voor lokale besturen en e- dienstverlening. - Binnen het OP is er ook ruimte voor projecten rond e-government en wordt er samengewerkt rond smart city-toepassingen (City of Things). De voornaamste doelgroepen hier zijn lokale besturen. De focus op e-government is in dit OP minder aanwezig dan in de programmaperiode 14-20.
Doelstelling: Garanderen van een efficiënt, effectief en veilig databeheer en datagebruik zodat geavanceerde technologieën (bv. AI)	Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 2 – “Profiteren van de voordelen van digitalisering voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden” – wordt het

⁴¹ Er worden in het kader van EFRO geen middelen gealloceerd naar Digitaal Vlaanderen. Deze doelstelling komt verderop om deze reden niet verder ter sprake.

<u>verantwoord kunnen worden ingezet voor een datagedreven beleid en dienstverlening</u> • Datageletterdheid wordt versterkt: door medewerkers te trainen in datageletterdheid kunnen Vlaamse overheden data beter in te zetten voor beleidsdoeleinden. • Kwaliteit en interoperabiliteit: Om proactieve dienstverlening mogelijk te maken, moeten gegevensbronnen betrouwbaar en kwalitatief zijn. Hiervoor wordt ingezet op standaardisatie, interoperabiliteit en het gebruik van gestandaardiseerde API's.	demonstreren, testen en experimenteren met nieuwe datagedreven digitale technologieën gestimuleerd. • Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 4 – “Ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap” - wordt concreet ingezet op acties die bijdragen aan de verbeterpunten met betrekking tot het verwerven van digitale vaardigheden (en dus datageletterdheid) en wordt er ingezet op hoogtechnologische applicaties om digitale vaardigheden aan te leren en aan te scherpen.
<u>Doelstelling: We streven naar een digitaal veilig Vlaanderen</u> • Digitale veiligheid: Aangezien digitale systemen de kern vormen van onze samenleving, economie en overheid, is een goede beveiliging essentieel om het vertrouwen van burgers en ondernemers te waarborgen. Door een overkoepelend veiligheidsbeleid te ontwikkelen en de samenwerking met lokale besturen te versterken, wordt Vlaanderen beter beschermd tegen digitale bedreigingen	• Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 2 – “Profiteren van de voordelen van digitalisering voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden” – wordt er ingezet op digitale transformaties die het beveiligen van data stimuleren. • Binnen de GTI Duurzame stedelijke ontwikkeling Antwerpen en Gent worden mede dankzij EFRO twee specifieke projecten rond dataveiligheid gelanceerd om de grootsteden en hun burgers weerbaarder te maken tegen toekomstige cyberaanvallen. Daarnaast loopt er binnen het generieke programma een oproep die deze doelgroep opentrekt naar alle lokale besturen.

6.2.3.1.3 Beleidsnota Energie en Klimaat

De **beleidsnota Energie en Klimaat** focust onder meer op (1) een evolutie naar een energiezuinig en klimaatneutraal gebouwenpark binnen Vlaanderen, (2) de energie-efficiëntie van ondernemingen en (3) een versnelde uitbouw van duurzame energieproductie binnen Vlaanderen. Binnen de BD Duurzaam Vlaanderen van het EFRO-programma 21-27 worden specifieke projecten gedefinieerd die bijdragen aan het behalen van de doelstellingen uit de Beleidsnota Energie en Klimaat.

Onderstaande tabel geeft de mapping tussen enerzijds de relevante doelstellingen uit de beleidsnota waaraan EFRO een bijdrage levert (linker kolom), en expliciteert de manier waarop EFRO deze doelstellingen ondersteunt of er een bijdrage aan levert.

Relevante elementen beleidsnota Energie en Klimaat	Bijdrage van het EFRO-programma 21-27
Doelstelling: <u>Evolutie naar een energiezuinig en klimaatneutraal gebouwenpark versnellen</u> Zowel voor residentiële, niet-residentiële, alsook publieke gebouwen legt men een renovatieplicht op om de energieprestaties te verbeteren. Deze maatregelen zijn erop gericht om tegen 2050 een gebouwenpark te realiseren dat minimaal 85% minder broeikasgasuitstoot genereert.	Binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 1 – “Bevorderen van energie-efficiëntie en verminderen van de uitstoot van broeikasgassen” – steunt het EFRO-programma 21-27 projecten die de energetische renovatie van het gebouwenpark stimuleren. Er wordt binnen deze programmaperiode gefocust op het energiezuiniger maken van bestaande openbare gebouwen, daar waar in de vorige programma periode de focus lag op sociale woningen.
Doelstelling: <u>De energie-efficiëntie van ondernemingen verbeteren</u> - Energiebesparingen in de industriële sector dienen verder geoptimaliseerd te worden. - Het voorzien van steun voor energie-efficiëntie bij ondernemingen. - In nauw overleg met VLAIO worden de bestaande instrumenten voor energie-efficiëntie bij ondernemingen op elkaar afgestemd zodat deze instrumenten slagkrachtiger worden en de aanvragers meer duidelijkheid krijgen over waar ze welke steun voor welke investeringen kunnen krijgen.	- EFRO zet binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 1 – “Bevorderen van energie-efficiëntie en verminderen van broeikasgassen” – in op circulaire bouwmaterialen en technieken, waarbij sloop- en bouwafval als grondstof dient voor nieuwe toepassingen. - Steun aan individuele ondernemingen op vlak van energie-efficiëntie (waar in de beleidsnota op bedoeld wordt, cf. links) wordt eveneens door VLAIO verleend, maar valt buiten het EFRO-programma⁴². - Wat wel binnen EFRO kadert, zijn projecten gericht op energie-efficiëntie winsten en hernieuwbare energieprojecten die betrekking hebben op collectieve bedrijventerreinen, zoals bv. het aansluiten van warmtenetten.
Doelstelling: <u>Zorgen voor een versnelde uitbouw van de duurzame energieproductie</u> De ontwikkeling van hernieuwbare energie in Vlaanderen wordt verder ondersteund. Op die manier wordt de aankoop van hernieuwbare	Binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 2 – “Bevorderen van hernieuwbare energie” – wordt ingezet op testcases/pilootprojecten en de verdere uitrol van technologieën inzake (circulaire) hernieuwbare energie. Daarnaast wordt er gericht op het wegwerken van knelpunten zodat een transitie naar een energiesysteem

⁴² Meer informatie omtrent de dienstverlening van VLAIO rond energie-efficiëntie is terug te vinden op volgend webadres: [Klimaat en energie | VLAIO](#)

energie uit het buitenland maximaal vermeden, om de Vlaamse energiedoelstellingen te realiseren.	op basis van hernieuwbare energiebronnen wordt mogelijk gemaakt.
--	--

6.2.3.1.4 Beleidsnota Omgeving

De **beleidsnota Omgeving** gaat in op diverse thema's, waaronder: (1) ruimte en milieu, (2) afval en materialen, (3) bodem en ondergrond, (4) natuur en biodiversiteit, (5) lucht, en (6) water. Binnen de thema's ruimte en milieu en afval en materialen levert EFRO een bijdrage door projecten te steunen op vlak energie-efficiëntie en circulaire economie. Binnen het thema lucht levert EFRO onrechtstreeks een bijdrage doordat er binnen het operationeel programma eveneens ingezet wordt op een meer duurzame multimodale stedelijke mobiliteit (focus binnen EFRO op fietsinfrastructuur en duurzaam goederentransport).

Onderstaande tabel geeft de mapping tussen enerzijds de relevante doelstellingen uit de beleidsnota waaraan EFRO een bijdrage levert (linker kolom), en expliciteert de manier waarop EFRO deze doelstellingen ondersteunt of er een bijdrage aan levert.

Relevante elementen beleidsnota Omgeving	Bijdrage van het EFRO-programma 21-27
Doelstelling: De bouwshift realiseren (subdomein ruimte en milieu) - De bouwshift zet in op ontwikkeling van strategische locaties, met een efficiënter gebruik van onze schaarse ruimte en een maximaal behoud van onze open ruimte. - De bouwshift wordt ingezet als hefboom voor energietransitie en voor ingrepen op vlak van klimaatadaptatie (zoals droogte, overstromingen etc). Het is een uitdaging om een kwalitatief aanbod aan duurzame en betaalbare woningen te voorzien, in combinatie met het vrijwaren van voldoende ruimte voor natuur, groen en water. Kwalitatieve verdichting en uitbreiding van duurzame uitbreiding van het woonaanbod is hierbij noodzakelijk.	- Ondanks dat de beleidsnota Omgeving de nadruk legt op het woonaanbod, worden dankzij EFRO-middelen gelijkaardige doelstellingen nagestreefd op vlak van bedrijventerreinen binnen Vlaanderen. Binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 1 – “Bevorderen van energie-efficiëntie en verminderen van de uitstoot van broeikasgassen” – steunt EFRO-projecten die de energetische renovatie van het gebouwenpark stimuleren. - Binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 4 “Bevorderen van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie” – wordt bovendien ingezet op projecten gericht op het verminderen van de risico's gerelateerd aan overstromingen en droogte. Meer specifiek worden projecten ondersteund inzake waterbesparing bij renovatie en ruimteadaptatie in het dichtbevolkte Vlaanderen, waarbij ruimte multifunctioneel wordt ingezet. De focus ligt hier op publieke gebouwen, niet op woongebied.
Doelstelling: Een veerkrachtige en gedifferentieerde open ruimte (subdomein ruimte en milieu) Bij diverse projecten die werken rond rivierherstel of waterbeheersing worden de nodige maatregelen voorzien. Ook kan de inzet van het instrumentarium landinrichting oplossingen bieden voor steeds toenemende knelpunten van wateroverlast en verdroging.	Binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 4 “Bevorderen van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie” – wordt ingezet op projecten die tegemoetkomen aan de risico's met betrekking tot overstromingen en droogte. Met het oog op waterbeheersing en aanpassing aan droogte zal het OP dan ook diverse projecten ondersteunen die inzetten op opvang van regenwater, waterbesparing

	bij waterschaarste en bescherming tegen overstromingen.
<u>Doelstelling (subdomein afval en materialen):</u> Het veilig sluiten van materiaalkringlopen zodat het verbruik van primaire grondstoffen daalt • Er wordt gestreefd naar een volledig circulaire economie om zo beter in onze behoeften aan grondstoffen, voeding en water te kunnen voorzien en ons welzijn te maximaliseren met een kleinere ecologische voetafdruk • Vlaanderen moet energiezuinig en toekomstgericht bouwen met een doordacht gebruik van materialen.	• Binnen beleidsdoelstelling 1, specifieke doelstelling 1 – “Ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en invoeren van geavanceerde technologieën” – draagt EFRO bij aan investeringen in horizontale gebieden, zoals circulaire en bio-economie. Er worden binnen deze doelstelling bv. projecten gesteund die inzetten op circulariteit, zoals POSTek, een project waarbij circulair materiaalgebruik centraal staat. • Daarnaast is er binnen het EFRO-programma binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 1 “Bevorderen van energie-efficiëntie” – ruimte voor projecten die inzetten op circulaire bouwmaterialen en technieken. Het aantal projecten dat binnen deze programmaperiode ondersteund wordt, is eerder beperkt.
<u>Doelstelling (subdomein lucht):</u> Uitvoeren van luchtbeleid • De transportsector is de belangrijkste bron van NOx in Vlaanderen en wegverkeer heeft daarbij het grootste aandeel. Verkeer draagt ook in belangrijke mate bij aan de uitstoot van fijn stof. Doordat die uitstoot lokaal en op lage hoogte plaatsvindt heeft hij een grotere impact op onze gezondheid.	• Binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 8 – “Bevorderen van duurzame multimodale stedelijke mobiliteit als onderdeel van de overgang naar een koolstofneutrale economie” – wordt vanuit het EFRO-programma sterk ingezet op het bevorderen van een duurzame multimodale stedelijke mobiliteit. EFRO focust sterk op het uitbouwen van infrastructuur die verplaatsingen per fiets moeten stimuleren. • Bovendien worden binnen het OP 21-27 diverse projecten gesteund die bijdragen aan de modal shift op vlak van meer duurzaam goederentransport. Zo wordt er ongezegt op infrastructuur voor vlotte overslag van weg naar water via projecten in GTI West-Vlaanderen en Limburg (met als doel goederentransport via waterwegen te stimuleren). Daarnaast is er een bijkomend project in West-Vlaanderen rond overslag van weg naar spoor.
<u>Doelstelling (subdomein water):</u> Blue deal - beschermen tegen wateroverlast en droogte • Samen met de collega’s van de Vlaamse Regering wordt er in het eerste jaar van deze legislatuur een omvattende Blue Deal 2.0 opgesteld met bijkomende middelen om meer ruimte te geven aan het water en in te zetten op klimaatadaptatie. • In deze Blue Deal worden de strategische doelstellingen vastgelegd voor waterkwaliteit, waterweerbaarheid en waterzekerheid.	• Binnen beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 4 “Bevorderen van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie” – wordt ingezet op de risico’s met betrekking tot overstromingen en droogte wordt de link gemaakt met de Blue Deal. Dit raakvlak is echter beperkt binnen de huidige programmaperiode.

6.2.3.1.5 Beleidsnota Mobiliteit

De **beleidsnota Mobiliteit** ambieert een ambitieuze *modal shift*. Hoppinpunten⁴³, alsook personenvervoer via het spoor, deelsystemen en een sterk fietsbeleid met bijpassende infrastructuur, spelen hierin een belangrijke rol. Het EFRO-programma 21-27 draagt hieraan bij door binnen Beleidsdoelstelling ‘Duurzaam Vlaanderen’ duurzame multimodale stedelijke mobiliteit te bevorderen aan de hand van infrastructuurprojecten. Bijzondere aandacht gaat ook hier naar de verdere uitrol van fietssnelwegen en infrastructuurprojecten gericht op de omslag naar meer duurzame infrastructuur zoals spoor en binnenvaart.

Onderstaande tabel geeft de mapping tussen enerzijds de relevante doelstellingen uit de beleidsnota waaraan EFRO een bijdrage levert (linker kolom), en expliciteert de manier waarop EFRO deze doelstellingen ondersteunt of er een bijdrage aan levert.

Relevante elementen beleidsnota Mobiliteit	Bijdrage van het EFRO-programma 21-27
<u>Doelstelling: Zorgen voor een duurzame modal shift voor personenvervoer</u> - Het bereiken van een ambitieuze <i>modal shift</i>: het aandeel duurzame modi (o.a. te voet, (elektrische) fiets, openbaar vervoer) neemt tegen 2030 toe tot minstens 50% van alle verplaatsingen in heel Vlaanderen. Daarvoor investeert men vraaggericht in zowel onze infrastructuur als in ons openbaar vervoer. Op die manier wenst men mensen te verleiden en combimobiliteit in de praktijk te brengen. - Groeiende onderzoeken naar en investeringen in hoppinpunten, alsook personenvervoer via het spoor, deelsystemen en een sterk fietsbeleid met bijpassende infrastructuur (zoals een verdere uitrol en verbeterde kwaliteit van fietspaden en -snelwegen).	- Binnen Beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 8 – “Duurzame multimodale stedelijke mobiliteit” draagt het EFRO-programma 21-27 bij aan het promoten van de modal shift door duurzame multimodale stedelijke mobiliteit te bevorderen aan de hand van infrastructuur- en pilootprojecten. - De concrete invulling gebeurt binnen EFRO is gericht op het aanleggen van infrastructuur gericht op het stimuleren van verplaatsingen per fiets. Bijzondere aandacht gaat uit naar de uitrol van fietssnelwegen, fietstunnels en fietsbruggen.
<u>Doelstelling: Zorgen voor innovatie, vergroening, duurzaamheid</u> De volgende jaren zal de transportsector verder stappen zetten richting vergroening.	Binnen Beleidsdoelstelling 2, specifieke doelstelling 8 – “Duurzame multimodale stedelijke mobiliteit” draagt het EFRO-programma 21-27 ook bij aan een meer duurzaam goederentransport. Er worden binnen deze programmaperiode een viertal projecten gesteund op meer duurzaam goederentransport (focus op overslag weg-water, weg-spoor) via spoor en binnenvaart.

⁴³ Een Hoppinpunt is een punt waar verschillende vervoermiddelen samenkomen en op elkaar zijn afgestemd. Je start er je reis of stapt er vlot over van het ene op het andere vervoermiddel, zoals de trein, tram, bus en deelsystemen (fiets, auto of step).

6.2.4 Slotopmerkingen

Dit rapport geeft een samenvatting van de uitkomst van de diensten van KPMG Advisory BV uitgevoerd voor VLAIO in het kader van de opdracht “Tussentijdse evaluatie EFRO 21-27” (binnen de Multilaterale raamovereenkomst met opdrachtnummer ‘VLAIO-2024-02’), waarvoor KPMG een offerte indiende op 29 november 2024.

Dit rapport is bestemd voor VLAIO en diens stakeholders in kader van deze opdracht. Het rapport is uitsluitend opgemaakt ter informatie van en voor gebruik door interne medewerkers van VLAIO en het monitoringcomité EFRO Vlaanderen. Het is niet bedoeld voor, en mag niet gebruikt worden door, andere partijen buiten deze doelgroep. Elke andere partij die een exemplaar van dit rapport verkrijgt en kiest om erop te steunen, op welke basis ook, doet dit op eigen risico.

KPMG aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor het gebruik van dit rapport anders dan waarvoor het is opgesteld en aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid jegens andere partijen dan VLAIO.